

ได้ร่วม
โพธิญาณ

๙๐ ปี ชาตกาล
พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทฺโท)
๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑

ใ้ตร่มโพธิญาณ

พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทฺโท)

จัดพิมพ์เป็นธรรมทาน จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม
มิถุนายน ๒๕๕๑

เพื่อน้อมถวายเป็นอาจริยบูชา
ในวาระ ๕๐ ปี ชาตกาลของพระโพธิญาณเถร
๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑
ลิลลิตวิจิตร วัดหนองป่าพง
ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๕๐
โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๖๗-๕๖๓

ออกแบบโดย สำนักพิมพ์ธรรมดา
ดำเนินการผลิตโดย บริษัท ผลึกไท จำกัด
๑๓๗ หมู่บ้านจินดาธานี หมู่ ๑๐
ถนนบรมราชชนนี แขวงศาลาธรรมสพน์
เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๕-๗๐๒๖, ๐-๒๕๕๕-๗๓๕๖
โทรสาร ๐-๒๕๕๕-๗๓๕๖
พิมพ์ที่โรงพิมพ์เม็ดทราย

คำอนุโมทนา

การให้ธรรมเป็นทาน นับว่าเป็นการให้อย่างสูงสุด เพื่อน้อม
ถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา ตลอดจนถวายเป็น
อาจริยบูชาแด่หลวงปู่ชา ด้วยระลึกถึงความเมตตาและความ
ปรารถนาดีที่องค์ท่านมีต่อลูกศิษย์ทั้งหลาย

ดั่งที่ โยมพรทิพย์ จงเร่งเพียร ได้แจ้งความประสงค์ขอ
อนุญาตจัดพิมพ์มรดกธรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)
เล่มที่ ๕ เรื่อง **ใ้ตร่มโพธิญาณ** จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม เพื่อเผยแผ่
เป็นธรรมทานแก่ญาติธรรมให้กว้างไกลมากยิ่งขึ้น

อาตมาภาพ จึงขออนุโมทนาต่อความศรัทธา ในการบำเพ็ญ
ธรรมทานแห่งการให้ธรรมะ ให้ปัญญาแก่ส่วนรวม พร้อมทั้งผู้
ได้สัมผัส มรดกธรรมเล่มนี้ จงเจริญอกงามสมบูรณ์ด้วยทาน
บารมี ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในสัมมาทิฐิ และขอความเจริญ
รุ่งเรืองในพระสังฆธรรม คำสอนของพระบรมศาสดา จงมีแก่ท่าน
ตลอดกาลนาน เทอญ.

ขออนุโมทนา

ดร.ราชไมตรี อภิวงษ์

(พระราชภาวนาวิกรม)

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

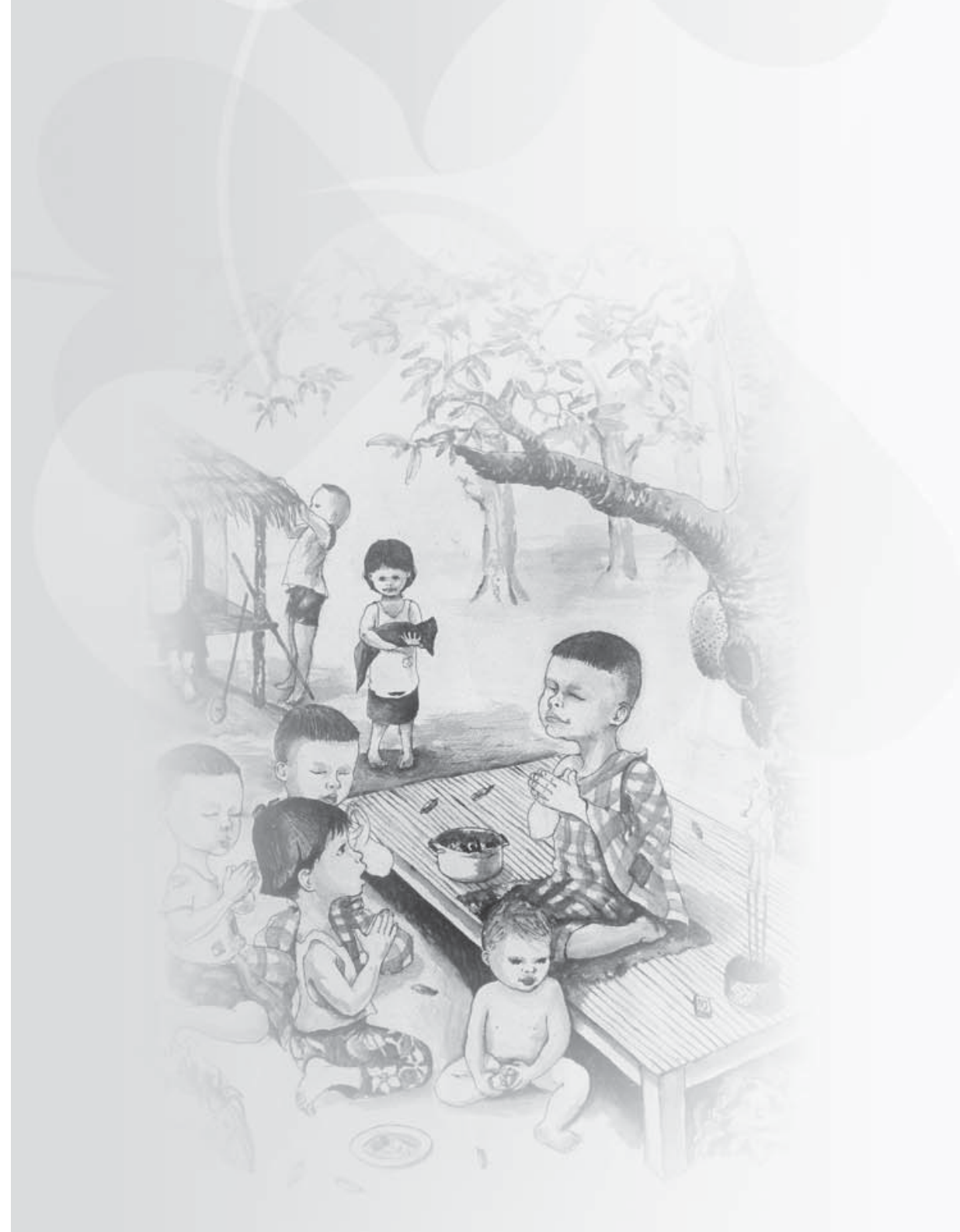
ประธานกรรมการจัดการศาสนสมบัติ

อันเป็นมรดกธรรมพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

สารบัญ

๑. ย้อนกระแสอดีต	๙	๑๕. หลงทาง	๘๔
๒. บทเรียนชีวิต	๑๓	๑๖. เพื่อนเก่า	๙๐
๓. ใต้ร่มโพธิญาณ	๑๗	๑๗. อยู่ชยา	๙๓
๔. ภาชิตอีสาน	๒๒	๑๘. คีนสู่อีสาน	๙๗
๕. คำขอร้องของบิดา	๒๖	๑๙. หนองป่าพง	๑๐๔
๖. เริ่มต้นชีวิตพระธุดงค์	๒๙	๒๐. สุนัขก็อยู่ด้วยไม่ได้	๑๐๘
๗. หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต	๓๗	๒๑. ครู	๑๑๓
๘. ประสบการณ์ในป่าช้า	๔๓	๒๒. พ่อหนู	๑๒๐
๙. หลวงปู่กินรี	๕๑	๒๓. ร่มเงาวัดหนองป่าพง	๑๒๙
๑๐. ภัยในป่าใหญ่	๕๘	๒๔. ศิษย์ชาวต่างประเทศ	๑๓๒
๑๑. ที่สุดแห่งสมาธิ	๖๔	๒๕. จาริกสู่ตะวันตกครั้งที่ ๑	๑๓๘
๑๒. หุบกี้เพราะคิดผิด	๖๘	๒๖. จาริกสู่ตะวันตกครั้งที่ ๒	๑๔๗
๑๓. หลวงตา	๗๓	๒๗. อาพาธ	๑๕๑
๑๔. ลัทธิธรรมในป่าช้า	๘๐	๒๘. เข้ามีดของวันครู	๑๕๖

ได้ร่วม
ไขปัญหา

ย้อนกระแสนอดีต

ห่างจากริมฝั่งแม่น้ำมูลทางทิศใต้ประมาณ ๕ กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชานาแห่งหนึ่ง ชื่อว่าบ้านก่อ อยู่ในเขตตำบลธาตุ (ปัจจุบันเป็นตำบลแสนสุข) อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ณ หมู่บ้านแห่งนั้น พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อชา สุภทฺโท) ได้ถือกำเนิดในสกุล ช่างโซติ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๖๑ ท่านเป็นบุตรคนที่ ๕ ของ พ่อมา แม่พิมพ์ ช่างโซติ มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๑๐ คน

ครอบครัวของท่านประกอบอาชีพการกรรม มีฐานะมั่นคง บิดามารดามีอิทธิพลใฝ่ธรรม มักเอื้อเฟื้อทั้งวัตถุและมิตรไมตรีแก่เพื่อนบ้านเสมอ รวมทั้งมีใจบุญสุนทานเข้าวัดฟังธรรมอยู่เป็นประจำ อันเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของชาวชนบทอีสานโดยทั่วไป

หลวงพ่อเติบโตในบรรยากาศที่อบอุ่นมั่นคงของครอบครัวใหญ่ แวดล้อมด้วยหมู่วงศ์ญาติที่ต่างพึ่งพาอาศัยเคารพรักนับถือ กันและกัน ครอบครัวของท่านจึงเป็นครอบครัวหนึ่งในชนบทที่มีความสงบสุขตามอัธยาศัย

ในวัยเด็ก หลวงพ่อมีรูปร่างลักษณะน่าเอ็นดู ด้วยรูปร่างอ้วนกลม พุงพลุ้ย และปากกว้างที่เซิดขึ้นเล็กน้อย เพื่อนๆ จึงขนานนามท่านว่า อึ่ง น้องชายของท่านเล่าถึงลักษณะและอุปนิสัยของพี่ชายว่า

“เป็นคนมีรูปร่างลักษณะไม่หล่อ แต่ก็ไม่ซีเหร่ ดูได้ทั้งวัน ไม่น่าเบือ และเป็นคนพูดเก่ง อารมณ์ดี ชอบสนุก รวมทั้งมีอารมณ์ขัน ชอบนำเรื่องตลกมาเล่า ให้เพื่อนๆ ได้หัวเราะครื้นเครงอยู่เสมอ”

หลวงพ่อก็มีลักษณะของผู้นำมาตั้งแต่เด็ก เมื่อเล่นกับเพื่อนๆ ชอบเป็นหัวหน้า แต่ก็เป็นผู้นำที่ฝึกไฝธรรมาธิปไตย ไม่นิยมความรุนแรง รักสันติ มีความเป็นกลาง มักช่วยไกลเกลี่ยปัญหาขัดแย้งของเพื่อนๆ

เอกลักษณ์โดดเด่นอีกอย่างคือ เป็นคนซื่อสัตย์ ไม่ชอบการโกหก มีนิสัยตรงไปตรงมา รักความเป็นธรรมและเสียสละ เวลาเฉลี่ยแบ่งปันสิ่งของในหมู่เพื่อน มักขอส่วนแบ่งที่น้อยกว่าผู้อื่น และมีนิสัยเช่นนี้เสมอตั้งแต่ต้นเสมอปลาย

นอกจากมีนิสัยชอบเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมแล้ว บางครั้งยังชอบเล่นเป็นพระอีกด้วย หลวงพ่อเล่าให้ฟังว่า “ตอนเด็กๆ คิดอยากจะเป็นพระ ก็เลยตั้งตนเป็นสมภารขึ้นมา เอาผ้าขาวม้ามาห่มเป็นจีวร ถึงเวลาฉันเพลก็ตีระฆังแก๊งๆ ให้เพื่อนๆ ที่เล่นเป็นโยมอุปัฏฐาก เอาน้ำมาให้ฉัน แล้วรับศีลรับพร” ท่านเล่าถึงอดีต และหัวเราะอย่างอารมณ์ดี

ต่อมาหลังจากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จากโรงเรียนบ้านก่อแล้ว เด็กชายชาได้รบเร้าให้พ่อแม่พาตนไปฝากเป็นศิษย์วัด พ่อมาและแม่พิมพ์ก็ไม่ขัดข้อง กลับรู้สึกยินดีที่ลูกใฝ่ใจเรื่องวัดเรื่องวา จึงนำเด็กชาไปฝากฝังกับท่านอาจารย์สีที่วัดก่อนอก

ครั้งนี้ได้เป็นเด็กวัดตั้งปรารภแล้ว เด็กชายชาก็มีโอกาสได้เรียนรู้ความเป็นอยู่ของชาววัด พร้อมทั้งฝึกหัดไหว้พระสวดมนต์ และอุปัฏฐากรับใช้ครูบาอาจารย์

ท่านอาจารย์สีเฝ้าจับตามองอยู่หลายเดือน เห็นว่าเป็นเด็กเรียบร้อยและขยันหมั่นเพียรดี จึงจัดการบวชเณรให้พร้อมกับเพื่อนๆ อีกหลายคน โดยมีพระครูวิจิตรธรรมภาณี (พวง) เป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.๒๔๗๔ ขณะนั้นอายุได้ ๑๓ ปี

เมื่อบรรพชาแล้ว ได้ศึกษาหลักสูตรนักธรรม และเรียนหนังสือพื้นเมืองที่เรียกกันว่า หนังสือตัวธรรม รวมทั้งท่องบทสวดมนต์ต่างๆ ได้อย่างเชี่ยวชาญ

บวชเณรได้สามปี ก็ลาสิกขาบทกลับไปใช้ชีวิตทางโลกอีกครั้งหนึ่ง เป็นเหตุให้ได้ศึกษาบทเรียนชีวิตหลายอย่าง ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นบทเรียนอันทรงคุณค่า ที่ท่านนำมาเป็นหลักพิจารณาให้เกิดศรัทธาและปัญญาอันเป็นประโยชน์

๒ บทเรียนชีวิต

เมื่อลาสิกขาบทกลับมาอยู่บ้าน นายชาผู้ผ่านการบวชเรียนมาสามปี เกิดความซาบซึ้งในพระคุณของบิดามารดามากยิ่งขึ้น สิ่งใดที่จะนำความสุขกายสบายใจมาให้ท่านทั้งสองก็พยายามกระทำอยู่อย่างสม่ำเสมอ

อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกในส่วนลึกของจิตใจ ได้ปรากฏขึ้นมาอยู่เรื่อยๆ ว่า ชีวิตแบบชาวบ้านนี้ไร้แก่นสาร ท่านเล่าความรู้สึกนั้นให้ศิษย์ฟังในภายหลังว่า

“ตอนนั้นอายุประมาณสิบห้าสิบหกปี เบื่อ... ไม่อยากอยู่กับครอบครัว คิดอยากจะไปอยู่คนเดียวเรื่อยๆ ไม่รู้ทำไมถึงคิดอย่างนั้น เป็นอยู่หลายปีเหมือนกัน ไม่รู้มันเบื่ออะไร มันอยากไปไหนๆ คนเดียว เป็นอย่างนั้นอยู่ระยะหนึ่ง แล้วก็มาบวช อันนี้

มันเป็นนิสัยหรือบารมี แต่เราไม่รู้จักมัน แต่ก็มีความรู้สึกอย่างนี้ตลอดมา...”

แต่เหมือนโลกต้องการฝากบทเรียนชีวิตให้แก่ผู้จะสละโลกเสียก่อน นายชาจึงยังไม่มีโอกาสทำตามความรู้สึกในส่วนลึกของจิตใจได้ นายชามีเพื่อนรักคนหนึ่งชื่อ นายพุ่ม ทุมมากรณ์ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทสนม เคยเล่นกันมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เมื่อทั้งสองแตกเนื้อหนุ่ม การละเล่นอย่างเด็กๆ ก็จืดจางไร้รสชาติ จึงพากันแสวงหาของเล่นแบบใหม่ที่เหมาะกับวัยของตน

การมีคนรักเป็นเรื่องสนุกตื่นเต้นและท้าทายสำหรับวัยรุ่น แต่มันก็อาจเป็นที่มาของความล้มเหลว หรือความรุ่งโรจน์ของชีวิตในขณะเดียวกันได้ ในที่สุดนายชาได้เกิดสัมพันธ์รักกับนางสาวจ่าย ซึ่งเป็นลูกติดแม่เลี้ยงของนายพุ่มเพื่อนรักนั้นเอง

ความรักของชายหญิงคู่นี้ ญาติผู้ใหญ่ทางฝ่ายหญิงไม่มีใครรังเกียจ เพราะเห็นว่า นายชาเป็นคนดีมีคุณสมบัติเพียบพร้อมทั้งนิสัยใจคอและฐานะทางครอบครัว พ่อแม่ของหญิงสาวถึงกับกีดกันหนุ่มอื่นไม่ให้มีโอกาสอย่างกราบผ่านขี้นมาบนเรือนเลยทีเดียว

เวลานั้นนายชามีอายุได้ ๑๙ ปี ส่วนหญิงสาวอายุ ๑๗ ปี ทั้งสองได้สัญญาต่อกันว่า จะรอกันกว่านายชาผ่านการเกณฑ์ทหารแล้วบวชทดแทนคุณพ่อแม่สักหนึ่งพรรษา เมื่อทุกอย่างพร้อมก็จะแต่งงานกันทันที

อย่างเข้าฤดูฝน ชาวนาต่างเตรียมคราด ไถ และวัวควาย รอการปักดำนาชาที่ง่วนอยู่กับการงานที่กระท่อมกลางนาโดยหารู้ไม่ว่าความผิดหวัง บทเรียนเรื่องอนิจจังกำลังจะเกิดขึ้นกับตน

“ให้มันแต่งกับไอ้พุ่ม ลูกชายของเราแน่แหละ” พ่อของนายพุ่มปรารภเรื่องการแต่งงานของนางสาวจ่ายกับภรรยาของตน เพราะเห็นว่านายชากับสาวจ่ายถึงจะเหมาะสมกันก็จริง แต่ต้องรอกันอีกหลายปี ดีไม่ดีนายชาอาจเปลี่ยนใจ ลูกของตนจะมีแต่ทางเสีย และยังมีความเห็นในแง่เศรษฐศาสตร์อีกว่า “เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหน”

ข่าวการแต่งงานของนายพุ่มกับนางสาวจ่าย แพร่กระจายไปทั่วหมู่บ้าน กระทั่งไปถึงกระท่อมกลางนา นายชารู้สึกเสียใจมาก แต่ในที่สุดก็ทำใจได้ ไม่โกรธแค้นเขาทั้งสอง เพราะรู้ว่าเขาจำเป็นต้องทำตามความปรารถนาของพ่อแม่

ความผิดหวังครั้งนี้ จึงกลับกลายเป็นบทเรียนเรื่องอนิจจังบทแรกให้แก่ชายชา นายชาก็ยังคงรักษาความสัมพันธ์นั้นเพื่อนที่ดีกับนายพุ่มเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่สำหรับแม่จ่ายนั้นนายชายังตัดหวังหาอาลัยไม่ขาด

หลวงปู่เคยเล่าว่า ต้องระวังใจตัวเองมาก แม้บวชเป็นพระแล้ว ถ้าเห็นแม่จ่ายเดินมา ต้องรีบหลบเข้าป่าทันที เจ็ดปีแรกที่บวช ท่านยอมรับว่า ยังสลัดความอาลัยในสาวจ่ายออกไม่ได้

กระทั่งจุดคงค์เจริญกรรมฐานอย่างเด็ดเดี่ยว จริ่งจั่ง ความรู้สึกนั้น จึงค่อยคลายหายไป

เมื่อหลวงพ่อบรมพระเถรเรื่องงาม ท่านมักพูดถึงพ่อพุ่ม ในฐานะเป็นผู้มีบุญคุณต่อท่านว่า “ถ้าเขาไม่แต่งงานกับแม่จ๋าย เราก็คงไม่ได้บวช” หลังจากได้รับบทเรียนแห่งอนิจจังบทแรก ความรู้สึกที่มีต่อโลกในแง่เมื่อหน่ายก็ยิ่งปรากฏชัดเจน ทำให้เริ่มมองเห็นความไม่เที่ยงแท้แน่นอนในชีวิต เกิดความระมัดระวังในเรื่องความรักหรือเพศตรงข้ามมากขึ้น

สมัยที่บวชเรียน นายชาสนธิสนมกับเพื่อนรุ่นพี่คนหนึ่งซึ่งบวชเป็นพระ แม่ลาสิกขาบทแล้ว ทั้งสองยังคงไปมาหาสู่กันด้วยความรักและนับถือกันเสมือนพี่น้อง ต่อมาเพื่อนคนนั้นป่วยหนักและถึงแก่กรรม นายชาได้ไปช่วยงานศพตั้งแต่วันแรกจนกระทั่งงานลุล่วงไป และด้วยความคุ้นเคยกับครอบครัวนี้จึงเกิดความเป็นห่วงว่า ภรรยาและลูกๆ ของผู้ตายจะรู้สึกว้าวุ่น จึงพักค้างคืนอยู่เป็นเพื่อน เพื่อให้กำลังใจแก่กันก่อน

คืนแรกผ่านไป ไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่พอคืนที่สอง ตกตึกภรรยาของผู้ตายได้เข้ามานอนแอบอิงอยู่แนบข้าง พร้อมทั้งจับมือเพื่อนสามีมาลูบไล้เรือนร่างตน แต่นายชาก็ทำได้ตอบสนองความต้องการของนางไม่ กลับแสรังทำเป็นหลับ ไม่รับรู้อะไร เมื่อนางไม่อาจทำในสิ่งที่ปรารถนาได้ จึงลุกหนีไปด้วยความอับอาย คืนนั้น นายชาได้เฝ้าชณะกามราคะเป็นครั้งแรกในชีวิต ชณะด้วยความอดทน ด้วยจิตสำนึกในความถูกต้องดีงามและละอายต่อบาป

ใต้ร่มโพธิญาณ

หลังจากใช้ชีวิตทางโลกอยู่หลายปี วันหนึ่งในฤดูร้อนของปี พ.ศ.๒๔๘๒ ขณะนั้นนายชาอายุ ๒๑ ปี ได้ตัดสินใจบอกความในใจของตนต่อบุพการี

พ่อกับแม่พิมพ์ ต่างปลอบปลื้มยินดีในเจตจำนงของบุตรชายที่ประสงค์จะออกบวช เพราะชาวพุทธมีคติว่า การบวชพระให้ลูกชายเป็นบุญกุศลอันประเสริฐยิ่ง จึงบอกข่าวแก่ญาติมิตรบ้านใกล้เรือนเคียงมาร่วมตระเตรียมงานบวชบุตรชายของตน พร้อมทั้งนำนายชาไปฝากเป็นนาค ฝึกหัดและเรียนรู้ความเป็นอยู่ของพระ ที่วัดก่อนออก

ตะวันบ่าย ๑๓.๕๕ นาฬิกาของวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ.๒๔๘๒ นายชาได้เข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์เป็นพระภิกษุชา มีฉายาว่า สุภทฺโท (ผู้เจริญด้วยดี) โดยมีท่านพระครูอินทราสารคุณ เป็นพระอุปัชฌาย์

พระครูวิรุฬฺหสุตการ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระอธิการสวน เป็นพระอนุสาวนาจารย์ อุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดก่อใน ตำบล ธาตุ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อบวชแล้ว ได้ จำพรรษาศึกษาพระธรรมวินัยที่วัดก่อนนอกสองพรรษา

หลวงปู่เคยพูดถึงความรู้สึกของท่านตอนบวชใหม่ๆ เพื่อให้เป็นคติแก่บรรดาสาธุศิษย์ว่า

“เราบวชมา ก็ไม่ได้ปรารถนาว่าจะมาอยู่อย่างนี้ ไม่ได้คิดว่า จะมาเป็นครูอาจารย์ใคร ไม่ได้นึกจะหนีจากวัฏสงสาร อันนี้ก็บวชธรรมดาไปอย่างนั้นแหละ... แต่พอบวชเข้ามาแล้ว ได้เรียน ได้ปฏิบัติ ก็เกิดศรัทธาขึ้น ครั้งแรกก็เกิดวิตกถึงความเป็นอยู่ของ ลัทธิโลกทั้งหลาย... น่าสลดสังเวช... คนเราเกิดมาแล้วประเดี๋ยวก็ตาย ไปทั้งนั้น ทั้งบ้าน ทั้งข้าวของให้ลูกหลานแย่งกัน ทะเลาะกัน...

เมื่อเราเห็นแล้ว ก็เข้าถึงจิตใจเรา เกิดสลดสังเวชในความ เป็นอยู่ทั้งของคนจน คนรวย ทั้งคนโง่ คนฉลาด อยู่ในโลกก็เป็น อย่างนี้

ธรรมะหรือความรู้สึกนี้เต็มอยู่ในใจของเรา ไม่รู้จะพูดให้ ใครฟัง เมื่อจิตมันตื่นขึ้นมาแล้ว อะไรก็ตื่นตาม พบสิ่งต่างๆ ก็ ตื่นอยู่เสมอ

เราสำนึกอยู่เสมอว่า เราได้รู้จักธรรมะ เรียกว่ามันสว่างขึ้น แล้ว ทำให้มองเห็นอะไรหลายๆ อย่าง เวลานั้นก็มีธรรมะ มีปิติ

อิมใจ... และเมื่อยิ่งศึกษาไป... ปฏิบัติไป ก็ยังมีศรัทธา ยิ่งอิมใจ ยิ่งสงบและมีปัญญามากขึ้นทุกที...

พอออกพรรษา พระเถรที่บวชพร้อมๆ กันก็พากันสึก เรา มองเห็นว่า เอ... ไอ้พวกนี้มันยังงั้นหนอ แต่ก็ไม่ได้พูดกับเขา เพราะยังไม่ไว้วางใจความรู้สึกของตัวเอง

พวกที่จะสึก พากันตื่นตื่น บางทีก็เอาเครื่องแต่งตัวมาใส่ เราเห็นว่าพวกนี้บ้าหมดแล้ว แต่เขามันดี มันสวย สึกแล้วจะต้องไปทำอย่างนั้นอย่างนี้...

ตอนนั้นภายในใจเราคิดว่า นี่มันโง่มาก บวชมันบวชยาก สึกมันสึกง่าย พวกนี้บุญน้อยเห็นทางโลกมีประโยชน์มากกว่าทาง ธรรมะ เราก็เห็นไป แต่ไม่พูด ได้แต่มองจิตของตัวเอง ไม่กล้า พูดให้เพื่อนเขาฟังว่า คิดอย่างนั้นมันผิด ไม่กล้าพูด เพราะว่า ตัวเราก็ยังเป็นของไม่แน่เหมือนกัน ไม่รู้ว่าศรัทธาของเราจะยั่งยืน ยาวไปถึงขนาดไหน...

พอเพื่อนสึกไปแล้วก็ทอดอาลัย ไม่มีใครอยู่ด้วย ก็เอา หนังสือปาฏิโมกข์มาท่องสบาย ไม่มีใครมาล้อเลียน ก็ตั้งใจว่า จะ พยายามปฏิบัติ ให้มีความนึกคิดเห็นโทษเห็นภัยของโลกอยู่เสมอ ไม่ให้คลายความเพียร ไม่ให้เปลี่ยนศรัทธา จะให้มันสม่ำเสมอ อย่างนี้...

แต่การบวช... ไม่ใช่ไม่ทุกข์นะ ยิ่งพรรษาหนึ่งพรรษาสอง หรือเป็นพระหนุ่มแฉกร้อยนี้ ยิ่งทุกข์มาก ผมนี่มันเคยทุกข์ มามาก ทุกข์กับอาหารการกิน นี่ก็ยิ่งทุกข์ อยากกินตำลึงมะละกอ อยากกินนั้น กินนี้ อยากกินทุกอย่างนั้นแหละ น้ำลายนี้ไหลยืดเลย คนกำลังกินกำลังนอนกำลังสนุก เอามายืด มาขึงเอาไว้ มันก็ทุกข์มาก เหมือนกับน้ำกำลังไหลไปขวางเอาไว้ ยิ่งไปกันใหญ่ เอาไว้ได้ดี เอาไว้ไม่ได้ก็พัง

บวชปีแรกไม่ค่อยได้อะไร มีแต่อยากกินนั้นกินนี้ วุ่นวายไปหมด แยกเหลือเกิน บางครั้งนั่งคิดอยู่ เหมือนกับได้กินกล้วยจริงๆ รู้สึกเหมือนได้หักกล้วยเข้าปากอยู่อย่างนั้น มันเป็นของมันเอง

แต่ถ้าเราพิจารณาดีๆ เรื่องเหล่านี้คือเรื่องของการปฏิบัติ ทั้งนั้น ยิ่งยาก ยิ่งลำบาก นั้นแหละดี สิ่งไหนไม่ยาก ไปทำมันทำไม ใครๆ ก็ทำได้หรอก...สิ่งที่ยากๆ คือการปฏิบัติ นี่ ต้องทำให้มันได้...

บางคนพูดว่า ถ้าออกบวชตั้งแต่อายุน้อยๆ ไม่ได้สร้างครอบครัว เหมือนหลวงปู่คงปฏิบัติง่าย ไม่ต้องคิดอะไรมาก... ว่าไปนั้นคนพูดอย่างนี้ อย่างมาพูดอยู่ไกลๆ นะ เดี่ยวโดนไม้ตะพดหรอก... แหม พูดยังกับเราไม่มีหัวใจ เรื่องการปฏิบัติฝืนจิตใจตน ไม่ใช่เรื่องย่อยๆ นะ มันเรื่องของชีวิตทั้งชีวิตนั้นแหละ..."

การจำพรรษาอยู่ที่วัดก่อนออก หลวงปู่ได้ศึกษาปริยัติธรรม และสอบนักธรรมตรีได้ในปีนั้น การเล่าเรียนทำให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ครัทธาในพุทธประวัติและพระธรรมคำสอนยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้ท่านตั้งปณิธานอย่างแน่วแน่ว่า จะมอบชีวิตไว้ไตรัมโพธิญาณ

หลวงปู่เล่าถึงความรู้สึกก่อนจะตัดสินใจอย่างนี้ว่า "ก่อนที่ผมจะปฏิบัติ ผมมีความคิดว่า ศาสนาตั้งอยู่ในโลก ทำไมบางคนทำตาม บางคนไม่ทำ บางคนทำแบบนิดๆ หน่อยๆ แล้วเลิก หรือผู้ไม่เลิกก็ไม่ประพฤติปฏิบัติเต็มที่ นี่เป็นเพราะอะไร ก็ความไม่รู้นั่นเอง..."

ผมจึงตั้งอธิษฐานในใจว่า เอาละชาตินี้ เราจะมอบกายใจอันนี้ให้มันตายไปชาติหนึ่ง แล้วจะทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้าทุกประการเลย จะทำให้มันรู้แจ้งในชาตินี้ แม้ว่าจะทุกข์ยากลำบากขนาดไหน ก็ต้องทำ... ไม่เช่นนั้นก็จะสงสัยอยู่เรื่อยไปทำไมมันยุ่งยากนักวิญญูสงสารนี้..."

ภาษิตอีสาน

“ปู่ ออกจากบ้าน...ปู่ฮ้อนทางเที่ยว...ปู่เฮียนวิชา...ห้อนลี
มีความฮู้ (ไม่ออกจากบ้าน ไฉนจะรู้ทางไปมา...ไม่เรียนวิชา ไฉน
จะมีความรู้)

ภาษิตอีสานบทนี้ กระตุ้นเตือนเจตนาอันแรงกล้าของหลวง
พ่ออยู่เสมอ เมื่อท่านกำหนดวิถีชีวิตลงในเพศบรรพชิตแล้ว จึง
คิดสร้างรากฐานให้แก่ตนเอง ด้วยการศึกษาระบบวินัยให้รู้
แจ้งเสียก่อน

ครั้นได้พิจารณาเห็นว่า ครูบาอาจารย์ในท้องถิ่นที่แตกฉาน
และชำนาญในการสอนปริยัติไม่ค่อยมี ดังนั้นในปี พ.ศ.๒๔๘๔
หลวงพ่อจึงตัดสินใจไปแสวงหาความรู้ในต่างถิ่น สำนักแรกที่เข้า
พำนักคือ วัดสวนสวรรค์ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

แต่เนื่องจากวัดนี้ยังไม่มีสำนักเรียน หลวงพ่อจึงต้องใช้วิธีเดินทางไป
เรียนที่วัดโพธิ์ตาก ซึ่งอยู่ไม่ไกลนัก แล้วกลับมาพักที่วัดสวนสวรรค์

วัดสวนสวรรค์ในสมัยนั้น มีกุฏิสองหลัง และศาลาโรงธรรม
หนึ่งหลัง มีภิกษุสามเณรและศิษย์วัดพักเต็มไปหมด ประกอบกับ
ขณะนั้นกำลังอยู่ในระหว่างสงครามมหาเอเซียบูรพา บางครั้งมี
พวกทหารเข้ามาขอพักอาศัยด้วย บรรยากาศของวัดจึงไม่สงบ
เท่าที่ควร และอาหารการขบฉันรวมทั้งน้ำดื่มน้ำใช้ขาดแคลนมาก
แต่หลวงพ่อก็ดทนตั้งใจเล่าเรียนอยู่ที่นั่นเป็นเวลา ๑ พรรษา

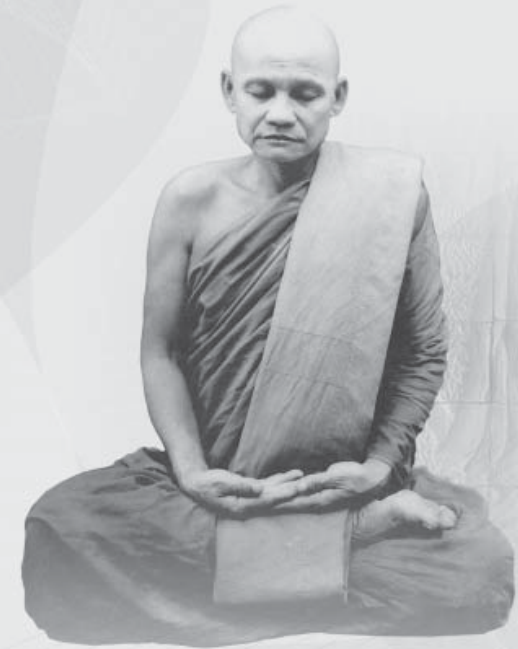
ปี พ.ศ.๒๔๘๕ หลวงพ่อได้เดินทางไปสำนักเรียน วัด
หนองหลัก ตำบลเหล่าบก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี
ซึ่งมีพระครูอรุณธรรมวิจารย์ เป็นเจ้าอาวาส แต่ระยะนั้น เป็น
ฤดูแล้ง อาหารการขบฉันฝืดเคือง เพื่อนที่ไปด้วยออกความเห็น
ว่าอยากไปอยู่สำนักอื่น หลวงพ่อไม่อยากขัดใจสหรรมิก จึง
ตกลงเห็นด้วยทั้งที่มีความรู้สึกชอบอภัยอาศัย และสนใจในอุบาย
การสอนของครูอาจารย์ที่วัดหนองหลักอยู่มาก

ในปีนั้นหลวงพ่อบำเพ็ญ และศึกษานักธรรมชั้นโท รวมทั้ง
บาลีไวยากรณ์ที่วัดบ้านเค็งใหญ่ อำเภออำนาจเจริญ จังหวัด
อุบลราชธานี โดยมีพระมหาแจ้งเป็นครูสอน ในปีนั้นสามารถสอบ
ได้นักธรรมชั้นโท

ปี พ.ศ.๒๔๘๖ ได้กลับไปวัดบ้านหนองหลักตามที่ตั้งใจไว้ในพรรษานี้หลวงพ่opakเพียรทุ่มเทจิตใจให้กับการศึกษาอย่างเต็มที่เพราะได้พบครูอาจารย์ที่มากด้วยความสามารถ บรรยากาศในวัดก็เหมาะต่อการพำนักอาศัย พรรษานั้นได้เรียนทั้งนักธรรมเอกและบาลีไวยากรณ์ ได้รับสาระประโยชน์จากสำนักเรียนนี้มาก

หลังออกพรรษา และกรานกฐินผ่านไป หลวงพ่อได้รับข่าวจากทางบ้านว่าโยมพ่อป่วยหนัก จึงเกิดความพะว้าพะวง ห่วงทั้งพ่อและการศึกษา แต่เกิดความคิดว่า โยมพ่อนั้นเป็นผู้มีพระคุณอันใหญ่หลวง ควรที่เราจะตอบแทนพระคุณท่านตามฐานะที่จะพึงกระทำได้ ส่วนเรื่องการเรียน หากเราไม่ตายเสียก่อนคงมีโอกาสได้ร่ำเรียนอีกตามปรารถนา ในที่สุด หลวงพ่อจึงตัดสินใจหยุดพักการเรียนและการสอบนักธรรมไว้ แล้วรีบเดินทางกลับบ้าน เพื่อดูแลและช่วยพยาบาลโยมพ่อ

เมื่อมาถึงบ้าน ได้พบเรือนร่างร่วงโรยซีดเซียวของโยมพ่อนอนแน่นิ่งหายใจรยรินอยู่บนที่นอน แม้ญาติมิตรและหมอมจะเยียวยารักษาอย่างไร อาการป่วยไข้ของพ่อก็ดูไม่ดีขึ้น มีแต่ทำที่ว่าร่างกายที่ถูกบีบคั้นด้วยความชราและพยาธินั้นจะคืนสู่ธรรมชาติเป็นดิน น้ำ ลม ไฟ โดยส่วนเดียว

คำขอร้องของบิดา

นับตั้งแต่ลูกชายอุปสมบทแล้ว พ่อมาภูมิใจในตัวพระลูกชาย ยิ่งนัก ด้วยสังเกตเห็นว่า มีความเอาใจใส่ต่อการบวชเรียนอย่างจริงจัง

ทุกครั้งที่หลวงพ่อกลับมาเยี่ยมเยียนที่บ้าน พ่อมามักกล่าวขำเตือนด้วยความปรารถนาดีอยู่เสมอว่า *อย่าลาสิกขานะ อยู่เป็นพระอย่างนี้ดีแล้ว โลกภายนอกมันยุ่งยากลำบาก หาความสบายไม่ได้*

และในครั้งสุดท้ายของการพบกันระหว่างพ่อลูก พ่อมาซึ่งนอนป่วยมานานวันจนร่างกายผ่ายผอมสิ้นเรี่ยวแรง กระทั่งไม่อาจช่วยตัวเองได้ แต่ด้วยความรักลูกสุดใจ อยากให้ลูกเลือกเดินทางสงบ จึงพยายามพูดขอร้องอีกเป็นครั้งสุดท้าย หลวงพ่อให้คำตอบที่พ่อมาปรารถนาจะได้ยินว่า *ไม่สึกหรอก... จะสึกไปทำไมกัน*

นอกเหนือจากความกังวลว่า พระลูกชายจะลาสิกขาแล้ว พ่อมายังห่วงเรื่องการเล่าเรียนนักธรรมของบุตรด้วย เมื่อทราบว่าเป็นอีกไม่กี่วันจะถึงกำหนดสอบ จึงกล่าวเตือนให้พระลูกชายกลับวัดเสีย ไม่ต้องเป็นห่วงตน

หลวงพ่อพิจารณาอาการป่วยของโยมพ่อแล้ว ก็ปลงใจว่าจะขออยู่ดูใจของผู้มีพระคุณ เพื่อทำหน้าที่ของบุตรจนสุดความสามารถ ต่อมาไม่กี่วัน พ่อมาก็ถึงแก่กรรมละทิ้งสรรพสิ่งไว้เบื้องหลัง คงเหลือแต่พระคุณที่ฝังแน่นอยู่ในความทรงจำของลูกๆ ตลอดกาล

ระหว่างที่เฝ้าพยาบาลโยมพ่อที่ป่วยหนักกระทั่งถึงแก่กรรม หลวงพ่อได้เดินพิจารณาสภาวะธรรมไปด้วย เกิดความสลัดใจในความแปรเปลี่ยนและเสื่อมสลายของชีวิต อันเป็นสมบัติสากลที่โลกแบ่งปันให้แก่ทุกคนอย่างเที่ยงธรรม จะยากดีมีจน ก็ล้วนแต่กระเลื่อกระสนไปจนมุมที่ความตาย

เมื่องานบำเพ็ญกุศลให้แก่โยมบิดาเสร็จสิ้นลง หลวงพ่อเดินทางกลับวัดบ้านหนองหลัก เพื่อศึกษาปริยัติธรรมต่ออีกครั้งหนึ่ง บางวันหลังเวลาเรียน เมื่ออยู่คนเดียวหลวงพ่อก็รำลึกถึงภาพโยมพ่อที่นอนป่วยแล้วสิ้นใจไปต่อหน้า จิตใจจึงเกิดความสลัดสังเวชต่อความเป็นไปของผู้คนยิ่งนัก

ระหว่างพรรษาปี พ.ศ.๒๔๘๗ หลวงพ่อแปลหนังสือธรรมบทจบไปหลายเล่ม จึงได้ศึกษาพุทธประวัติและประวัติพุทธสาวกโดย

ละเอียด หลวงพ่อได้แ่งคิดว่า ระหว่างการประพฤติปฏิบัติของตน กับภิกษุในครั้งพุทธกาลนั้น ช่างห่างไกลกันลิบลับ เปรียบเทียบกันไม่ได้เลย จิตใจเริ่มเบื่อน่ายต่อการศึกษา คิดว่านี่คงไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ ทำให้เกิดความสนใจการปฏิบัติธรรมมากขึ้น จึงหยุดการเล่าเรียนแล้วกลับมาวัดก่อนอก

ต่อมาได้ทราบข่าวว่า มีอาจารย์สอนกรรมฐานอยู่ที่วัดป่าเลไลยก์ อำเภอบางบาล จังหวัดอุบลราชธานี จึงเดินทางไปฝากตัวเป็นศิษย์ ได้ศึกษาหาแนวทางอยู่ระยะหนึ่ง ครั้นใกล้เข้าพรรษาก็กลับมาที่วัดก่อนอกอีกครั้ง พรรษานั้นหลวงพ่อก็มีโอกาสได้ตอบแทนพระคุณครูบาอาจารย์ด้วยการแบ่งเบาภาระด้านการสอนปริยัติธรรม และทำนบดินนักรวมเอกในปีนั้น

พอออกพรรษา ท่านตัดสินใจหยุดการเรียนการสอนด้านปริยัติธรรม แล้วจัดเตรียมบริวารสำหรับจาริกธุดงค์ เพื่อออกแสวงหาครูอาจารย์ด้านการปฏิบัติธรรมต่อไป

เริ่มต้นชีวิต พระธุดงค์

ต้นปี พ.ศ.๒๔๘๙ หลวงพ่อกับพระถวัลย์ ญาณจารี ได้จาริกธุดงค์จากอุบลราชธานีมุ่งสู่ภาคกลาง เพื่อสืบเสาะหาครูอาจารย์ด้านการปฏิบัติ ท่านทั้งสองเดินทางรอนแรมมาเรื่อยๆ กระทั่งผ่านดงพญาเย็นเข้าสู่เขตจังหวัดสระบุรี ได้หยุดพักที่บ้านยางคู่ระยะหนึ่ง

หลังจากนั้น หลวงพ่อได้ยินถึงกิตติศัพท์ของหลวงพ่อกาแห่งวัดเขาวงกต จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นครูอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านธรรมปฏิบัติในเขตนั้น จึงตกลงกับเพื่อน แล้วเดินทางไปยังวัดเขาวงกต แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า หลวงพ่อกาท่านมรณภาพไปแล้ว คงเหลือแต่ท่านอาจารย์วรรณ ซึ่งเป็นศิษย์ดูแลสำนักแทน เมื่อพิจารณาสถานที่วัดเขาวงกต ก็พบว่า มีความสงบวิเวกเหมาะแก่การประพฤติปฏิบัติ จึงขอพำนักจำพรรษาอยู่ที่นั่น

ในพรรษานั้น ได้มีโอกาสศึกษาข้อวัตรปฏิบัติ ที่หลวงพ่อกวางแนวทางไว้ หลวงพ่อเคยเล่าถึงปฏิบัติบางอย่างของหลวงพ่อกวางให้พระเถรฟังว่า

วันหนึ่งขณะหลวงพ่อกวางนั่งสนทนาอยู่กับลูกศิษย์รูปหนึ่งซึ่งเป็นพระมหาเปรียญ มีโยมผู้หนึ่งมากราบนมัสการและออกปากนิมนต์ว่า "หลวงพ่อ...วันนี้ดิฉันขอนิมนต์หลวงพ่อไปเที่ยวด้วยจะไปไหมคะ"

หลวงพ่อกวางนิ่งเฉย ไม่พูดอะไร พระมหารูปนั้นก็เห็นว่าหลวงพ่อกวางคงไม่รู้เรื่อง หรือคงไม่ได้ยิน จึงบอกว่า "หลวงพ่อฯ โยมถามได้ยินไหม? เขาจะนิมนต์ไปเที่ยวที่โน่น" หลวงพ่อกวางก็ว่า "ได้ยิน"

โยมผู้หนึ่งก็ถามอีกว่า "หลวงพ่อไปหรือเปล่าคะ"

ท่านก็เฉย ไม่พูด ไม่ตอบ เลยไม่รู้เรื่องกัน เมื่อโยมผู้หนึ่งกลับไปแล้ว พระมหา ก็ถามว่า "หลวงพ่อ โยมเรียนถาม ทำไมหลวงพ่อไม่พูด?"

หลวงพ่อกวางตอบว่า "ไอ้ มหา ท่านรู้หรือเปล่า คนที่มาเมื่อก็มีแต่ผู้หนึ่งทั้งนั้น จะชวนพระร่วมเดินทางด้วย...นี่คุณจะไปรับปากกับเขาทำไม...ให้เขาชวนข้างเดียวไม่เป็นอะไร เมื่อเราอยากจะไป..ก็ไป เพราะเราไม่ได้ชวนเขา เขาชวนเราข้างเดียว" (พระ

ชวนผู้หนึ่งร่วมเดินทางด้วยเป็นอาบัติปาจิตตีย์)... ท่านมหา ก็เลยนั่งคิด "อ้อ... เราเสียคนเหลือเกินนะ"

หลวงพ่อกวางต่ออีกว่า ครั้งนั้นมีคนเอาเงินมาถวายหลวงพ่อกวาง พอเขาเอาใส่ถาดมา ท่านก็ปู้ผ้าเช็ดหน้าไปรับ เมื่อเขาเอาถาดวางลงบนผ้า ท่านก็ปล่อยมือจากผ้าเช็ดหน้า...เงินก็ทิ้งไว้ที่เตียงนั้น ท่านรู้แล้วแต่ไม่สนใจ ลูกหนีไป คือในพระวินัยกล่าวว่า ถ้าเราไม่ยินดีในเงินนั้น ไม่บอกเขาก็ได้ เสร็จธุระแล้วก็ให้เป็นหน้าที่ของโยม แต่ถ้าหากว่าเรามีความยินดีต้องบอกเขาว่า "โยม สิ่งนี้ไม่สมควรแก่พระ" ต้องห้ามเขาในสิ่งที่มันผิด (ภิกษุรับเอง, ให้ผู้อื่นรับ ซึ่งเงินทอง หรือยินดีกับเงินทองอันเขาเก็บไว้ให้เป็นอาบัตินิสัลลคคิยาปาจิตตีย์)

และที่วัดเขาวงกต หลวงพ่อยังได้มีโอกาสสนทนาธรรมกับพระอาจารย์ชาวกัมพูชารูปหนึ่ง ซึ่งเป็นพระรุดงค์ที่ชอบอยู่อย่างสันโดษตามป่าเขา มีความรู้แตกฉาน เชี่ยวชาญด้านปริยัติและปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง

ในวันหนึ่ง หลังจากสนทนากันแล้ว ต่างก็แยกย้ายกลับไปบำเพ็ญภาวนาตามปกติ ตอนกลางคืนหลวงพ่อกวางชอบขึ้นไปเดินจงกรม และนั่งสมาธิที่บนเขา ประมาณสี่ทุ่มกว่าของคืนวันนั้น ขณะหลวงพ่อกวางเดินจงกรมอยู่ในความมืด ได้ยินเสียงผิดปกติเกิดขึ้นในป่าข้างทางจงกรม ครั้งแรกหลวงพ่อกวางคิดว่าคงเป็นเสียงงูหรือสัตว์ป่าออกหากิน แต่พอเสียงเดินคล้ายสัตว์ร้ายทำหนังกๆ บน

ใบไม้แห้งเข้ามาใกล้ ก็ปรากฏเป็นเงาตะคุ่มดำของคนเดินออกมาจากป่า แล้วหยุดยืนอยู่เบื้องหน้า หลวงพ่อเพ่งดูจึงรู้ว่าเป็นท่านอาจารย์ชาวกัมพูชาจึงถามขึ้นว่า

“อ้อ ท่านอาจารย์นั่นเอง มีธุระอะไรหรือครับ ถึงได้มาทั้งนี้”

“เมื่อตอนกลางวัน ผมอธิบายพระวินัยให้ท่านฟังผิดไปข้อหนึ่ง” พระอาจารย์ชาวกัมพูชาตอบ

“ท่านอาจารย์ไม่ควรลำบากถึงขนาดนี้เลย ไฟส่องทางก็ไม่มี เอาไว้พຽ່งนี้ จึงอธิบายให้ผมฟังใหม่ก็ได้” หลวงพ่อกราบเรียนด้วยความเกรงใจ

“ไม่ได้ๆ ถ้าหากผมตายไปคืนนี้ ท่านอาจจะนำไปสอนคนอื่นผิดๆ อีก จะเป็นบาปเป็นกรรมไปเปล่าๆ” พระอาจารย์รูปนั้นยืนยันเจตนาเดิม

เมื่ออธิบายวินัยใหม่แล้ว ท่านก็ลากลับไป หลวงพ่อรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของพระอาจารย์รูปนั้นมาก ท่านคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นอย่างแท้จริง แม้มีความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยก็ได้ประมาท ไม่ปล่อยให้ข้ามวันข้ามคืน รีบแก้ไข ปฏิบัติทำอันนำสรรเสริญของท่านอาจารย์ชาวกัมพูชา ได้ตราตรึงอยู่ในความทรงจำของหลวงพ่อตลอดมา

การปฏิบัติธรรมของหลวงพ่อที่วัดเขาวงกฏ ท่านพยายามแสวงหาอุบายหลายอย่าง เพื่อหาหลักการภาวนาที่ถูกต้องกับจริตของตน

วันหนึ่งหลวงพ่อรำลึกถึงครั้งยังเป็นสามเณรอยู่ที่วัดก่อนนอก เคยเห็นพระบางรูปมีลูกประคำห้อยคำ สำหรับใช้บริกรรมภาวนา จึงคิดอยากจะได้มาทดลองใช้ดูบ้าง แต่ยังไม่รู้จะไปหาที่ไหน มองไปเห็นลูกตะแบกกลมๆ อยู่บนต้น พอจะใช้แทนกันได้ ครั้นจะปีนขึ้นไปปลิดเอาลงมาเองก็เป็นการผิดวินัยจึงได้แต่เพียงคิด

ต่อมาไม่กี่วัน ลิงฝูงหนึ่งพากันมาหักกิ่งงูดลูกตะแบกเล่นหล่นลงมามากมาย ท่านจึงเก็บมา คิดจะร้อยเป็นพวง แต่ไม่มีด้ายจะร้อยจึงใช้วิธีถือในมือ เมื่อบริกรรมภาวนาจบบทหนึ่ง ก็หย่อนลูกตะแบกลงกระป๋องที่ละลูก จนครบร้อยแปดครั้ง ทำอยู่เช่นนั้นสามวัน รู้สึกไม่ถูกต้องกับจิตตนนัก จึงหยุดทำ พร้อมนึกขำตัวเองในใจว่า “เรานี้เหมือนพ่อค้ำับลูกหมากขาย”

การบวชเรียนตั้งแต่วัยหนุ่มฉกรรจ์ ซึ่งเป็นวัยที่สภาพร่างกายมีความสมบูรณ์พร้อมต่อพฤติกรรมทางธรรมชาติบางอย่าง ดังนั้นการเผชิญหน้ากับสังขตญาณอันรุนแรง จึงเป็นสิ่งที่ภิกษุทุกรูปจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ก็ขึ้นอยู่กับอุบายและปัญญาของแต่ละคนว่าจะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคนั้นได้อย่างไร

ในพรรษาที่ ๘ ที่วัดเขาวงกฏนี้ หลวงพ่อได้ทดลองค้นหาวิธีเอาชนะกามราคะหลายวิถีทาง ดังท่านกล่าวว่า

“พรรษานั้นผมไม่มองดูหน้าผู้หญิงเลย พุดก็พุดด้วย แต่ไม่ดูหน้า แต่ในใจนะ มันอยากจะดูแทบตาย

ไม่มองหน้าผู้หญิงตลอดพรรษา คิดว่ากิเลสมันคงจะโถมไปแล้ว ออกพรรษาไปบิณฑบาตที่ลพบุรี ก็ทดลองมองดูหน้าเขา...อ๊วย...เกือบตาย แข็งขาอ่อนหมด เห็นเครื่องแต่งตัว เห็นอะไรวูบวาบไปหมด...หมด...นี่กว่าเมื่อไรหนอ มันจะหมดกิเลสหัวใจเลยนะ

...การปฏิบัติไม่ใช่อย่างนั้น ไม่ใช่การหลบ มันต้องสู้ ต้องพิจารณาหรือภาวนาให้รู้เรื่องตามความเป็นจริง แต่ครั้งแรกก็ต้องห่างไว้ก่อนและต้องสำรวมมากๆ”

นอกจากนั้น หลวงพ่อยังเล่าถึงความรู้สึกของท่าน ที่ถูกกิเลสมารหลอกล่อ จนเกือบถลำเข้าบ่วงของมันว่า

“สมัยผมออกปฏิบัติใหม่ๆ พรรษายังไม่มาก พอปฏิบัติไปมันก็คิดห่วงโลก อยากจะกลับไปอีกนั่นแหละ จะไปสร้างโลกสักพักหนึ่งคงดีมั้ง มันจะได้รู้เรื่องอะไรดี พระพุทธเจ้าท่านก็ยังมึนราหุลนะ

ก็นั่งภาวนาไปเรื่อยๆ เลยเกิดความรู้ขึ้นมาว่า คิดอย่างนี้ก็ดีเหมือนกัน แต่เรานี่ คงจะไม่เหมือนพระพุทธเจ้าละมั้ง ถ้าออกไปแล้วน่ากลัวจะจมลงไปโคลนเลย...นี่ ความคิดมันต่อต้าน

กันเรื่อยมา ตั้งแต่หกเจ็ดพรรษา ถึงยี่สิบพรรษานี้ อ๊วย! มันรบกันขนาดหนัก”

การพำนักจำพรรษาอยู่ที่วัดเขาวงกต หลวงพ่อได้ศึกษาคำสอนและข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ของหลวงพ่อกา รวมทั้งได้ศึกษาพระวินัยจากหนังสือวิสุทธิมรรค และบุพพสิกขาวรรณนา และได้รับคำแนะนำด้วยน้ำใจจากภิกษุชาวกำแพงเพชร ตลอดจนใช้ปัญญาพิจารณาสິงต่างๆ เป็นหลักในการปฏิบัติ

และในพรรษานั้น หลวงพ่อยังได้ตั้งสัตย์ปฏิญาณกับตนเองว่า สิ่งใดที่ไม่บริสุทธิ์และไม่ถูกต้องตามพระวินัย จะไม่เกี่ยวข้องและไม่ล่วงละเมิดเป็นอันขาด

ดังคำกล่าวของท่านที่ว่า “บำเพ็ญจิตของตนอยู่เรื่อยไป ไม่ได้สงสัยในอาบัติทั้งหลายทั้งปวง ขนาดที่ว่าจิตของเรามันละลายแล้วไม่กล้าทำความผิดแล้ว ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ไม่ฆ่าสัตว์แม้แต่วัวเล็กๆ...มดตัวหนึ่ง...ปลวกตัวหนึ่ง...ถ้าจะให้เอามือไปบีบมัน หรือหากจะให้ฆ่าโดยเจตนา ถึงจะให้ตัวหนึ่งราคาเป็นหลายๆ หมื่นก็ฆ่าไม่ได้...”

และเมื่อมาอยู่วัดหนองป่าพงแล้ว แม้ความเป็นอยู่ในสมัยแรกจะอึดอัดขัดสนสักเพียงใด หลวงพ่อก็เคยออกปากขอของต่อผู้ใด (พระขอของจากคนมีโชติญาณ มีได้ปวารณา เป็นการผิตวินัย) รวมทั้งการปลูกสร้างเสนาสนะต่างๆ เช่น ศาลา โบสถ์ กุฏิ และ

อื่นๆ ก็ไม่กระทำในรูปแบบการเรียไรหรือตั้งผู้รับบริจาค คงปล่อยให้มันเป็นไปตามมีตามได้ ท่านจะเน้นความบริสุทธิ์ในความเป็นอยู่มากที่สุด

โดยเฉพาะเรื่องการเกี่ยวข้องกับปัจจัยเงินทอง หลวงพ่อเคร่งครัดต่อพระวินัยข้อนี้มาก พระเถรในวัดหนองป่าพงจึงไม่มีเงินทองเป็นของส่วนตัว รวมทั้งไม่ให้ผู้อื่นรับหรือเก็บไว้เพื่อตน

มีพระรูปหนึ่ง มาขออยู่ศึกษาข้อวัตรปฏิบัติที่วัดหนองป่าพง หลวงพ่อก็ไม่ปฏิเสธที่จะรับ แต่ได้พูดชี้แจงก่อนว่า

“เมื่อมาอยู่กับผม จะสะสมเงินทองและสิ่งของไม่ได้ ผมถือตามวินัย”

พระรูปนั้นต่อรองว่า “ถ้าผมจะใช้เงินทอง แต่ไม่ยึด ไม่หมายจะได้ไหม?”

“ได้! ถ้าท่านเอาเกลือมาฉันหมดกะทอ (เข่งเล็ก) ดูแล้วไม่เค็ม!”

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

ในระหว่างจำพรรษาที่วัดเขาวงกต หลวงพ่อได้ฟังเรื่องราวของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต จากโยมคนหนึ่ง ซึ่งเคยไปนมัสการหลวงปู่มั่น ที่สำนักป่าหนองผือใน อำเภอบรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เกิดความรู้สึกเลื่อมใส และตั้งใจว่าจะต้องไปศึกษาแนวทางปฏิบัติจากท่าน

เมื่อออกพรรษาแล้ว หลวงพ่อพิจารณาเห็นว่า พระภิกษุมีความสนใจในการศึกษาตำรับตำรา จึงปรารภเรื่องวิถีชีวิตกันระหว่างเพื่อน พระภิกษุทั้งหลายจะไปเรียนปริยัติธรรมที่กรุงเทพฯ หลวงพ่อกับคณะพระภาคกลางรวมกันสี่รูป จึงออกเดินทางย้อนกลับมาที่อุบลราชธานี พักอยู่ที่วัดก่อนออกกระยะหนึ่ง แล้วจาริกธุดงค์มุ่งหน้าไปจังหวัดสกลนคร

ระหว่างการเดินทางไปสำนักหลวงปู่มั่น ได้แวะสนทนาและศึกษาตามสำนักต่างๆ ที่จาริกผ่านไปเรื่อยๆ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และเปรียบเทียบแนวทางปฏิบัติของแต่ละสำนัก

การเดินทางครั้งนั้น ผู้ร่วมทางบางคนในขณะเกิดอาการเหนื่อยเพราะความเหน็ดเหนื่อยและยากลำบากมาก ประกอบกับเป็นผู้ไม่คุ้นเคยต่อการเดินทางไกลนัก จึงขอแยกทางกลับคืนถิ่นเดิม หลวงพ่อกับพระอีกสองรูปที่ไม่เลิกล้มความตั้งใจได้ออกเดินทางต่อในที่สุดท้ายถึงสำนักของหลวงปู่มั่น

ก้าวแรกที่ย่างเข้าสู่สำนักป่าหนองผือใน หลวงพ่อรู้สึกประทับใจในบรรยากาศอันสงบร่มรื่นของสำนัก มองดูลานวัดสะอาดสะอาด กิริยามารยาทของเพื่อนบรรพชิตเป็นที่น่าเลื่อมใส จึงเกิดความพึงพอใจยิ่งกว่าสำนักใดๆ ที่เคยสัมผัสมา

ยามเย็นวันแรกไปถึง ได้เข้ากราบนมัสการหลวงปู่ พร้อมศิษย์ของท่านเพื่อฟังธรรมร่วมกัน หลวงปู่มั่นได้ปฏิสันถารสอบถามเกี่ยวกับอายุพรรษา และสำนักที่เคยได้ศึกษาปฏิบัติ จากนั้นท่านก็ให้อโวาทและปรารภถึงเรื่องนิกายทั้งสอง คือธรรมยุตและมหานิกาย ซึ่งเป็นเรื่องที่หลวงพ่อสงสัยอยู่มาก

หลวงปู่มั่นกล่าวว่า “การประพฤติปฏิบัตินั้น หากถือเอาพระธรรมวินัยเป็นหลักแล้ว ก็ไม่ต้องสงสัยในนิกายทั้งสอง”

เมื่อคลายความสงสัยในเรื่องนิกายแล้ว หลวงพ่อได้กราบเรียนถามปัญหาเกี่ยวกับหลวงปู่มั่น ซึ่งหลวงพ่อก็ตอบทสนทนาของท่านกับหลวงปู่มั่น ให้ศิษย์ฟังว่า

“เกล้ากระผมเป็นผู้ปฏิบัติใหม่... ไม่รู้จะปฏิบัติอย่างไร... มีความสงสัยมาก ยังไม่มีหลักในการปฏิบัติเลยครับ”

“มันเป็นยังไง” หลวงปู่มั่นถาม

“ผมหาทางปฏิบัติ... ก็เลยเอาหนังสือวิสุทธิมรรคขึ้นมาอ่าน มีความรู้สึกว่ามันจะไปไม่ไหวเสียแล้ว เนื้อความในศีลนิตเทสสมาธินิตเทส ปัญญาธิเทสนั้น ดูเหมือนไม่ใช่วิสัยของมนุษย์จะทำได้ ผมมองเห็นว่ามนุษย์ทั่วโลกนี้ มันจะทำตามไม่ได้ครับ มันยาก มันลำบาก มันเหลือวิสัยจริงๆ...”

หลวงปู่มั่นจึงกล่าวให้ฟังว่า

“ท่าน... ของนี้มันมากก็จริงอยู่ ถ้าเราจะกำหนดทุกๆ ลึกซึ้งไปในศีลนิตเทสนั้นนะมันก็ลำบาก แต่ความจริงแล้ว ศีลนิตเทสก็คือสิ่งที่บรรยายออกมาจากใจของคนเรานั้นเอง ถ้าหากว่าเราบรมจิตของเราให้มีความละเอียด มีความกลัวต่อความผิดทั้งหมด เราก็จะเป็นคนที่สำรวมสังวรระวัง เพราะมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อความผิด...”

เมื่อเป็นอย่างนั้น ก็จะเป็นเหตุให้เราเป็นคนมักน้อยและสติ
ก็จะกล้าขึ้น จะยืน เดิน นั่ง นอนอยู่ที่ไหน มันจะตั้งอกตั้งใจ
มีสติเต็มเปี่ยมเสมอ ความระวังมันก็เกิดขึ้น...

อะไรทั้งหมดที่ท่านศึกษาในหนังสือนะ มันขึ้นต่อจิตทั้งนั้น
ถ้าท่านยังไม่อบรมจิตของท่านให้มีความรู้ มีความสะอาดแล้ว
ท่านจะมีความสงสัยอยู่เรื่อยไป...

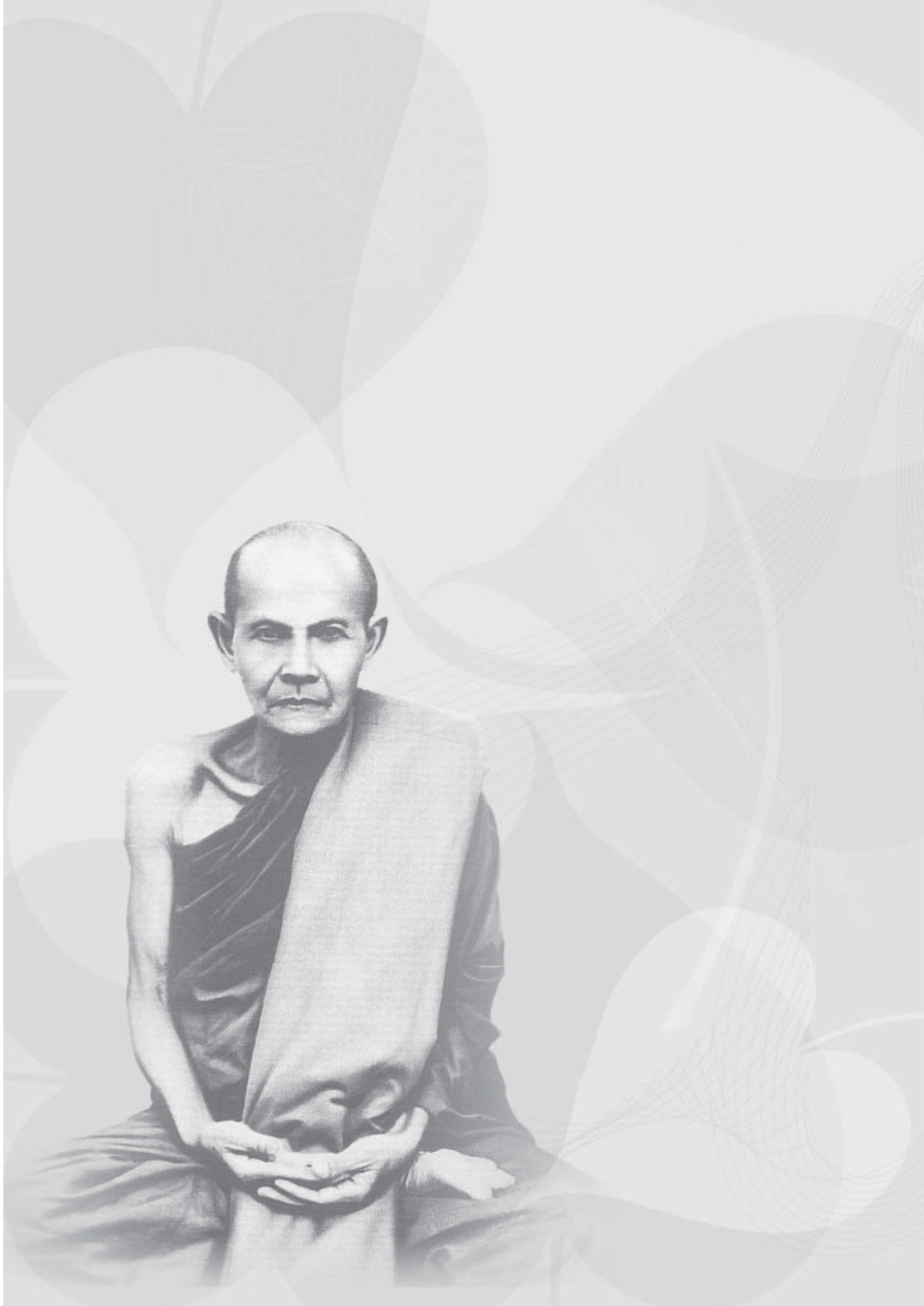
ดังนั้น ท่านจงรวมธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้ที่จิต
สำรวมอยู่ที่จิต อะไรที่เกิดขึ้นมา ถ้าสงสัย...ถ้ายังไม่รู้แจ้งแล้ว
อย่าไปทำ...อย่าไปพูด...อย่าไปละเมิดมัน"

คืนนั้น...หลวงพ่อนั่งฟังธรรมร่วมกับศิษย์ของหลวงปู่มัน
จนกระทั่งถึงเที่ยงคืน จิตใจเกิดความสงบระงับเป็นสมาธิ ความ
เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจากการเดินทางได้อันตรธานไปสิ้น...

คืนที่สอง...หลวงปู่มันได้แสดงปกิณกรรมต่างๆ ให้ฟังอย่าง
ละเอียดลึกซึ้ง จนหลวงพ่อกลายความลึกลับเลงลับในวิถีทางการ
ปฏิบัติ มีความปลาบปลื้มปีติในธรรมอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน

ในวันที่สาม...หลวงพ่อก็ได้กราบลาหลวงปู่มัน แล้วเดินธุดงค์
มาทางอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

จากการได้พบหลวงปู่มัน ภูริทัตโต ในครั้งนั้น เป็นประสบการณ์
ล้ำค่าที่น่าวิเศษชีวิตของหลวงพ่อก็เข้าสู่กระแสธรรม ปฏิบัติอย่างถูกต้อง

และมันคง หลวงพ่อเล่าถึงบรรยากาศของการได้สัมผัสหลวงปู่มั่น และสำนักป่าหนองผือหน้าใน แก่พระเถรในเวลาต่อมาว่า...

“ที่ผมได้ความรู้ความฉลาด จนได้มาแบ่งปันพวกท่านทั้งหลายนั้น ก็เพราะผมได้ไปกราบครูอาจารย์มั่น...ไปพบท่าน แล้วก็เห็นสภาพ วัตถุประสงค์ของท่าน ถึงจะไม่สวยงามแต่ก็สะอาดมาก”

พระเถรตั้งห้าสิบกกลีบ เจียบ! ขนาดจะตากแก่นขนุน (แก่นขนุนใช้ต้มเคี้ยวสำหรับย้อมและซักจีวร) ก็ยังแบกเอาไปฟืน อยู่โน้น...ไกลๆ โน้น เพราะกลัวจะก่อความสงบของหมู่เพื่อน... พอตักน้ำทำกิจอะไรเสร็จ ก็เข้าทางจงกรม ของใครของมัน ไม่ได้ยินเสียงอะไร นอกจากเสียงเท้าที่เดินเท่านั้นแหละ

บางวันประมาณหนึ่งทุ่ม เราก็เข้าไปกราบท่านเพื่อฟังธรรม ได้เวลาพอสมควรประมาณสี่ทุ่มหรือห้าทุ่มก็กลับกุฏิ เอาธรรมะที่ได้ฟังไปวิจัย...ไปพิจารณา เมื่อได้ฟังเทศน์เท่านั้น มันอึ้ง เดินจงกรมทำสมาธิ...มันไม่เหน็ดไม่เหนื่อย...มันมีกำลังมาก

ออกจากที่ประชุมกันแล้วก็เจียบ! บางครั้งอยู่ใกล้ๆ กัน เพื่อนเขาเดินจงกรมอยู่ตลอดคืนตลอดวัน จนได้ย่องไปดูว่าใคร ท่านผู้นั้นเป็นใคร ทำไม่ถึงเดินไม่หยุดไม่พัก นั่น...เพราะจิตใจมันมีกำลัง...”

ประสบการณ์ในป่าช้า

หลังจากออกจากสำนักหลวงปู่มั่นแล้ว หลวงพ่อกับคณะเดินธุดงค์รอนแรมพักภาวนาตามป่าช้ามาเรื่อยๆ ในขณะนั้นไม่ว่าจะเดินจงกรมหรือนั่งสมาธิอยู่ที่ใดก็ตาม มีความรู้สึกราวกับว่าหลวงปู่มั่นคอยติดตามให้คำแนะนำตักเตือนอยู่ตลอดเวลา...

วันหนึ่งหลวงพ่อกับคณะเดินทางถึงวัดโปรงคลอง ซึ่งเป็นสำนักของพระอาจารย์คำดี ขณะนั้นเป็นฤดูแล้ง พื้นดินแห้งเหมาะแก่การพักตามโคนไม้ พระบางรูปในสำนักจึงไปอยู่ป่าช้าเพื่อฝึกฝนตนเอง หลวงพ่อเกิดความสนใจ ใคร่จะศึกษาดูว่าการอยู่ป่าช้าจะช่วยขัดเกลากิเลสได้อย่างไร

หลวงพ่อกเล่าถึงประสบการณ์ที่ป่าในครั้งนั้นว่า

“...วันนั้นตอนบ่ายๆ ตั้งใจว่าคืนนี้จะไปภาวนาในป่าช้า พอจะไปจริงๆ ใจชักไม่อยากไปซะแล้ว ก็บังคับมัน คิดว่าถ้าจะตาย ก็ยอมตาย เพราะมันลำบาก มันโง่งนั้ก พุดในใจอย่างนี้...

พอไปถึงป่าช้า ปะขาวแก้วจะมาพักใกล้ๆ ก็ไม่ยอม ให้ไปอยู่ไกลๆ โน่น ความจริงแล้วอยากให้อยู่ใกล้ๆ เป็นเพื่อนกัน แต่ไม่เอา เดี่ยวตัวเองจะอาศัยเขา กลัวนั้ก ก็ให้มันตายเสียในคืนนี้ พอค่ำลง เขามาคพมาฝั่งพอดี ทำไม่ถึงเหมาะจะอย่างนี้... คิดอยากจะหนี...เขานิมนต์ให้สวดมาติกาก็ไม่เอา เดินหนีไป...มันกลัว.. เดินก็แทบไม่รู้ลึ้กว่าเท้าแตะะดิน

ลักพักก็เดินกลับมา เขาเอาคพฝั่งไว้ใกล้ๆ แล้วยังเอาไม้ไผ่ที่หามคพมาทำเป็นร้านให้หนึ่ง...จะทำอย่างไรดี...หมู่บ้านกับป่าช้าก็ไม่ใช่ใกล้ๆ กัน ห่างกันตั้งสองสามกิโล

พอตะวันตกดิน ใจหนึ่งก็บอกให้เข้าไปอยู่แต่ในกลดท่าเดียว จะเดินไปหาหลุมศพ ก็เหมือนมีอะไรมาดึงขาเอาไว้ ความรู้สึกกลัวกับกลัวมันจุกตรงกันอยู่

พอมีตสนิทจริงๆ มุดเข้ากลดทันที รู้สึกเหมือนมีกำแพงเจ็ดชั้น เห็นบาตรตั้งอยู่ข้างๆ ก็รู้สึกดีใจ ได้อาศัยบาตรเป็นเพื่อน นั่งอยู่ในกลดทั้งคืน ไม่ได้หลับไม่ได้นอนเลย นั่งเงียบอยู่ จะสว่างก็ไม่สว่าง มันกลัว ทั้งกลัวทั้งกล้า นั่งอยู่อย่างนั้นตลอดคืนเลย

พอสว่างขึ้น ก็รู้สึกว้า เรารอดตายแล้ว ดีใจจริงๆ ภายใใจเราอยากให้มีแต่กลางวันเท่านั้น ไม่อยากให้มีกลางคืนเลย อยากฆ่ากลางคืนทิ้ง มันจะได้มีแต่กลางวัน...

ตอนเช้า ไปบิณฑบาตคนเดียว หมาวิ่งตามหลังมาจะกัดแต่ก็ไม่ไล่ จะกัดก็กัดไปเลย ให้มันกัดให้ตายซะ หมาก็งับผิตงับถูก โยมบ้านภูไทไม่รู้จักไล่หมา เขาว่าผีมันมากับพระ หมาก็ได้เท่าได้กัด เขาจึงไม่ไล่มัน

ช่างมัน! เมื่อคืนนี้ก็กลัวจนเกือบตายทีหนึ่งแล้ว ตอนเช้านี้หมาจะกัด ก็เลยปล่อยให้มันกัดซะ ถ้าหากว่าแต่ก่อนเราเคยกัดมัน ก็ปล่อยให้มันกัดคืนซะ แต่มันก็งับผิตงับถูกอยู่อย่างนั้น

กลับจากบิณฑบาตก็ฉัน พอฉันเสร็จ แดดออกมาบ้าง รู้สึกอบอุ่นได้เดินจงกรม และพักผ่อนเอาแรงบ้าง คืนนี้จะได้ภาวนาให้เต็มที่ คงไม่มีอะไรน่ากลัว เพราะได้ทดลองมาคืนหนึ่งแล้ว

พอบ่ายๆ ชาวบ้านหามคพมาอีกแล้ว เป็นผู้ใหญ่เสียด้วย เขาเอามาเผาไว้ใกล้ๆ ด้านหน้ากลด แล้วก็กลับบ้านกันหมด เหม็นตลบอบอวล จะเดินจงกรมไปข้างหน้าก็ก้าวไม่ออก ที่สุดเลยเข้าไปในกลด...นั่งหันหลังให้กองไฟ ไม่คิดอยากนอนเลย ตาตื่นแข็งอยู่อย่างนั้น ตกดึกประมาณสี่ทุ่ม มีเสียงอยู่ข้างหลังกองไฟ ดังเหมือนโลกตกลงมา หรือหมาจิ้งจอกมากินซากศพ แต่ฟังอีกทีเหมือนเสียงควายดั่งครี๊ดคราดๆ...

พอสักพัก มีเสียงเหมือนคนเดินเข้ามาหาทางด้านหลัง เดินหนักเหมือนควาย แต่ไม่ใช่...แต่จะเข้ามาก็ไม่เข้า เดินโครมๆ ออกไปทางปะขาวแก้ว นานประมาณครึ่งชั่วโมง เดินกลับมาอีกแล้ว เหมือนคนเดินจริงๆ ตรงดิ่งเข้ามาเหมือนจะเหยียบเราอย่างนั้นแหละ...หลับตาสนิทไม่ยอมลืมตา ให้มันตายทั้งหลับตานี้แหละ

มันมาถึงใกล้ๆ ก็หยุดก็! ยืนนิ่งอยู่เงียบๆ ข้างหน้ากอดรู้สึกเหมือนกับว่า มันเอามือที่ถูกไฟไหม้คว้าไปมาอยู่ข้างหน้า...

ตายคราวนี้ละ! พุทโธ ธัมโม สังโฆ ลืมหมด มีแต่ความกลัวอย่างเดียว เต็มแน่นอึดอัดอยู่ในใจ ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยมีความกลัวเหมือนครั้งนี้เลย มันกลัวมาก เปรียบเหมือนกับน้ำที่เราเทใส่ในโอ่ง เทใส่มากจนเต็มมันก็ล้นออกมา ความกลัวก็เหมือนกัน มันกลัวมากจนหมดกลัว แล้วก็ล้นออกมา...ใจหนึ่งเลยถามว่า...

‘ที่กลัวมากกลัวมาจนหนัก มันกลัวอะไร?’

‘กลัวตาย’ อีกใจหนึ่งตอบ

‘แล้วความตายมันอยู่ที่ไหน...ทำไมกลัวเกินบ้านเมืองเขานัก...หาที่ตายดูซิ มันอยู่ที่ไหน

ความตายอยู่กับตัวเอง แล้วจะหนีไปไหนจึงจะพ้นมันล่ะ...วิ่งหนีก็ตาย...นั่งอยู่ที่ตาย เพราะมันอยู่กับเรา ไปไหนมันก็ไปด้วย

เพราะความตายมันอยู่กับเรา...กลัวหรือไม่กลัว...ก็ตายเหมือนกันหนีมันไม่ได้หรอก’

พอคิดได้อย่างนี้ เท่านั้น สัญญาพลิกกลับ...ความคิดก็เปลี่ยนขึ้นมาทันทีความกลัวทั้งหลายเลยหายไปปานพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ อัจฉริยะเหลือเกิน ความกลัวมากๆ มันหายไปได้ ความไม่กลัวมันกลับมาแทนในที่เดียวกันนี้ โอ...ใจมันสูงขึ้น...สูงขึ้นเหมือนอยู่บนฟ้านะ...เปรียบไม่ถูก

พอเอาชนะความกลัวได้แล้ว ฝนเริ่มตกทันทีเลย ลมพัดแรงมาก แต่ก็ไม่กลัวตายแล้ว ไม่กลัวต้นไม้กิ่งไม้มันจะหักลงมาทับไม่สนใจมันเลย...

ฝนตกลงมาหนักเหมือนฝนเดือนสี่ พอฝนหยุด...เปียกหมดทั้งตัว นั่งนิ่งไม่กระดิกเลย...ร้องไห้...นั่งร้องไห้น้ำตาไหลอาบแก้มลงมา เพราะเกิดนึกไปว่า ตัวเราทำอะไรเหมือนคนไม่มีพ่อแม่แม่แท้มานั่งตากฝนยังกับคนไม่มีอะไร ยังกับคนสิ้นทุกสิ่งทุกอย่าง คนที่เขามีบ้านอยู่ดีๆ เขาคงจะไม่คิดหรอกว่า จะมีพระมานั่งตากฝนอยู่ทั้งคืนอย่างนี้ เขาคงจะนอนห่มผ้าสบาย คิดไปวิตกไป เลยสังเวชชีวิตของตน ร้องไห้น้ำตาไหลพรากๆ...อ้าว น้ำไม่ตื่นนี้ให้มันไหลออกมาให้หมด...อย่าให้มันมีอยู่

เมื่อคิดได้อย่างนี้...เมื่อชนะความรู้สึกแล้ว ก็นั่งดูจิตดูใจอยู่อย่างนั้น ความรู้เห็นสารพัดเรื่องเกิดขึ้นมา...พรรณนาไม่ได้ คิดถึง

พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ว่า ปัจจัยตั้ง เวทิตัพโพ วิญญูหิ วิญญูชน
 ฝั่งรู้ได้เฉพาะตน... ความทุกข์ที่นั่งตากฝน... ความกลัวที่มันหายไป
 ความรู้สึกต่อมาเป็นอย่างไร ก็รู้แต่เฉพาะเราเอง ใครอื่นจะมารู้
 ด้วย...นั่งพิจารณาอยู่อย่างนี้จนสว่าง จิตมีกำลังคร่ำครวชขึ้น

สว่างขึ้นมา ลืมตาครั้งแรกมองไปทางไหนเหลือไปหมด ลูก
 ไปปัสสาวะ เพราะมันปวดตั้งแต่เมื่อคืน ปวดจนหายปวดไป
 เฉยๆ...ปัสสาวะออกมามีแต่เลือด...ขาดก็ขาด...ตายก็ตายไปซี...
 ตายเพราะการปฏิบัติอย่างนี้ก็พอใจตาย แต่ตายเพราะไปทำความ
 ชั่วที่ไม่ค่อยดี ตายเพราะปฏิบัติแบบนี้ตายก็ตาย...

ในใจมันแย้งกันอยู่อย่างนี้ ใจหนึ่งมันเบียดเข้ามาว่า เป็น
 อันตราย อีกใจหนึ่งมันสู้ มันค้านและตัดขึ้นมาทันที

คืนนั้นฝนตกทั้งคืน วันรุ่งขึ้นจับไข่ม้วนไปทั้งตัว แต่ก็อดทน
 ออกไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน บิณฑบาตก็ได้แต่ข้าวเปล่าๆ..."

หลังคืนสยงผ่านไป โดยมีรู้ว่าอาคันตุกะลึกลับผู้นั้นคือใคร
 เหตุใดจึงมาเยี่ยมเยียนด้วยอาการดูร้ายน่ากลัวเช่นนั้น...หลวงพ่
 ไม่กล่าวถึงมัน ท่านกลับเน้นให้ศิษย์มองเห็นคุณค่าของการต่อสู้
 ให้ถึงที่สุด...สู้ชนิดเอาชีวิตเข้าแลก...แล้วปัญญาความรู้แจ้งเห็นจริง
 จะเกิดขึ้นตรงนั้น ดังคำที่หลวงพ่อกำลังใช้ปลุกใจลูกศิษย์ว่า

“ไม่ดีก็ให้มันตาย...ไม่ตายก็ให้มันดี”

เมื่อหลวงพ่อกับบำเพ็ญภาวนาอยู่ที่ป่าช้าได้เจ็ดวันก็มีอาการ
 ป่วยหนัก จึงออกมาพักรักษาตัวที่สำนักท่านอาจารย์คำดี พักอยู่
 ประมาณ ๑๐ วัน อาการก็ทุเลาลง แม้ร่างกายอ่อนล้าเพราะพิษไข้
 แต่จิตใจกลับกล้าแกร่งองอาจยิ่งนัก เพราะได้ฝ่าฟันอุปสรรคคือ
 ความกลัวตายในคืนนั้นได้ด้วยความอดทนและภูมิปัญญา

หลังจากอาการไข้สร้างซาลง มีผลกำลังกลับคืนมาก็กราบ
 ลาท่านอาจารย์คำดี เดินทางมาพักอยู่ในใกล้บ้านต๋อง อำเภอธาตุพนม
 จังหวัดนครพนม

พักอยู่ที่นั่นหลายวัน อาการไข้หายเป็นปกติ แต่อาการไข้ใจ
 จากไฟราคะ ที่ถูกควบคุมความร้อนแรงไว้ด้วยการหลีกเร้นและ
 ภาวนา กลับถูกจุดให้ลุกโชนขึ้นอีกครั้ง โดยม่ายสาวผู้รวยรูปลักษณ์
 และทรัพย์สิน นางมาถวายอาหารและพูดคุยด้วยทุกวัน จนจิตใจ
 หลวงพ่อบรรเทาไปตามจริตที่นางแสดงออก ซึ่งล่อถึงความรู้สึก
 อันพิเศษ เกินขอบเขตที่อุบาสิกจะพึงมีต่อพระ...

หลวงพ่อซึ่งใจว่าจะเอาอย่างไรดีอยู่หลายวัน กระทั่งคืนหนึ่ง
 ขณะนั่งภาวนาพิจารณาไป สังเกตเห็นตัวเองเอนเอียงไปทางนาง
 มากทุกที จึงตัดสินใจลุกขึ้นเก็บบริวารในกลางดึกของคืนนั้น แล้ว
 เดินไปปลุกปะขาวแก้ว ซึ่งกำลังหลับสบายอยู่ในกลด...ปะขาวแก้ว
 สะดุ้งตื่น ลูกขี้ตา ถามอย่างงัวเงียว่า “ไปพรุ่งนี้ไม่ได้หรือครับ”

“ไม่! จะไปเดี๋ยวนี้แหละ” หลวงพ่อตอบอย่างเด็ดขาดเพราะ
ตรึกตรองดีแล้วว่า ถ้าไม่หนีคืนนี้ คงจะเสียที่แก่งนางแน่

หลายปีต่อมา หลังจากหลวงพ่อกลับมาอยู่วัดหนองป่าพงแล้ว
ครั้งหนึ่งท่านได้ไปเยี่ยมมลูกศิษย์สำนักสาขาแถวบ้านต๋อง ระหว่าง
พูดคุยอย่างเป็นกันเองกับญาติโยม ท่านปรารภถึงความหลัง และ
พูดถึงการปฏิบัติของตัวเองในสมัยก่อนอย่างซ้ำๆ ว่า...

“การปฏิบัติของอาตมามันยากหลายแนว แต่แนวที่มันยาก
นำอิทธิกัเรื่องแม่ออกนี่ละ”

(การปฏิบัติของอาตมามันยากหลายอย่าง แต่ที่ยากกับมัน
จริงๆ ก็เรื่องผู้หญิงนี่แหละ)

หลวงปู่กินรี

หลบหลีกออกจากบ้านต๋องในคืนนั้น หลวงพ่อเดินทางไปยัง
วัดป่าหนองฮี ตำบลหนองฮี อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ซึ่ง
มีหลวงปู่กินรี จันทิโย เป็นประหนึ่งร่มโพธิธรรมอยู่ที่นั่น ศึกษา
ประพฤติปฏิบัติอยู่กับท่านหลายวันได้กำลังใจคืนมา ขณะนั้นเป็น
ฤดูแล้ง เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการหลีกเร้นภาวนาในป่าตาม
ธรรมชาติ หลวงพ่อจึงกราบลาหลวงปู่กินรีออกจาริกธุดงค์ต่อไป

ครั้งย่างเข้าฤดูฝน ในปี พ.ศ.๒๔๙๐ ซึ่งเป็นพรรษาที่เก้า
ของหลวงพ่อ ท่านได้ย้อนกลับมาจำพรรษาที่วัดป่า
หนองฮี

หลวงปู่กินรีเป็นครูบาอาจารย์ที่มีปฏิปทาเรียบง่ายนำเศรพ
บุชา ชอบใช้ชีวิตโดดเดี่ยว มันคงในข้อปฏิบัติ มัคน้อย สันโดษ

บริหารเครื่องใช้ของท่าน ล้วนแต่เป็นของปอนๆ เรียบง่าย และ ส่วนใหญ่ท่านทำใช้เอง แม้ไม่สวยงาม แต่มันจะถูกใช้จนสึกกร่อนไปตามกาลเวลา

อุปนิสัยพิเศษอย่างหนึ่งของหลวงปู่คือ ความขยันในการทำงาน ทุกอย่างที่พระเจ้าสั่งทำได้ ท่านไม่เคยอยู่นิ่งเฉย นอกจากขณะทำสมาธิภาวนาเท่านั้น แม้ในวัยชรา หลวงปู่ก็ยังรักษาปฏิบัติท่านนี้ได้อย่างมั่นคง หลวงพ่อเล่าถึงปฏิบัติของหลวงปู่กีนรีว่า...

ในพรรษาที่อยู่กับหลวงปู่ นั้น หลวงพ่อเองทำความเพียรอย่างหนัก เดินจงกรมทั้งวัน ฝนตกแดดออกอย่างไรก็เดินจนทางจงกรมเป็นร่องลึก แต่หลวงปู่กลับไม่ค่อยเดิน บางครั้งเดินเพียงสองสามเที่ยวก็หยุดแล้วไปเอาผ้ามาปะมาเย็บ หรือไม่ก็นั่งทำนั่นทำนี่...

เราประมาท คิดว่าครูบาอาจารย์จะไปถึงไหนกัน เดินจงกรมก็ไม่เดิน นั่งสมาธินานๆ ก็ไม่เคยนั่ง ค่อยแต่จะทำนั่นทำนี่ตลอดวัน แต่เรานี้ปฏิบัติไม่หยุดเลย ถึงขนาดนั้นก็ยังไม่รู้ไม่เห็นอะไร ส่วนหลวงปู่ปฏิบัติอยู่แค่นั้น จะไปรู้เห็นอะไร

เรามันคิดผิดไป หลวงปู่ท่านรู้อะไรๆ มากกว่าเราเสียอีก คำเตือนของท่านสั้นๆ และไม่ค่อยมีให้ฟังบ่อยนัก เป็นสิ่งที่ลุ่มลึกแฝงไว้ด้วยปัญญาอันแยบคาย ความคิดของครูบาอาจารย์กว้างไกลเกินปัญญาของเราเป็นไหนๆ...ตัวแท้ของการปฏิบัติ คือความ

พากเพียรกำจัดอาสวะกิเลสภายในใจ ไม่ใช่ถือเอาภิกขุอาการภายนอกของครูอาจารย์มาเป็นเกณฑ์

ในปีนั้นจิวรของหลวงพ่อเก่าคร่ำคร่า จนผูกขาดเกือบทั้งผืน แต่ท่านไม่ยอมออกปากขอใคร หลวงปู่กีนรีก็มองดูอยู่เฉยๆ ไม่ว่าอะไร วันหนึ่งหลวงพ่อนั่งปะชุนจิวรอยู่ ขณะเย็บผ้าคิดอยากให้เสร็จเร็วๆ จะได้หมดเรื่องหมดราว แล้วไปนั่งภาวนา เดินจงกรมให้เต็มที่สักที หลวงปู่กีนรีเดินมาหยุดยืนดูอยู่ใกล้ๆ หลวงพ่อก็ยังไม่รู้เพราะจิตกังวลอยากเย็บผ้าให้เสร็จเร็วๆ เท่านั้น

หลวงปู่ถามว่า “ท่านจะรีบร้อนไปทำไมเล่า”

“ผมอยากให้เสร็จเร็วๆ”

“เสร็จแล้วท่านจะไปทำอะไร” หลวงปู่ถามอีก

“จะไปทำอันนั้นอีก”

“ถ้าอันนั้นเสร็จ ท่านจะทำอะไรอีก”

“ผมจะทำอย่างอื่นอีก”

“เมื่ออย่างอื่นของท่านเสร็จ ท่านจะไปทำอะไรอีกเล่า”

หลวงปู่กีนรีให้ข้อคิดว่า

“ท่านรู้ไหม นั่งเย็บผ้านี้ก็ภาวนาได้ ท่านดูจิตตัวเองสิว่าเป็นอย่างไร แล้วก็แก้ไขมัน ท่านจะรีบร้อนไปทำไมเล่า ทำอย่างนี้

เสียหายหมด ความอยากมันเกิดขึ้นท่วมหัว ท่านยังไม่รู้เรื่องของตัวเองอีก

คำพูดสั้นๆ แต่มีความหมายและเจือความปรารถนาดีของหลวงปู่ ทำให้หลวงพ่อบุญตาสว่างขึ้น ท่านปรารถนาให้ฟังว่า “เรานี้กว่าทำถูกแล้ว อุตส่าห์รีบทำ อยากให้มันเสร็จเร็วๆ จะได้ภาวนา แต่ที่ไหนได้ เราคิดผิดไปไกลทีเดียว”

อยู่ต่อมา หลวงปู่ก็นิธิปรารถนากับญาติของท่าน มีพระรูปหนึ่งมาอยู่ด้วย จีวรขาดหมดแล้ว ช่วยตัดจีวรใหม่ถวายท่านด้วย พอดีมีคนเอาผ้าฝ้ายด้ายดิบเนื้อหนามาถวาย หลวงปู่จึงให้แม่ชีช่วยกันตัดเย็บถวายหลวงพ่อบุญตา

หลวงพ่อบุญตาถึงความรู้สึกตอนนั้นว่า “ดีใจที่สุด ให้อยู่ตั้งหลายปีก็ยังไม่ขาด ใส่ครั้งแรกก็ดูกระปุกกระปุย เพราะผ้าหนาและแข็งกระด้าง ยิ่งใส่สังฆาฏิซ้อนเป็นสองชั้น ยิ่งดูตัวเองอ้วนใหญ่ เวลาเดินดั่งสวบสาบๆ เพราะผ้ามันแข็ง ใส่ไปตั้งปีสองปีผ้าจึงอ่อน แต่เราก็ไม่เคยบ่น ได้อาศัยผ้าผืนนั้นมาเรื่อย ยังนึกถึงบุญคุณของท่านอยู่เสมอ...”

เมื่อปัญหาเรื่องเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งทำให้ใจเร่าร้อนกระสับกระส่าย ถูกดับลงด้วยการภาวนา และหยาดน้ำใจจากครูอาจารย์ผ่านไปไม่นาน คัตรูคู่ปรับเก่า ที่หลวงพ่อบุญตาเคยออกปากในทำนองว่า ยากยิ่งสิ่งเดียวได้หวนกลับมาอย่ายี้จิตใจอีกครึ่ง...

คืนหนึ่ง ขณะหลวงพ่อกำลังเพียรภาวนาอยู่ตามลำพัง อารมณ์แห่งกามราคะได้เกิดขึ้น

คืนนั้นไม่ว่าจะเดินจงกรม นั่งสมาธิ หรือพลิกยุทธวิธีใดๆ ก็ไม่สามารถกำราบกิเลสमारลงได้ รูปลักษณะของอวัยวะเพศหญิงปรากฏเป็นมโนภาพเด่นชัดตลอดเวลา เกิดความรู้สึกลงทางธรรมชาติของบุรุษอย่างรุนแรง จนแทบภาวนาต่อไม่ได้ ต้องอดทนต่อสู้กับความรู้สึกและมโนภาพนั้นอย่างยากเย็น

หลวงปู่เปรียบเทียบกับ จิตใจถูกกิเลสย่ำยีอย่างหนัก พอๆ กับครั้งที่เกิดความกลัวในคราวอยู่ป่าช้าครั้งแรกนั่นเอง

การต่อสู้กับราคะดำเนินไปอย่างดุเดือด ขับเคี่ยวรุกไล่กันอยู่ถึง ๑๐ วัน ความรู้สึกและมโนภาพนั้นจึงได้เลือนหายไป

หลังการต่อสู้กับกามราคะในวันนั้น หลวงปู่ยิ่งบากบั่นเร่งภาวนาหนักขึ้น เพื่อสร้างเกราะและภูมิคุ้มกันภัยให้มั่นคง ศรัทธาและกำลังใจกล้าแกร่งขึ้นตามลำดับ

คืนหนึ่งในพรรษานั้น หลังทำความเพียรเป็นเวลาพอสมควร หลวงปู่ได้ขึ้นไปพักผ่อนบนกุฏิ กำหนดสติเอนกายลงนอน พอเคลิ้มไปเกิดนิมิตเห็นหลวงปู่มัน เดินเข้ามาหยุดยืนอยู่ใกล้ๆ แล้วส่งลูกแก้วให้ลูกหนึ่ง พร้อมกับกล่าวว่า... “ชา...เราขอมอบลูกแก้วนี้แก่ท่าน มันมีรัศมีสว่างไสวมากนะ” ในนิมิตนั้น ปรากฏว่าตนได้ลูกชิ้นหนึ่ง พร้อมกับยื่นมือไปรับลูกแก้วจากหลวงปู่มันมาทำไว้ พอ

รู้สึกตัวตื่นขึ้น แปลกใจมากที่พบตัวเองนั่งทำมืออยู่ดังในความฝัน จิตใจเกิดความสงบระงับผ่องใส พิจารณาสິงใดไม่ติดขัด มีความปลื้มปีติตลอดพรรษา

หลวงปู่ได้อยู่ร่วมศึกษาปฏิบัติและอุปฐากรับใช้หลวงปู่กินรีเรื่อยมา กระทั่งถึงฤดูแล้งของปี พ.ศ.๒๔๙๑ หลวงปู่จึงได้กราบลาครูบาอาจารย์จาริกต่อไป

ก่อนจาก หลวงปู่กล่าวตักเตือนศิษย์สั้นๆ ตามอัธยาศัยของท่านว่า “ท่านชา อะไรๆ ในการปฏิบัติ ท่านก็พอสมควรแล้ว แต่อยากให้ระวังเรื่องการเทศน์นะ”

ภัยในป่าใหญ่

การจาริกธุดงค์ของหลวงปู่ในช่วงนั้น มีพระเลื่อมเป็นเพื่อนร่วมทาง วันหนึ่งท่านทั้งสองหยุดพักอยู่ในป่าข้างหมู่บ้าน ได้มีเด็กชายพิการสองคนมาช่วยอุปัฏฐากรับใช้ ต่อมาเด็กทั้งสองเกิดสนใจการผจญภัยในชีวิตพระธุดงค์ จึงขอร่วมเดินทางติดตามไปด้วย ซึ่งหลวงปู่ก็ไม่ขัดข้อง

เมื่อเด็กได้รับความยินยอมจากพ่อแม่แล้ว ก็เก็บข้าวของส่วนตัวออกเดินทางไปกับหลวงปู่ เด็กชายทั้งสองเป็นผู้มีศรัทธาอุทิศสาหัสมาก แม้ต้องตรากตรำรำไรแดดลมฝน อดบั้งอิมบั้งก็ไม่เคยปริปากบ่น คงร่วมเดินทางต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ ทั้งที่มีความไม่สมประกอบทั้งสองคน

คนหนึ่งหูหนวก ส่วนอีกคนหูดี ตาดี แต่ขาเป๋ เวลาบุกป่าฝ่าพายุหิมะเกี่ยวกันล้มลุกคลุกคลาน แต่ความพิการหาได้เป็น

อุปสรรคของการสร้างชาติไม่ เมื่อหลวงปู่สอนให้นั่งสมาธิและเดินจงกรม เด็กก็ปฏิบัติตามด้วยความตั้งใจ

การมีเด็กพิการมาร่วมทาง ทำให้หลวงปู่ได้พิจารณาเห็นหลักแห่งกรรมชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังได้คติสอนใจตัวเองด้วยว่า คนพิการทางกายอย่างเด็กทั้งสองนี้ ไม่เป็นพิษเป็นภัยกับใคร แต่คนที่ใจพิการเพราะขาดคุณธรรม ย่อมนำความเดือดร้อนมาสู่ตนและคนอื่นอย่างมากมาย

วันหนึ่งหลวงปู่กับคณะพากันเดินทางมาถึงป่าใหญ่ใกล้หมู่บ้านแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดนครพนม ขณะนั้นพลบค่ำพอดีจึงตกลงกันหยุดพักในป่าแห่งนั้น

เมื่อเดินสำรวจหาที่กางกลด สังเกตเห็นทางเก่าที่คนเลิกใช้แล้ว เป็นทางทอดยาวจากดงใหญ่ที่พัก ไปสู่ภูเขาที่สูงหะมีนอยู่เบื้องหน้า นึกถึงคำพูดของคนโบราณว่า เข้าป่าอย่านอนขวางทางเก่า หลวงปู่คิดสงสัยอยากพิสูจน์ให้เห็นจริง จึงให้พระเลื่อมเข้าไปพักในป่า ส่วนตัวท่านกลางกลดขวางทางเก่าเอาไว้ ให้เด็กสองคนพักนอนอยู่ตรงกลาง

แสงตะวันลับหายจากขอบฟ้า เสียงนกกลางคืนและสัตว์กู่ก้องสะท้านป่า แสงเรืองๆ ระยิบระยับจากหิ่งห้อย สว่างวูบวาบเป็นจุดเล็กๆ บนผืนความมืดอันกว้างใหญ่ แต่งเติมสีสันบรรยากาศของป่ายามราตรีให้วิเวกวังเวงยิ่งนัก คำคืนในป่าเปลี่ยวคงมีเพียงมนุษย์ผู้

แสวงอิสระธรรมเท่านั้น ที่ยินดีนำชีวิตตนมาแขวนไว้กับภยันตราย
เช่นนี้

ดีกส์ด...หลังนั่งสมาธิภาวนาแล้ว หลวงพ่อตลบผ้ามุ้งขึ้นไว้
บนหลังกลด เพื่อให้เด็กทั้งสองมองเห็นตัวท่าน จะได้อุ่นใจคลาย
กังวลบ้าง จากนั้นก็เอนตัวลงนอนตะแคงขวา กำหนดสติดูลมหายใจ
แล้วหลับตาลง

ชั่วขณะหนึ่ง ได้ยินเสียงฝีเท้าแผ่วเบาก้าวเป็นจังหวะบน
ใบไม้แห้ง เสียงเดินเข้ามาใกล้จนได้ยินลมหายใจ และกลิ่นสาบสาบ
ลอยมากับสายลม หลวงพ่อคงนอนนิ่งอยู่ ทั้งที่รู้ดีว่านั่นคือเสียง
และกลิ่นของเสือ

จิตหนึ่งคิดท้วงชีวิต แต่กลัวอยู่ไม่นาน อีกจิตหนึ่งออกมา
แย้งและให้เหตุผลว่า “อย่าห่วงมันเลยชีวิตนี้ แม้ไม่ถูกเสือกัดตาย
...เราก็ต้องตายอยู่แล้ว การตายขณะเดินตามรอยบาทพระศาสดานี้
ชีวิตย่อมมีความหมาย เราขอยอมเป็นอาหารของเสือ หากว่าเรา
เคยกินเลือดกินเนื้อกันมา จะได้ชดใช้หนี้ให้หมดกันไป แต่หาก
ไม่เคยเป็นคู่เวรคู่กรรม มันคงไม่ทำอะไรเรา” แล้วก็โน้มดวงจิต
ระลึกถึงพระรัตนตรัยและความบริสุทธิ์ของตัวเองเป็นที่พึ่งใน
ยามนั้น

เมื่อคิดได้เช่นนี้ จิตใจเบาสบายขึ้นมาทันทีไม่มีกังวลใดๆ
สักครู่หนึ่งเสือกก็จากไป

การใช้ชีวิตในป่าของพระอริยสงฆ์ธรรมฐาน มีภยันตรายเป็น
ด่านคอยตรวจสอบความเข้มแข็งอดทนอยู่ทุกขณะ ทั้งภัยจาก
ธรรมชาติ คือ ดิน ฟ้า อากาศ และภัยจากสัตว์ร้าย ซึ่งรายล้อม
พร้อมที่จะเป็นอันตรายแก่ผู้อยู่ป่าได้ทุกเมื่อ แต่หากพระป่า
มีธรรมารุช คือ ขันติและปัญญารวมทั้งความบริสุทธิ์ใจ ย่อม
พ้นฝ่าอุปสรรคในป่าออกมาได้โดยปลอดภัยพร้อมกับกำลังใจที่
กล้าแกร่งยิ่งขึ้น

หลวงพ่อกล่าวว่า “เมื่อเราทอดอาลัยในชีวิต ไม่เสียดาย
ไม่กลัวตาย ความเบาสบายใจจะเกิดขึ้น สติปัญญาก็จะเหียบคม
กล้า จิตเกิดความมองอาจไม่สะทกสะท้านต่อสิ่งใด แม้แต่ความตาย”

ภัยภายนอกจากธรรมชาติผ่านพ้นไป ภัยภายในจากกิเลส
เริ่มก่อตัวขึ้นมาอย่างเงิบเงียบ แต่กลับเร่าร้อนกว่าไฟใดๆ

ในปี พ.ศ.๒๔๙๑ นั้น หลวงพ่อกับคณะคือพระเลื่อมและ
เด็กผู้ติดตาม คงร่วมทุกข์สุขแสวงหาสันติธรรมไปบนเส้นทาง
ทุกรันดารต่อไป การอยู่ร่วมกันนานๆ ชาติแห่งของแต่ละคนย่อม
ปรากฏขึ้นมา หลวงพ่อพิจารณาในตอนนี้ว่า

“การเดินธุดงค์ร่วมกับผู้มีปฏิปทาไม่เสมอกัน นำมาซึ่งความ
เนิ่นช้าในการปฏิบัติ” และยังรู้สึกอึดอัดรำคาญหมู่คณะ จิตใจจึง
วุ่นวายคิดอยากปลีกตัวไปตามลำพัง

หลวงพ่อดีดกลางแยกทางกับพระเลื่อม โดยพระเลื่อมอาสา นำเด็กนั้นกลับไปส่งที่บ้านเดิม ส่วนท่านเองได้เดินทางไปตามลำพัง เมื่อถึงวัดร้างในป่าใกล้บ้านชาน้อย นครพนม ได้พิจารณาเห็นว่า เป็นสถานที่เหมาะแก่การปฏิบัติภาวนา จึงพักอยู่ที่นั่นหลายวัน

การแยกจากหมู่คณะในระยะแรกๆ รู้สึกเป็นอิสระมาก ไม่ห่วงกังวลต่อสิ่งใด ได้เร่งความเพียรเต็มที่ สำรวมระวังอินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ตลอดเวลา แม้ไปบิณฑบาตก็ไม่มองหน้าใคร เพียงแต่รู้ว่าเป็นหญิงหรือชายเท่านั้น

เสร็จจากการขบฉัน เก็บบริวารแล้ว หลวงพ่อดีดจงกรมทันที ปฏิบัติสมาธิเสมอเช่นนี้อยู่หลายวัน จนทำบวมเป่งขึ้นเพราะเดินจงกรมมาก จึงหยุดเดินแล้วนั่งสมาธิอย่างเดียว ใช้ความอดทนระงับความเจ็บปวดอยู่ถึงสามวัน แท้จริงเป็นปกติ

ในระหว่างนั้น ไม่ยอมพบปะกับใครทั้งสิ้น เพราะเห็นการคลุกคลีคือ ความเนิ่นช้าของการประพฤติธรรม อยู่มาวันหนึ่ง ก็เลิกลบไปเพราะเกรงอำนาจสมาธิธรรม ได้กลับออกมารบกว จิตใจให้วิตกว่า

“เราอยู่คนเดียวเช่นนี้ ถ้าได้เณรตัวเล็กๆ หรือผ้าขาวสักคน มาอยู่ด้วยคงดีนะ เพื่อจะได้ใช้อะไรเล็กๆ น้อยๆ”

...แต่ภาวะความคิดก็แย้งกันเองว่า...

“เอ! ตัวเณรสำคัญนะ เบื่อเพื่อนมาแล้ว...ยังอยากได้เพื่อน มาทำไมอีกเล่า?”

“เบื่อก็จริงแต่เบื่อเฉพาะคนไม่ดี ส่วนเวลานี้ต้องการเพื่อน ที่ดีๆ”

“คนดีอยู่ที่ไหนล่ะ? เห็นไหม หากคนดีได้ไหม เพื่อนร่วมทาง กันมากก็คิดว่าเขาไม่ดีทั้งนั้น คงคิดว่าตัวเองดีคนเดียวละมัง จึงหนีเขามา”

จากนั้นก็ถามและตอบตัวเองอีกว่า... “คนดีอยู่ที่ไหน...คนดี อยู่ที่ตัวเรา ถ้าเราดี ไปไหนมันก็ดี เขาจะนิินทา สรรเสริญ จะว่าอะไร ทำอะไร เราก็ยังดีอยู่ แต่ถ้าเรายังไม่ดี เขานิินทา เราก็จะโกรธ ถ้าเขาสรรเสริญ เราก็ยินดี...ก็หวั่นไหวอยู่อย่างนั้น

เมื่อรู้ว่าคนดีอยู่ที่ไหนแล้ว เราจะมีหลักในการปล่อยวาง ความคิด เราจะไปอยู่ที่ไหน...คนเขาจะรังเกียจ หรือเขาจะว่าอะไร ก็ถือว่าไม่ใช่เขาดีหรือเขาชั่ว เพราะดีหรือชั่วอยู่ที่ตัวเรา...เราอย่าม รู้จักตัวเราเองยิ่งกว่าใคร...”

๑๑ ที่สุดแห่งสมาธิ

เมื่อตอบปัญหา คนดีอยู่ไหน แก่ตนเองแล้ว หลวงพ่อเกิดความปลื้มปิติ เยือกเย็นใจมาก และได้ถือเอาความรู้นั้นเป็นคติสอนใจตลอดมา

หลวงพ่อดีออกจาริกต่อ ตามวิถีทางของพระกรรมฐาน ผู้ไม่ยึดติดและไม่ยอมให้สิ่งใดผูกมัดตน แม้จะต้องผ่านพบกับสิ่งต่างๆ ทั้งดีและเลว ทั้งสุขและทุกข์ ก็เข้าไปเกี่ยวข้องกับเห็นโทษและมีปัญญาในการสลัดออก

วันหนึ่งหลวงพ่อเดินทางผ่านดงใหญ่ ถึงวัดร้างใกล้หมู่บ้านโคกยาว จังหวัดนครพนม พบว่าสถานที่วิเวกดี จึงหยุดพักอยู่ที่นั่นได้รับความสงบระบับดีมาก ท่านเล่าถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการภาวนาที่วัดร้างนั้นให้ฟังว่า

“คืนนั้นประมาณห้าทุ่มกว่าๆ ขณะเดินจงกรมอยู่ รู้สึกแปลกๆ มันแปลกมาตั้งแต่กลางวันแล้ว รู้สึกว่าไม่คิดอะไรมาก มีอาการสบายๆ

เมื่อเดินจงกรมเมื่อยแล้ว จึงขึ้นไปนั่งในกระท่อมเล็กๆ ขณะจะนั่งคู้ขาเข้าแทบไม่ทัน จิตมันอยากสงบ มันเป็นของมันเอง... พอนั่งลงแล้ว จิตมันก็สงบจริงๆ รู้สึกตัวหนักแน่น...

คืนนั้นในหมู่บ้านมีงาน เขาร้องรำทำเพลงกัน ได้ยินอยู่ แต่จะทำให้ไม่ได้ยินก็ได้ เมื่อไม่เอาใจใส่ก็เจียบไม่ได้ยิน จะให้ได้ยินก็ได้ยิน ไม่รู้สึกรำคาญ

ดูจิตกับอารมณ์ก็เห็นตั้งอยู่คนละส่วน เหมือนวัตถุสองอย่างตั้งอยู่โดยไม่ติดกัน ก็เลยเข้าใจว่า เมื่อจิตเป็นสมาธิแล้ว ถ้าน้อมไปก็ได้ยินเสียง ถ้าวางก็เจียบ ถ้ามึเสียงขึ้น ก็เห็นจิตกับเสียงเป็นคนละส่วน

จิตใจขณะนั้นไม่เอาใจใส่ในสิ่งอื่นเลย ไม่มีความเกียจคร้าน ไม่มีความเหนื่อย ไม่มีความรำคาญ ของเหล่านี้ไม่มีในจิต มีแต่ความพอดีหมดทุกอย่างในนั้น

ต่อมาจึงหยุดพัก หยุดแต่การนั่งเท่านั้น ใจเหมือนเก่า ยังไม่หยุด ดึงเอาหมอนมาวางไว้ ตั้งใจจะพักผ่อน เมื่อเอนกายลงจิตยังสงบอยู่อย่างเดิม พอศีรษะถึงหมอน มีอาการน้อมเข้าไปในใจ คล้ายกับมีสายไฟอันหนึ่งไปถูกสวิตช์ไฟฟ้าเข้า มีความรู้สึกที่ว่ากาย

ระเบิดเสียงดังมาก ความรู้ที่มีอยู่นั้นละเอียดที่สุด พอมันผ่านตรงจุดนั้น ก็หยุดเข้าไปในโน้น แม้จะอะไร ทั้งปวงก็ส่งเข้าไปไม่ได้ ไม่มีอะไรเข้าไปถึง หยุดอยู่ข้างในสักพักหนึ่งก็ถอยออกมา จนถึงปกติธรรมดา ที่ว่าถอยออกมานี้ ไม่ใช่เราจะให้ถอย มันเป็นเอง เราเป็นเพียงผู้ดู ผู้รู้ เท่านั้น

เมื่อจิตเป็นปกติดังเดิมแล้ว คำถามก็มีขึ้นว่า นี่มันอะไร? คำตอบเกิดขึ้นว่า สิ่งเหล่านี้ของมันเป็นเอง ไม่ต้องสงสัย มันคิดเท่านี้จิตก็ยอม

เมื่อหยุดอยู่สักพักหนึ่ง ก็โน้มเข้าไปอีก เราไม่ได้โน้ม มันโน้มเอง พอโน้มเข้าไปๆ ก็ไปถูกสวิทช์ไฟดังเก่า ครั้งที่สองนี้ ร่างกายแตกละเอียดหมด แล้วหลุดเข้าไปข้างในอีก... เจียบ! ...ยิ่งกว่าเก่า ไม่มีอะไรส่งเข้าไปถึง..พอสมควรแล้วก็ถอยออกมาตามสภาวะของมัน...ในเวลานั้นมันเป็นอัตโนมัติ มิได้แต่งว่า จงเป็นอย่างนั้น จงเป็นอย่างนี้ จงออกอย่างนั้น จงออกอย่างนี้... ไม่มี เราเป็นเพียงผู้ทำความรู้ ดูอยู่เฉยๆ

เมื่อนั่งพิจารณาก็โน้มเข้าไปอีก ครั้งที่สามนี้ โลกแตกละเอียดหมด ทั้งพื้นปฐพีแผ่นดินแผ่นหญ้าภูเขาเลากาเป็นอากาศธาตุหมด ไม่มีคน หมดไปเลย ตอนสุดท้ายนี้ไม่มีอะไร

ดูยาก พุดยาก ของสิ่งนี้ ไม่มีอะไรมาเปรียบปานได้เลย สามขณะนี้ใครจะเรียกว่าอะไร ใครรู้ เราจะเรียกว่าอะไรเล่า”

หลวงพ่อกว่าต่อไปอีกว่า

“ที่เล่ามานี้เป็นเรื่องจิตตามธรรมชาติทั้งนั้น เราไม่ต้องการอะไร มีศรัทธาก็ทำเข้าไปจริงๆ เอาชีวิตเป็นเดิมพัน

เมื่อถึงวาระที่เป็นอย่างนี้ออกมาแล้ว โลกนี้ แผ่นดินนี้มันพลิกหมด ความรู้ความเห็น มันแปลกไปหมดทุกสิ่งทุกอย่าง

ในระยะนั้น ถ้าคนอื่นเห็น อาจจะว่าเราเป็นบ้าจริงๆ ถ้าผู้ควบคุมสติไม่ดีอาจเป็นบ้าได้ เพราะมันไม่เหมือนเก่าสักอย่างเลย เห็นคนในโลกไม่เหมือนเก่า แต่มันก็เป็นเฉพาะเราผู้เดียวเท่านั้น แปลกไปหมดทุกอย่าง ความนึกคิดทั้งหลายทั้งปวงก็เช่นกัน เขาคิดไปทางโน้น แต่เราคิดไปทางนี้ เขาพูดมาทางนี้ เราพูดไปทางโน้น มันต่างกับมนุษย์ไปหมด นี่เป็นเรื่องกำลังของสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิถึงขั้นนี้ ถึงที่สุดของมันแล้ว

เราเอาความสงบขั้นนี้มาพิจารณา รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ที่มากระทบใจ...อารมณ์ทั้งหลายเกิดขึ้นมา เราเอาความสงบมาพิจารณารู้เท่าทันหมด รู้ว่าสิ่งไหนดี สิ่งไหนไม่ดี อาการที่พิจารณาออกมาจากความสงบเหล่านี้แหละ เรียกว่า ปัญญา เป็น วิปัสสนา”

๑๖ ทุกข์เพราะติดผิด

วันคืนที่วัดร้างบ้านโคกยาวผ่านไปสิบเก้าวัน การบำเพ็ญเพียรทางจิตได้รับผลดียิ่ง คุ่มค่ากับการต่อสู้ที่เอาชีวิตเป็นเดิมพันโดยมีความบากบั่นอดทนและปัญญาเป็นธรรมอาวุธ รวมทั้งเป็นดังเพื่อนร่วมทางในชีวิตจุดดั่ง

หลวงปู่เดินทางออกจากวัดร้างนั้น พร้อมกับความสงบแห่งจิตยากยิ่งที่จะบรรยายความรู้สึกนี้แก่ใคร ระหว่างทางได้พบปะชาวบ้าน บางแห่งมีผู้มาไต่ถามปัญหาต่างๆ ก็สามารถตอบได้โดยแจ่มแจ้งและฉับพลัน ไม่มีความติดขัดทั้งในปัญหาของตนเองและคนอื่น

เดินจุดดั่งพักตามป่าเขา เงื่อมผา คูหาถ้ำ ริมลำธาร ไปเรื่อยๆ จนถึงอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม พักภาวนาอยู่ริมแม่น้ำโขง

แล้วข้ามไปนมัสการพระพุทธรูปพลันที่ฝั่งลาว ต่อจากนั้นได้ย้อนกลับมาที่อำเภอศรีสงครามอีกครั้ง

ขณะพักอยู่ที่บ้านหนองกา อำเภอศรีสงคราม แม้จิตจะเคยผ่านภาวะที่สุดของสมาธิ จนจิตใจแปลกแตกต่างจากปกติจิตก็ตาม แต่หาใช่ว่ารากเหง้าของกิเลสจะถูกกำจัดสิ้นไปไม่ เพราะสมาธิมีอำนาจเหนือกิเลสบางอย่างเท่านั้น ไม่อาจระงับกิเลสที่สะสมนอนเนื่องในจิตใจได้ทั้งหมด

ในขณะนั้น บริหารของหลวงปู่คร่ำคร่าแทบจะใช้ไม่ได้ จึงเกิดความอยากได้ของใหม่จนใจกระวนกระวาย ท่านเล่าถึงประสบการณ์ในครั้งนั้นว่า

“ตอนไปอยู่ศรีสงคราม บริหารเราเก่ามาก จะขอใครก็ได้ เพราะไม่มีญาติไม่มีใครปวารณา จิตมันดิ้นรนกระวนกระวาย...

ในเวลานั้น บาตรที่ใช้มีขนาดเล็กมากและยังรั่วอีกหลายรู พระที่วัดหนองกาท่านสังเกตเห็น จึงนำบาตรขนาดใหญ่แต่มีรูรั่วด้วยมาถวาย ผาบาตรก็ไม่มี...

นึกขึ้นได้ สมัยเป็นเด็กไปเลี้ยงควายเห็นเพื่อนเอาเอาวัลย์มาถักเป็นหมวก เลยให้เขาเอาหวายมาให้ แล้วเหลาให้แบนอันหนึ่งกลมอันหนึ่ง แล้วถักเป็นวงๆ ได้ผาบาตรใช้เหมือนกัน แต่ดูแล้วเหมือนกระติบใส่ข้าวเหนียว เวลาไปบิณฑบาตมองดูผาบาตรตัวเองก็รู้สึกขวางหูขวางตา ใครเห็นเขาเรียกว่า พระบาตรใหญ่

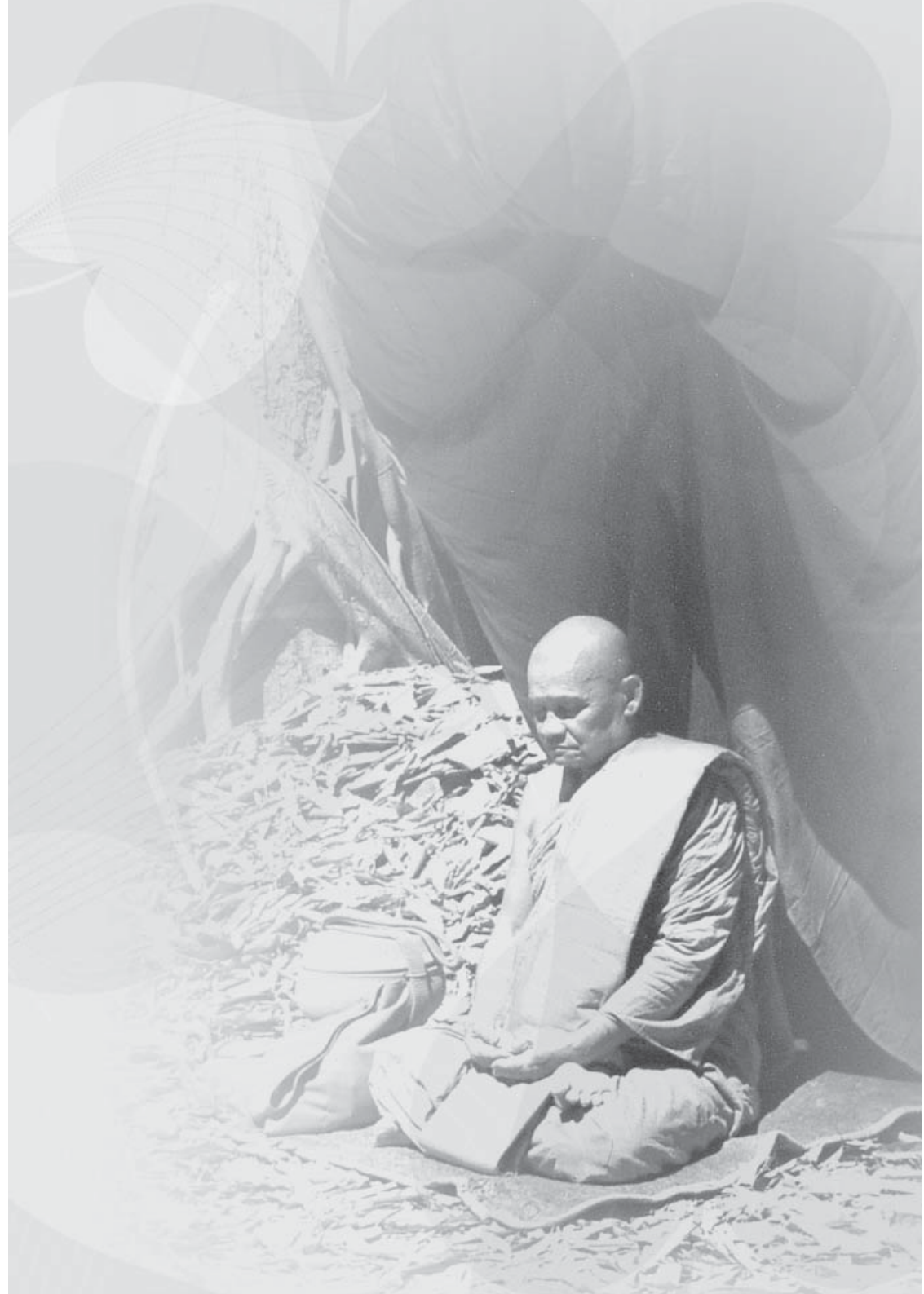
จึงมาทำใหม่...ทำทั้งกลางวันกลางคืน ตอนนั้นคิดผิดเพราะ
อยากได้มาก กลางคืนจุดไม้ทำอยู่ในป่าคนเดียว สานไปสามมา
มือไปชนไม้ที่จุดไว้ ชี้ไม้ตกใส่มือ ไฟไหม้หนังหลุดหมด มีแผลเป็น
อยู่กระทั่งเดี๋ยวนี้

จึงรู้สึกตัว เอ...นี่เรากำลังทำอะไร...คิดผิดแล้วนี่ บวชมาเพื่อ
เอาบริวาร บาตร จีวร แค่นี้หรือ ถึงขนาดทำงานไม่ได้หลับได้นอน

เลยมานั่งพิจารณาอยู่ แล้วก็เดินจงกรม เดินไปยังคิดถึง
ฝ่าบาตรอีกนั่นแหละ เดินจนจวนสว่าง รู้สึกเหนื่อย จึงพักมานั่ง
สมาธิ นั่งก็คิดอีก พอเคลิ้มไปนิดหนึ่ง เห็นเป็นภาพพระพุทธเจ้า
องค์ใหญ่ ท่านบอกว่า...มานี่จะเทศน์ให้ฟัง...เข้าไปกราบท่าน ท่าน
ก็เทศน์เรื่องบริวารให้ฟังว่า เครื่องบริวารทั้งปวงเป็นเพียงเครื่อง
ประดับชั้นต่ำเท่านั้น

สะดุ้งตื่นตัวสิ้นเทาเลย เสียงนั้นยังติดอยู่ในใจจนทุกวันนี้...
เซ็ดหลายเลย...ความอยากได้จนไม่รู้จักตัวเองนี่ ที่นี้เลยเลิกทำ
แบบนี้ มาทำเป็นเวลา...ทำแล้วพัก...เดินจงกรม...นั่งสมาธิด้วย

เมื่อกล่าวถึงอดีต หลวงพ่อมักพูดด้วยอารมณ์ขัน และไม่
ปิดบังปัญหาส่วนตัวต่างๆ ที่ท่านผ่านพบ เพื่อให้เป็นคติแก่ศิษย์
ว่า...แม้ครูบาอาจารย์เอง เมื่อเริ่มปฏิบัติใหม่ๆ ก็ผจญกับปัญหา
แทบเอาตัวไม่รอดเหมือนกัน และท้ายสุดของเรื่องคิดผิดเพราะ
บริวารนี้หลวงพ่อก็เล่าต่อไปว่า

“งานอะไรก็ตาม ถ้าเราทำไม่เสร็จ ทิ้งเอาไว้ แล้วมาทำสมาธิ
ใจมันก็ไปติดอยู่ที่งานนั้นแหละ สลัดทิ้งก็ไม่ได้ งัดยั้งงักก็ไม่หลุด

คิดว่าจะลองฝึกให้ได้ว่า เมื่อทำงานก็ให้ทำไป เมื่อเลิกทำก็ให้
วาง ให้มันเป็นคนละอย่างไม่ต่อกัน ไม่ให้เป็นทุกข์ แต่ว่ามัน
หัดยากเหลือเกิน ตัวอุปาทานมันหมายนี้ละยาก...วางยาก

หรือการคิดว่า ทำอะไรก็ทำให้เสร็จไปเลย มันจะได้รู้แล้ว
รู้รอด ไม่ต้องมาคอยเป็นห่วง คิดอย่างนั้นก็ถูกอยู่เหมือนกัน แต่
ถ้าคิดให้ถึงธรรมชาติจริงๆ มันไม่ถูก เพราะไม่มีอะไรจะรู้จบได้เลย
ถ้าใจเรายังไม่ยอมเลิก...ไม่ยอมหยุด

ต่อมาจึงทดลองฝึกหัด ทำอะไรก็ไม่รีบเร่งให้เสร็จเร็วๆ ทำ
ไปพอสมควร วางไว้ ไปเดินจงกรม พอจิตกลับไปพะวงกับงาน
ก็ทักท้วงตัวเอง ฝึกตัวเองไม่ให้คิดอย่างนั้น

ปฏิบัติอย่างนี้เรื่อยมา คือฝึกให้ได้ว่า ถึงเวลาวาง ก็ให้มัน
วาง ให้มันเป็นคนละอย่าง..ทำก็ได้ วางก็ได้ ให้มันขาดกันไปเลย
ฝึกไปก็ค่อยเบาไป ง่ายขึ้น จึงได้รู้จักเหตุให้เกิดทุกข์ คือความ
อยากนั่นเอง

จากนั้นมา ไม่ว่าจะยืน เดิน นั่ง นอน ก็มีแต่ความสดชื่น
เบิกบานจนกระทั่งถึงฝ่าบาตรเสร็จ แต่พอไปบิณฑบาตเขาก็ยัง
มองอยู่ว่าพระองค์นี้ทำไมใช้บาตรแปลกๆ และใหญ่อย่างนั้น”

หลวงตา

ใกล้ฤดูเข้าพรรษา หลวงพ่อเดินธุดงค์มาถึงวัดป่าแห่งหนึ่ง
ตั้งอยู่ในป่าช้า เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม มีพระหลวงตา
พำนักอยู่กับพระลูกวัดหลายรูป

วันนั้นเมื่อกล่าวธรรมปฏิสนธารกันพอสมควร หลวงตา
สมาธาวัดปรารภถึงภูมิจิตตัวเองว่า “ผมหมดความโกรธแล้ว”
หลวงพ่อรู้สึกแปลกใจมาก เพราะคำพูดเช่นนี้ไม่ค่อยได้ยินใคร
กล่าวบ่อยนักในหมู่ผู้ปฏิบัติ จึงอยากพิสูจน์ให้รู้ชัด และช่วงนั้น
จวนเข้าพรรษาแล้ว หลวงพ่อจึงตัดสินใจขอจำพรรษาด้วย

แต่ไม่ง่ายเสียทีเดียว หลวงตาไม่ไว้ใจใครง่ายๆ เหมือนกัน
เพราะหลวงพ่อเป็นพระแปลกหน้า และยังจรมาผู้เดียว ไม่รู้ต้นสาย
ปลายเหตุว่าจะมาดีหรือร้ายอย่างไร หลวงตากับพระลูกวัดจึงปฏิเสธ
ไม่ยอมให้พำนักด้วย แต่ผ่อนผันให้ไปจำพรรษาที่ป่าช้านอกเขตวัด

ครั้นถึงวันเข้าพรรษา หลวงตาให้พระไปนิมนต์หลวงพ่อกมาจำพรรษาด้วย เพราะได้รับคำทักท้วงจากพระรูปหนึ่งว่า “พระมีพรรษามากขนาดนี้ ให้จำพรรษานอกเขตวัดเห็นจะไม่เหมาะสมที่ท่านอาจเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบก็ได้ ไม่ควรประมาท”

แม้จะได้ร่วมจำพรรษาในสำนัก แต่หลวงตากับลูกศิษย์ก็ตั้งกติกากีดกันหลวงพ่อไว้หลายอย่าง คือ

- ไม่ให้รับพระเคนของจากโยม ต้องคอยรับจากพระรูปอื่นส่งให้
- ไม่ให้ร่วมอุโบสถสังฆกรรม ให้บอกปริสุทธิตำหนั้น
- เวลานั้นฉันอาหาร ให้นั่งต่อท้ายพระพรชาน้อยที่สุดของสำนัก

กติกาทิ้งสามนี้ หลวงพ่อยินดีปฏิบัติตามทุกอย่าง แม้ท่านจะมีพรรษาสิบแล้วก็ตาม ท่านกลับพิจารณาน้อมเอาประโยชน์จากข้อกีดกันนั้นโดยให้คิดแก่ตนเองว่า “หลวงตากับคณะกำลังทดสอบเรา และการนั่งหัวแถวหรือท้ายแถว ก็ไม่แปลกอะไรเหมือนกับเพชรนิลจินดาจะวางที่ไหนก็มีคุณค่าเท่าเดิม และการปฏิบัติตามกติกานี้ จะช่วยลดทิฐิมานะของเราให้เบาบางลงด้วย”

การจำพรรษาพร้อมกับหลวงตา ผ่านไปด้วยความสงบ เพราะหลวงพ่อวางความรู้สึกนึกคิดได้ถูกและเป็นปกติ จึงพากเพียรภาวนาอย่างสม่ำเสมอ พยายามพูดน้อย เมื่อได้ยินใครพูดสิ่งใด

ก็น้อมมาพิจารณาเป็นปัญญาแก้ไขตัวเอง และเฝ้าระวังเลือกเอาแต่สิ่งดีงามจากข้อวัตรปฏิบัติที่มีอยู่ในสำนัก เพื่อถือเอาเป็นบทเรียน

ขณะเดียวกัน หลวงตาและคณะก็จับตามองหลวงพ่ออย่างไม่ให้พลาดสายตาเช่นกัน แต่ท่านวางเฉย ไม่แสดงกิริยาอาการใดๆ โต้ตอบ กลับคิดขอบคุณเขาว่า

“เขาช่วยไม่ให้เราผลอไปประพฤติบกพร่อง เปรียบเหมือนมีคนมาช่วยป้องกันความสกปรกไม่ให้แปดเปื้อนแก่เรา”

ในพรรษานั้น หลวงพ่อกทำความเพียรภาวนาสมาสมาธิ เคารพกฎกติกาอย่างไม่บกพร่อง พระเถรร่วมสำนักเริ่มยำเกรงท่านมากขึ้น

เช้าวันหนึ่ง ชาวบ้านนำข้าวหมากมาถวาย หลวงตากับพระลูกวัดทุกรูปนั่งกันอย่างเอร็ดอร่อย ส่วนหลวงพ่อก็เพียงแต่รับพระเคนแล้ววางไว้ข้างๆ หลวงตาสั่งเกตดูอยู่จึงถามว่า

“ท่านชา ไม่ฉันข้าวหมากหรือ...ทำไมล่ะ?”

“ไม่ฉันครับ...ผมว่ากลิ่นและรสมันไม่ได้เหมาะแก่พระเท่าไร”

หลวงตาได้ฟังก็หน้าเสียว...ฉันอาหารแทบไม่รู้รส

อยู่ต่อมาวันหนึ่งในกลางพรรษา หลวงตาพาพระเถรลงเรือไปเก็บฟืนมาไว้ใช้ เมื่อถึงไร่ร้างริมน้ำ พระลูกวัดพากันขึ้นไปขนฟืนมากองไว้ที่ฝั่งห้วย หลวงพ่อกำหน้าที่ขนลงเรือ

ขณะจัดเรียงพื้น หลวงพ่อสังเกตเห็นไม้พะยูนท่อนหนึ่งมีรอยถากเป็นทรงกลมยาวประมาณ ๒ เมตร ท่านคิดว่าไม้ท่อนนี้ต้องมีเจ้าของแน่ หากชนลงเรือจะมีความผิดเป็นการลักทรัพย์ ทำให้ขาดจากการเป็นพระได้ จึงไม่ยอมแตะต้อง

พอได้เวลาจวนกลับ หลวงตาเดินมาถึง เห็นไม้ท่อนนั้นถูกทิ้งอยู่ริมตลิ่ง จึงร้องถามว่า

“ท่านชา...ทำไมไม่ชนไม้ท่อนนี้ลงเรือ?”

“ผมเห็นว่าไม่เหมาะครับ มันคงมีเจ้าของ เพราะมีรอยถากไว้

เมื่อหลวงพ่อบอกเช่นนี้ หลวงตาชะงักงันอยู่ชั่วครู่ แล้วจึงแก้มือร้องบอกแก้กั้อให้พระเถรรีบลงเรือ โดยทิ้งไม้ท่อนนั้นไว้ริมฝั่งนั่นเอง

ความผิดพลาดของหลวงตา ผู้มีที่ทำว่าเป็นนักปฏิบัติที่เคร่งครัดส่งเสริมให้คุณค่าของหลวงพ่อสูงขึ้นตามลำดับ เพราะหลวงพ่อไม่ซ้ำเติม หรือดูหมิ่นเหยียดหยามใคร กลับเก็บตัวภาวนาอยู่เสียบๆ เช่นเดิม

หลังจากนั้นหลายวัน ชาวบ้านมาเผาข้าวหลามข้างโรงครัวซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกุฏิหลวงพ่อ หลวงพ่อกลับจากบิณฑบาตก็ขึ้นกุฏิ

นั่งพักผ่อน ลึกครู่หนึ่งเห็นหลวงตาเดินผ่านไปทางโรงครัว ขณะนั้นไฟลุกไหม้กระบอกรอบข้าวหลามจนเกรียม เพราะไม่มีใครคอยพลิกกลับ

หลวงตามองซ้ายมองขวา นี้กว่าไม่มีใครเห็น จึงพลิกกระบอกรอบข้าวหลามเสียเอง หลวงพ่อนั่งอยู่ที่หน้าต่าง จึงเห็นการกระทำนั้น

ครั้นถึงเวลาฉัน ชาวบ้านนำข้าวหลามมาถวาย พระเถรฉันกันหมด แต่หลวงพ่อบริบแล้ววางไว้เฉยๆ หลวงตาฉันไปได้สักพักก็เหลือบตาสำรวจกิจการขบฉันของลูกศิษย์ตามความเคยชิน แต่สายตาต้องสะดุดหยุดลงทันที เพราะเห็นหลวงพ่อบริบฉันข้าวหลาม จึงถามเบาๆ ว่า “ท่านชา ฉันข้าวหลามหรือเปล่า?”

“เปล่าครับ” หลวงพ่อบอก

คราวนี้หลวงตาถึงกับสะอึก แล้วพูดอย่างอายๆ ว่า

“ผมต้องอาบัติแล้ว”

(พระจับอาหารที่ยังไม่ได้ประเคน ถ้าของที่จับยังไม่เคลื่อนที่ต่อมามีคนประเคนในภายหลัง หากพระผู้จับจับอาหารนั้นเป็นอาบัติ ส่วนพระรูปอื่นฉันได้ แต่ถ้าทำให้ของเคลื่อนที่ไป แม้มีผู้มาประเคนใหม่ หากพระรับมาฉันก็เป็นอาบัติด้วยกันทุกรูป)

หลวงตานี้ก็รู้ทันทีว่า หลวงพ่อบริบต้องเห็นตนพลิกกระบอกรอบข้าวหลามแน่ จึงสารภาพผิดออกมา ครั้นฉันอาหารเสร็จหลวงตา

เข้ามาขอแสดงอาบัติด้วย แต่หลวงพ่อบอกว่า “ไม่ต้องก็ได้ครับ ให้พยายามสำรวมระวังต่อไป”

หลวงตากับพระเถรรู้สึกที่ง และนี่ก็นิยมในอรรถาัยของหลวงพ่อบอกขึ้น ทั้งที่พวกตนพยายามกีดกันรังเกียจด้วยความไม่ไว้ใจ แต่พระอาคันตุกะรูปนี้ กลับหนักแน่นและใจสูงยิ่งนัก จึงตกลงกันว่าให้ล้มนเล็กกติกากีดกันนั้น

แต่หลวงพ่อตอบด้วยนิสัยที่เคารพต่อภรรยาเปรียบว่า “ทำอย่างนั้นคงไม่เหมาะครับ ขอให้ถือตามกติกาดั้งไว้ดีกว่าเพื่อความสงบเรียบร้อยต่อไป”

ต่อจากนั้น พระทุกรูปได้ให้ความสำคัญและเคารพยำเกรงต่อหลวงพ่อบอก ความรู้สึกอคติที่มีต่อกันถูกทำลายลงด้วยคุณธรรม

แล้ววันหนึ่ง กาลเวลาได้พิสูจน์คำพูดของหลวงตาที่ว่า “ผมหมดความโกรธแล้ว” ให้ประจักษ์ข้อเท็จจริงขึ้นมา ดังพระพุทธรองค์ตรัสไว้ว่า *ศีล (ความประพฤติ) จะพึงรู้ได้ เมื่ออยู่ร่วมกันนานๆ*

ท้ายพรรษา พายุฝนพัดกระหน่ำติดต่อกันหลายวัน ท้องทุ่งนาแปรสภาพเป็นทะเลสาบขนาดย่อม ชาวบ้านต่างเดือดร้อนกันทั่วหน้า และร่นหายไปถึงวัวควาย เพราะไม่มีหญ้าจะกิน

วัดของหลวงตาดั้งอยู่บนที่ดอน จึงรอดพ้นจากภัยน้ำท่วม วัวควายของชาวบ้านจึงมุ่งหน้ามากินหญ้าริมรั้ววัดประทังชีวิต บางตัวกินเพลินหลงเดินลึกเข้าเขตสำนัก หลวงตาไม่พอใจจึงให้พระเถรไล่ออกไปบ่อยๆ

เจ้าวัวนำสงสารตัวหนึ่งถูกไล่ต้อนออกไปแล้ว แต่ด้วยความหิวจึงยื่นคอลอดรั้วกลับเข้ามากินหญ้าอีก หลวงตาซึ่งถือไม้รอกทำอยู่แล้ว ก็ตรงรี่เข้าไปตีวัวหลายที วัวตัวนั้นร้องด้วยความเจ็บปวดรีบมุดหัวกลับไป แต่กว่าจะหลุดไปได้ ก็ล้มนล้มนไม่ทัน หลวงตาลี้นหลายตัว

หลวงพ่อยืนดูอยู่เฉยๆ นี่ก็สงสารวัวอย่างจับใจ เพราะสิ่งทีพวกมันควรได้จากวัด คือความสุขจากเมตตาจิตของสมณะ แต่นี่กลับเป็นความไร้น้ำใจจากนักบวชผู้ซึ่งเคยกล่าวไว้ว่า *“เราหมดความโกรธแล้ว”*

๑๔ สัจธรรมในป่าช้า

กลางป่าช้าข้างวัดหลวงตา มีศาลาเล็กๆ หลังหนึ่ง ตั้งอยู่ท่ามกลางหลุมฝังศพที่เรียงรายเกลื่อนกลาด หลวงพ่อมักหลีกเร้นมานั่งสมาธิพิจารณาสภาวะธรรมอยู่ที่ศาลาหลังนั้นเสมอ ความวังเวงและหลุมฝังศพรวมทั้งกองกระดูกช่วยให้จิตสงบระงับ เกิดธรรมสังเวชในความเป็นไปของสัตว์โลก ที่ต่างถูกกระแสกรรมนำมาเกิด ถูกความแก่ชราต้อนไป ถูกความเจ็บไข้รุมเร้าเบียดเบียนแล้วบีบคั้นให้ตายในที่สุด

วันหนึ่ง ขณะหลวงพ่อนั่งอยู่บนศาลาในป่าช้า มีกาตัวหนึ่งบินมาจับที่กิ่งไม้ใกล้ๆ แล้วส่งเสียงร้อง กา กา หลวงพ่อไม่ได้ใส่ใจ เพราะคิดว่ามันคงร้องไปตามประสาสัตว์

การู้ว่าหลวงพ่อไม่สนใจ จึงร่อนลงมายืนบนพื้นศาลาตรงหน้าท่าน มันคาบหญ้าแห้งมาวางแล้วร้องกาๆ แสดงอาการเหมือนจะ

ส่งหญ้าให้ หลวงพ่อเห็นกริยามันแปลกๆ จึงหันมามองและคิดในใจว่า เจ้าจะบอกอะไรเราหรือ? เมื่อกาเห็นท่านสนใจ ก็ทิ้งหญ้าแห้งไว้ แล้วบินหายไป หลังจากนั้นสามวันชาวบ้านได้หามศพเด็กชายคนหนึ่งป่วยเป็นไข้ตาย มาเผาข้างๆ ศาลานั้น

สามสี่วันต่อมา อีกาบินมาหาหลวงพ่อที่ศาลานั้นอีก ครั้งแรกเกาะอยู่บนกิ่งไม้ เมื่อเห็นหลวงพ่อไม่สนใจ กาก็บินลงมาที่พื้นแล้วแสดงกริยาเหมือนครั้งแรก พอหลวงพ่อก้มมามาดูมันก็บินหนีไปอย่างเคย

จากนั้นไม่กี่วัน ชาวบ้านหามศพมาอีก คราวนี้เป็นพี่ชายของเด็กที่ตายไปเมื่อไม่นานนั่นเอง ซึ่งเกิดป่วยกะทันหัน ตายตกตามกันอย่างน่าประหลาดใจ

กาดังนั้นเป็นเหตุสมจริงจริงๆ เพราะอีกสามวันเท่านั้น มันได้บินมาส่งข่าวหลวงพ่ออีกครั้ง แล้วไม่กี่วัน พี่สาวของเด็กชายทั้งสองที่ตายไปก่อนหน้านี้มันมีอันต้องป่วยตายไปอีกคน

ทุกชีวิตๆ ในโลก ดูเหมือนจะโถมทับลงมาที่พ่อแม่ของเด็กเหล่านั้นทั้งหมด เพราะช่วงเวลาเพียงสองอาทิตย์ ต้องสูญเสียลูกๆ ที่รักตั้งแก้วตาดวงใจไปถึงสามคน จึงต่างจำให้ด้วยความโศกเศร้าอาลัย

หลวงพ่อเห็นสภาพของคนเหล่านั้น ยิ่งเกิดความสลดสังเวชในความเป็นจริงของชีวิต ได้น้อมนำเหตุการณ์นั้นมาเตือนตนมิให้

ประมาท พิจารณาเห็นว่า ความทุกข์โศกย่อมเกิดจากของที่เรารัก และหวงแหน

สังฆกรรมในป่าช้า เร่งเร้าให้หลวงพ่อยอมเนิ่นช้าในการปฏิบัติ ท่านเพิ่มเวลาในการภาวนามากขึ้น ลดเวลาพักผ่อนลง มุ่งหน้าทำความเพียร แม้ฝนตกพรำๆ ก็เหยียบย่ำน้ำเดินจงกรม อยู่อย่างนั้น

วันหนึ่งเกิดนิมิตว่า ได้เดินไปยังที่แห่งหนึ่งพบคนแก่นอนป่วย ร้องครวญครางปานจะขาดใจ หลวงพ่อหยุดพิจารณาดูแล้วเดินต่อไป ระหว่างทางพบคนป่วยหนักจวนตาย ร่างกายชুবวม เหลือเพียงหนังหุ้มกระดูก นอนหายใจรวยรินอยู่ริมทาง ได้หยุดดู แล้วเดินผ่านไปไม่ไกล ก็พบคนตายนอนหงายขึ้นอืด ตาถลน ลิ้นจุกปาก และมีหนอนชอนไชอยู่เต็มร่าง เกิดความสลดสังเวช เป็นอย่างยิ่ง

พอตื่นขึ้นมา ภาพนั้นยังติดตาติดใจไม่เลือนลาง รู้สึก เบื่อหน่ายต่อชีวิต อยากหลุดพ้นออกจากกองทุกข์นี้โดยเร็ว จึง คิดจะปลีกตัวขึ้นไปทำความเพียรบนยอดเขาสักเจ็ดวันหรือสิบห้าวัน จึงจะลงมาบิณฑบาต แต่มีปัญหาว่า บนยอดเขาไม่มีน้ำดื่ม พอดี นึกถึงกบจำศีลอยู่ในรู มันกินน้ำเยี่ยวของตัวเองยังมีชีวิตอยู่ได้ จึงทดลองดูบ้าง แต่ไม่ได้ผล เพราะน้ำปัสสาวะนั้นเมื่อดื่มซ้ำเข้าไปหลายๆ ครั้ง พอตกถึงกระเพาะก็ไหลออกมาทันที

เมื่อคิดว่าไม่อาจไปอยู่บนเขาได้ จึงทดลองอดอาหาร หนึ่งวันเว้นวันสลับกันไป ทำอยู่ประมาณสิบห้าวัน ขณะอดอาหาร รู้สึกว่าร่างกายร้อนดังถูกไฟเผาเผา มีอาการทรมานทุรายแทบทน ไม่ได้ จิตใจกระสับกระส่าย ไม่สงบ จึงล้มเลิกวิธีนี้ เพราะไม่ถูก กับจริต

ต่อมา ได้นึกถึง *อภินนทกปฏิปทา* (ข้อปฏิบัติไม่ผิด) คือ *โภชนมัตตัญญูตา* การรู้จักประมาณในการฉันอาหารให้พอสมควร ไม่มากหรือน้อยเกินไป *อินทริยสังวร* สำรวมระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ถูกกิเลสครอบงำ *ชาคริยานุโยค* ทำความเพียร สม่ำเสมอไม่เกียจคร้าน หรือเห็นแก่หลับนอนจนเกินไป

เมื่อน้อมใจไปถึงทางดำเนินนี้ จึงหยุดวิธิตรมานตนกลับมา ฉันอาหารวันละครึ่งดังเดิม แล้วทำความเพียรอย่างต่อเนื่อง การบำเพ็ญภาวนาก้าวหน้าขึ้นมาก จิตใจสงบระงับปราศจากนิวรณ์ การพิจารณาธรรมก็แตกฉานแจ่มแจ้งไม่ติดขัด

ครั้นออกพรรษาแล้ว หลวงตาซึ่งเฝ้าจับตามองหลวงพ่อมานาน เห็นหน่วยก้านและภูมิธรรมภูมิปัญญาแล้วเลื่อมใส จึงชักชวนให้ ชำมโขงไปตั้งสำนักทางฝั่งลาวด้วยกัน แต่ได้รับคำปฏิเสธจากหลวงพ่อบอกจะสิ้นปี หลวงตาก็พาคณะออกธุดงค์ข้ามโขงไปฝั่งลาว ละทิ้งหลวงพ่อกับสำนักของตนไว้เบื้องหลัง...

ต้นปี พ.ศ.๒๕๓๒ หลังจากหลวงตาและคณะละทิ้งสำนักไปได้เจ็ดวัน หลวงพ่อได้ออกเดินทางมุ่งหน้าสู่ภูลังกา อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม ในระหว่างนั้น การปฏิบัติสมาธิภาวนาของท่านมีอันต้องสะดุดหยุดอยู่กับที่ คล้ายกับเดินไปถึงจุดๆ หนึ่งแล้วเดินต่อไปไม่ได้

หลวงพ่อฟื้นความหลังให้ลูกศิษย์ฟังว่า

“...ขณะนั้นคิดว่า ใครหนอจะช่วยเราได้ ก็นึกถึงอาจารย์วัง ท่านอยู่ที่ภูลังกา ก็ไม่เคยพบท่านหรอก แต่ได้คิดว่า พระองค์นี้ ท่านคงจะมีตัวอย่างใดอย่างหนึ่งแน่ จึงขึ้นไปอยู่บนยอดเขาอย่างนั้น”

หลวงพ่อเดินรุดงค์ขึ้นสู่ภูลังกา ได้พบท่านอาจารย์วัง ตั้งปรารภรณาท่านพำนักอยู่กับเณรน้อยสองรูป ปลูกกุฏิเล็กๆ

ตามพลาญหินและเงื่อมผา มีที่หลีกเร้นเหมาะแก่การภาวนามาก คืบหนึ่งหลังเสร็จจากกิจวัตรส่วนตัว หลวงพ่อได้ขอโอกาสสนทนา และถามปัญหาธรรมที่ตนขัดข้องต่อท่านอาจารย์วัง หลวงพ่อได้ถ่ายทอดให้ศิษย์ฟังว่า

“ที่ผมขึ้นไปกราบท่านอาจารย์ครั้งนี้ เพราะผมจนปัญญาแล้ว คล้ายๆ กับว่าเดินไปบนสะพานที่ทอดยาวไปในแม่น้ำ เราเดินไปแล้วก็หยุดอยู่ ไม่มีที่จะไปอีก พอหันเดินกลับมา บางทีก็เดินเข้าไปอีก นี่เป็นในสมานะครับ ไปถึงตรงนั้นแล้วมันก็จบอยู่ ไม่มีที่ไป เลยต้องหันกลับมาอีก กำหนดไปต่อ ก็ไปไม่ได้ บางทีกำหนดไป เหมือนมีอะไรมาขวางอยู่ แล้วก็ชนก็อยู่ตรงนั้น เป็นอาการอย่างนี้มานานแล้ว มันคืออะไรครับ”

ท่านอาจารย์วังตอบว่า

“...มันเป็นที่สุดแห่งสัญญาแล้ว เมื่อเป็นอย่างนี้ก็ไม่ต้องไปไหน ให้ยืนอยู่ตรงนั้นแหละ ให้กำหนดอยู่ตรงนั้น มันจะแก้สัญญามันจะเปลี่ยนเอง ไม่ต้องไปบังคับมันเลย ให้เรากำหนดรู้ว่า อันนี้มันเป็นอย่างนี้ เมื่อมีความรู้สึกอย่างนี้แล้ว จิตมีอาการอย่างไร ก็ให้รู้ว่าเป็นอย่างนั้น ให้รู้เข้ามา ถ้ารู้จักแล้ว เดียวมันก็เปลี่ยน เปลี่ยนสัญญา คล้ายๆ กับว่าสัญญาของเด็กเปลี่ยนเป็นสัญญาผู้ใหญ่ อย่างเด็กมันชอบของเล่นอย่างนี้ พอโตขึ้นมาเห็นของชิ้นเก่านี้ไม่น่าเล่นเสียแล้ว ก็เลยไปเล่นอย่างอื่น นี่มันเปลี่ยนอย่างนี้”

ท่านอาจารย์วังเสริมต่ออีกว่า

“...มันเป็นได้ทุกอย่างก็แล้วกันเรื่องสมาธินี้ แต่จะเป็นอะไรก็ช่างมันเถอะ อย่าไปสงสัย เมื่อเรามีความรู้สึกอย่างนี้ เดี่ยวมันก็ค่อยเปลี่ยนแปลง ให้กำหนดรู้และเพ่งตรงนี้ แต่อย่าเข้าใจว่า มันหมดนะ เดี่ยวจะมีอีก แต่ให้วางมัน รู้ไว้ในใจแล้วปล่อยวางเสมอ อย่างนี้ไม่เป็นอันตราย กำหนดอยู่อย่างนี้ให้มีรากฐาน อย่าไปวิ่งตามมัน พอเราแก้อันนี้ได้ มันก็ไปได้”

หลวงพ่อเรียนถามอีกว่า

“ทำไมบางคนไม่มีอะไรขัดข้องในการภาวนาละครับ?”

“อันนี้เป็นบุญกรรมของเรา ต้องต่อสู้กัน在这段时间นี้ ตอนจิตมันรวมนี้แหละ สิ่งที่เกิดขึ้นมาใช้ของร้ายอย่างเดียวนะ ของดีของน่ารักก็มี แต่เป็นอันตรายทั้งนั้น อย่าไปหมายมันเลย” ท่านอาจารย์วังตอบ

เหมือนบอกทางแก่คนหลงทาง หลังจากสนทนธรรมกับท่านอาจารย์วัง หลวงพ่อเกิดความเข้าใจในความละเอียดลึกซึ้งของธรรมปฏิบัติมากขึ้น ครั้นพูดคุยเรื่องต่างๆ กันพอสมควร หลวงพ่อก็ทราบลาท่านอาจารย์วังกลับที่พัก

ในขณะที่พักอยู่บนภูลังกา หลวงพ่อได้เร่งความเพียรอย่างหนัก พักผ่อนเพียงเล็กน้อย ไม่คำนึงถึงเวลาว่าเป็นกลางวันหรือกลางคืน

คงยืนหยัดปฏิบัติไปอย่างต่อเนื่อง จิตพิจารณาเรื่องธาตุและสมมติ-
บัญญัติอยู่ตลอดเวลา หลวงพ่อพักอยู่ที่ภูลังกาได้สามวันก็กราบ
ลาท่านอาจารย์วัง เดินลงมาถึงวัดแห่งหนึ่งตั้งอยู่เชิงเขา พอดี
ฝนตก จึงหลบเข้าไปนั่งสมาธิที่ใต้ถุนศาลา

“ทันใดนั้น จิตเกิดความตั้งมั่นขึ้น แล้วมีความรู้เห็นตามมา
เหมือนอยู่ในอีกโลกหนึ่ง ดูอะไรเปลี่ยนไปหมด กาน้ำวางอยู่ข้างๆ
ก็ดูเหมือนไม่ใช่กาน้ำ บาตรก็ดูเหมือนไม่ใช่บาตร ทุกๆ อย่าง
เปลี่ยนสภาพไปหมด ต่างกันราวกับหน้ามือเป็นหลังมือ เห็น
ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นธาตุ เป็นของสมมติขึ้นทั้งนั้น แล้วน้อมเข้ามา
ดูตัวเอง ดูทุกสิ่งในร่างกายก็เห็นว่าไม่ใช่ของเรา ล้วนแต่เป็นของ
สมมติทั้งหมด”

การได้พบกับท่านอาจารย์วังครั้งนั้น หลวงพ่อได้ความกระจ่าง
ในทางธรรมปฏิบัติยิ่งขึ้น ท่านจึงให้อุทาหรณ์แก่บรรดาศิษย์ว่า

“...คนเราจะไปภาวนาคนเดียว มันก็ได้อยู่หรือ แต่บางคน
อาจจะวอกไปมาจนซ้ำ ถ้ามีใครชี้บอกทางให้ มันไปเร็วและมี
ลู่ทางที่จะพิจารณามากกว่า...”

จากภูลังกา หลวงพ่อมุ่งหน้าสู่วัดป่าหนองฮี เพื่อกราบ
เยี่ยมหลวงปู่กีนรี การพบกันในครั้งนี้ หลวงปู่ให้คำแนะนำสั้นๆ
ตามอัธยาศัยของท่านว่า

“ท่านชา การเที่ยวรุดงค์ของท่านก็พอสมควรแล้ว ควรไปหา
ที่อยู่เป็นหลักเป็นแหล่งในที่ราบๆ บ้างนะ”

หลวงพ่อกกราบเรียนหลวงปู่ว่า

“กระผมตั้งใจจะรุดงค์กลับไปทางบ้านที่อุบลครับ”

“จะกลับบ้าน เพราะคิดถึงใครหรือเปล่า? ถ้าคิดถึงผู้ใด
ผู้นั้นจะให้โทษแก่เรา” หลวงปู่ทิ้งท้ายด้วยคำอมตะ

เมื่อหลวงพ่อกมาอยู่วัดหนองป่าพงแล้ว ได้นิมนต์ให้หลวงปู่
กีนรีมาพำนักด้วย เพื่อจะได้ปฏิบัติอาจารย์วัตร อุปัชฌาจารย์ใช้ท่าน
แต่หลวงปู่ก็เพียงมาเยี่ยมเยือนเป็นครั้งคราวเท่านั้น ต่อมาหลวงพ่อก
ได้ส่งพระเถรไปอุปัชฌาจารย์ใช้หลวงปู่กีนรี จนกระทั่งวาระสุดท้าย
ของชีวิต

เพื่อนเก่า

ออกจากวัดป่าหนองฮี หลวงพ่อเดินธุดงค์ลงมาทางอีสานใต้ รอนแรมมาในป่าหลายวัน จนถึงบ้านป่าตาว ตำบลคำเตย อำเภอ เลิงนกทา จังหวัดยโสธร ชาวบ้านถิ่นนั้น พอทราบข่าวว่ามี พระกรรมฐานมาพักอยู่ใกล้หมู่บ้าน ต่างพากันมาคารวะขอฟัง ธรรม หลวงพ่อได้แนะแนวทางปฏิบัติต่างๆ แก่พวกเขาจนเข้าใจ และเกิดศรัทธา นำไปปฏิบัติตามพอสมควร

พักอยู่ที่บ้านป่าตาวสองเดือน ได้อำลาชาวบ้านออกแสวงหา ความสงบวิเวกต่อไป โดยมุ่งหน้าลงมาจากอุบลฯ ชาวบ้านคนหนึ่ง มีศรัทธามาก ได้ฝากฝังลูกชายนามว่า ทองดี ให้เป็นศิษย์ติดตาม ไปด้วย เมื่อหลวงพ่อเดินทางมาถึงบ้านก่อ ท่านได้แวะพักที่ป่าช้า วัดก่อนนอกเพื่อเยี่ยมเยือนโยมมารดาและญาติพี่น้อง และได้ฝึก สอนเด็กชายทองดีกับเด็กชายเที่ยง (หลวงพ่อเที่ยง โชติธรมโม)

พอฝึกหัดเด็กทั้งสองให้รู้จักวิธีการบวชพอสมควรแล้ว หลวงพ่อจึงพาไปบรรพชาเป็นสามเณรที่วัดวารินทราราม แล้วนำ กลับมาพักที่วัดก่อนนอก

ขณะที่พักอยู่ในป่าช้า ญาติมิตรที่คุ้นเคยกับหลวงพ่อใน วัยเด็ก ได้มานมัสการสนทนาด้วยความยินดี เพราะนับตั้งแต่ ท่านออกธุดงค์แล้ว ก็ไม่ได้พบกันบ่อยนัก แต่การพบกันในครั้งนี้ เพื่อนสนิทคนหนึ่งสังเกตเห็นว่า หลวงพ่อกลับมาคราวนี้เปลี่ยนแปลง ไปมาก จากคนที่พูดเก่งชอบหัวเราะร่าเริง กลายเป็นคนเงียบขรึม พุดน้อย ไม่รื่นเริงเหมือนเก่า เมื่อเฝ้าสังเกตเห็นเช่นนั้นหลายวัน เกิดอยากรู้ความในใจว่าเป็นเช่นใด วันหนึ่งได้เข้าไปพบหลวงพ่อ ที่ป่าช้า สนทนากันพักหนึ่งจึงถามว่า “ท่านจะไม่สึกหรือครับ”

“ยังไม่อยากตอบ เพราะมันเป็นเรื่องของวันข้างหน้า ถ้า อาตมาจะตอบว่าไม่สึก แต่หากต่อไปมันอยากสึกขึ้นมาละ ก็เป็น การโกหกกัน”

หลังจากสนทนากันตามวิสัยผู้คุ้นเคยแล้ว เพื่อนรักก็กราบ ลากลับไปพร้อมกับคาดการณ์ว่า หลวงพ่อคงจะรุ่งเรืองและมั่นคง ในพระบวรศาสนา เพราะนับตั้งแต่ท่านบวชแล้วออกธุดงค์กลับมา อุปนิสัยและกิริยาท่าทางของท่านเปลี่ยนไปเป็นคนละคน แม้จะ ยังเป็นภิกษุหนุ่ม แต่ก็ดูน่าเคารพเลื่อมใสมาก การที่ท่านตอบ คำถามเลียงๆ ไปนั้น คงเป็นเพราะความรอบคอบ ซึ่งเป็นลักษณะ ของคนมีปัญญามากกว่า

หลวงพ่อก้อยที่ป่าช้าวัดก่อนนอกประมาณสิบห้าวัน ได้ให้
ข้อคิดและคำแนะนำแก่มารดาและญาติมิตรพอสมควร จากนั้น
หลวงพ่อก้อยกับสามเณรทองดี ได้เดินทางไปยังอำเภอกันทรลักษณ์
จังหวัดศรีสะเกษ

ในปี พ.ศ.๒๔๕๒ ซึ่งเป็นพรรษาที่สิบเอ็ดของหลวงพ่อก้อย วันหนึ่ง
ท่านจาริกไปถึงบ้านสวนกล้วย อำเภอกันทรลักษณ์ ได้พำนักอยู่
ในป่าห่างจากหมู่บ้านพอสมควร ป่าแห่งนั้นมีบรรยากาศสงบ ร่มรื่น
เหมาะแก่การบำเพ็ญภาวนามาก จึงตัดสินใจจำพรรษาอยู่ที่นั่น

พรรษานั้นหลวงพ่อก้อยว่า การบำเพ็ญสมณธรรมของท่านดำเนิน
ไปอย่างสม่ำเสมอ ไม่ย่อหย่อนและไม่ท้อถอย จิตใจสงบระงับมาก

ต้นปี พ.ศ.๒๔๕๓ หลวงพ่อก้อยได้รับจดหมายจากพระมหาบุญมี
ซึ่งเป็นเพื่อนที่เคยปฏิบัติธรรมร่วมกัน ส่งข่าวเรื่องหลวงพ่อก้อย
ปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ให้ทราบ จึงออกเดินทางจากบ้าน
สวนกล้วยสู่กรุงเทพฯ ได้ศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่วัดปากน้ำ
ประมาณ ๗ วัน จากนั้นก็เดินทางต่อไปยังวัดใหญ่ชัยมงคล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในระหว่างปี พ.ศ.๒๔๕๓-๒๔๕๔ ซึ่งเป็นพรรษาที่สิบสอง
และสิบสาม หลวงพ่อก้อยได้จำพรรษาอยู่ที่วัดใหญ่ชัยมงคล ได้พบ
กัลยาณมิตรสองท่าน คือ พระอาจารย์ฉลวย (วัดเขาต้นเกตุ
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์) และหลวงตาแปลก

ครั้งหนึ่งขณะอยู่ที่วัดนั้น หลวงพ่ออาพาธหนัก ท้องทางด้านซ้ายบวมขึ้น มีความเจ็บปวดมาก ทั้งโรคหืดที่เคยเป็นก็กำเริบซ้ำเติมอีก ได้รับความทุกข์ทรมานมาก จึงปรารภกับตัวเองว่า

“เรานี้อยู่ห่างไกลญาติพี่น้อง เงินทองก็ไม่มี และยังมีอายุหนักอีก จะไปโรงพยาบาล ก็คงต้องเป็นภาระยุ่งยากแก่ผู้อื่น ไม่ไปดีกว่า จะใช้ธรรมโอสถรักษา ถ้าหายก็หาย ถ้าไม่หายก็ให้ตายไป”

หลวงพ่อก็บอกว่า...เมื่อปลงตกเช่นนี้ จึงทอดอาลัยในชีวิตแล้วเริ่มอดอาหาร ดื่มน้ำเพียงน้ำเปล่าบ้าง ไม่ยอมพักผ่อนหลับนอน เดินจงกรมสลับกับนั่งสมาธิตลอดวัน ร่างกายเกิดความอ่อนเพลียมาก แต่จิตใจกลับเข้มแข็งไม่หวั่นไหวต่อสิ่งใด

รุ่งเช้า พระเถระไปบิณฑบาต หลวงพ่อก็เดินจงกรมและนั่งสมาธิ เมื่อเพื่อนพระเถระกลับมาหนึ่งฉันอาหาร หลวงพ่อได้พิจารณาจิตเกิดคิดผิดว่า การฉันอาหารเป็นเรื่องยุ่งยาก ท่านให้ความเห็นเรื่องการอดอาหารแก่ศิษย์ว่า

“การอดอาหารนั้น ระวังให้ดี บางทีจะทำให้เราหลงได้ เพราะจิตอาจคิดผิด เห็นเพื่อน ๆ เขาฉันอาหารแล้วคิดว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก เป็นภาระที่ทำความลำบากแก่ตัวเอง เมื่อคิดอย่างนี้ อาจจะไม่ยอมฉันอาหาร จึงเป็นทางให้ตายได้ง่ายๆ เหมือนกัน”

หลวงพ่อดอดอาหาร เร่งความเพียรอย่างหนักถึง ๘ วัน โรคภัยนั้นได้หายไป และไม่กลับมากำเริบอีก ท่านอาจารย์ฉลวย ฝ้าสังเกตอาการด้วยความเป็นห่วง ครั้นเห็นว่า เพื่อนอดอาหารนานพอสมควรแล้ว จึงมาขอร้องให้ฉันอาหารดังเดิม

จากประสบการณ์ในครั้งนั้น หลวงพ่อยังได้แนะนำลูกศิษย์อีกว่า “เมื่อเราอดอาหารนานหลาย ๆ วัน เวลากลับมาฉันต้องระวังอย่าเพิ่งฉันมากในวันแรกๆ เพราะธาตุขันธ์ยังไม่เป็นปกติ ถ้าฉันมากอาจตายได้ เพราะอาหารไม่ย่อย ควรฉันวันละน้อย และเพิ่มขึ้นไปทุกวันจนเป็นปกติ”

การอาพาธของหลวงพ่อทุกครั้ง มักผ่านพ้นไปได้ด้วยความอดทนและกำลังใจที่เกิดจากความคิดที่ถูกต้อง รวมทั้งการทอดอาลัยในสังขารร่างกาย “หายก็เอา ตายก็เอา ถ้าคิดอยากหายอย่างเดียว ทุกข์แน่” ท่านจะให้กำลังใจแก่ศิษย์ด้วยคำพูดเช่นนี้เสมอ หรือบางครั้งก็หยิบยกเอาเหตุการณ์ที่ได้เผชิญและฝ่าฟันมาแล้วเป็นคดีดังครั้งหนึ่ง...

ระหว่างรอนแรมโดดเดี่ยวอยู่ในป่า เขตสลกนครกับนครพนม หลวงพ่อเกิดอาพาธหนัก นอนซึมเพราะพิษไข้ไข้อยู่ผู้เดียวบนภูเขา ไข้สูงมากจนลุกไม่ขึ้น รู้สึกอ่อนเพลียมากจนมอยหลับไป พอรู้สึกตัวตื่นขึ้น ก็เป็นเวลาพลบค่ำ ขณะนอนลึ้มตาคิดถึงสภาพความลำบากยากไร้ของตนอยู่ ได้ยินเสียงกึ่งร้องดังก้องภูเขา จึง

ตั้งปัญหาถามตัวเองว่า “อีแก๊งและสัตว์ป่าต่างๆ มันป่วยเป็นไหม? มันป่วยเหมือนกัน เพราะมันมีสังขารร่างกายเหมือนเรานี่แหละ

มันมียากิน...มีหมอมารักษาให้หรือเปล่า?

เปล่า...ไม่มีเลย...มันคงหายอดไม้ใบหญ้าตามมีตามได้

สัตว์ป่ามันไม่มียากิน ไม่มีหมอรักษา แต่ก็ยังมีลูกหลาน สืบเผ่าพันธุ์ต่อมาเป็นจำนวนมากมิใช่หรือ

ใช่...ถูกแล้ว”

พอหลวงพ่อดีใจคิดเช่นนี้ ก็มีกำลังใจดีขึ้นมาก พยายามลุกตะเกียกตะกายไปเอาน้ำในกามาดื่ม แล้วลุกขึ้นนั่งทำสมาธิ จนอาการไข้ทุเลาลงเรื่อยๆ รุ่งเช้าก็มีกำลังออกไปพบปะญาติได้

หลังการอาพาธหนักที่วัดใหญ่ชัยมงคล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลวงพ่อคงทำความเพียรภาวนาอย่างสม่ำเสมอ ไม่ได้แสดงธรรมแก่ผู้ใด มีแต่อบรมและพิจารณาตัวเองอยู่ตลอดเวลา

เมื่อออกพรรษา ได้เปลี่ยนสถานที่ภาวนาไปยังเกาะสีชังพักอยู่บนเกาะประมาณหนึ่งเดือน แล้วย้อนกลับมาพักอยู่ที่วัดใหญ่ชัยมงคลอีกระยะหนึ่ง จากนั้นก็อำลาสหธรรมิก คือ ท่านอาจารย์ฉลวยและหลวงตาแปลกกลับคืนสู่อีสาน

๑๘ คืนสู่อีสาน

จากอยุธยา หลวงพ่อเดินทางกลับมาที่อุบล ได้แวะพักที่ป่าช้าบ้านก่อ พอญาติพี่น้องรู้ข่าว ต่างพากันมานมัสการด้วยความยินดี เพราะจากกันมานานถึงสองปี โดยไม่ทราบข่าวคราวกันเลย และญาติมิตรยังสังเกตเห็นว่า หลวงพ่อกลับมาคราวนี้มีท่าทีน่าเลื่อมใสมาก จึงพากันให้ความเคารพยำเกรง ท่านจะแนะนำสิ่งใดทุกคนก็สนใจฟัง ไม่แสดงอาการโต้แย้งใดๆ ทำให้โยมแม่และญาติพี่น้องหลายคน เกิดความรู้จักความเข้าใจในเรื่องบาปบุญคุณโทษยิ่งขึ้น

คำคืนหนึ่ง พระภิกษุเทียง โชติธมฺโม ซึ่งเมื่อครั้งเป็นสามเณรเคยได้รับการอบรมสั่งสอนจากหลวงพ่อก็ได้เข้ามากราบคารวะขอฟังธรรม และตัดสินใจออกปากฝากตัวเป็นศิษย์ ขอติดตามออก

บำเพ็ญกรรมฐาน แต่หลวงพ่อกลับนั่งเฉย ไม่ตอบรับและไม่ปฏิเสธ ทำให้พระภิกษุที่ยังเกิดความลังเลและรู้สึกผิดหวังบ้าง

เมื่อนั่งนิ่งกันอยู่ชั่วครู่หลวงพ่อก็ได้เอ่ยขึ้นว่า

“ทำไมถึงอยากจะไป”

“กระผมเห็นว่าอยู่ที่นี้ไม่มีอะไรดีขึ้น จึงอยากไปปฏิบัติเช่นครูบาอาจารย์บ้างครับ”

พระที่ยังตอบ พร้อมกับใจชื้นขึ้นมาเล็กน้อย

“เฮ้อ...ถ้าจะไปจริงๆ ให้ท่านทองดี (สามเณรทองดีบวชเป็นภิกษุแล้ว) เขียนแผนที่บอกทางไปบ้านป่าตาวให้นะ แล้วไปรอผมอยู่ที่นั่น”

เมื่อแนะแนวทางปฏิบัติแก่ญาติพี่น้องบ้างแล้ว หลวงพ่อก็ออกจาริกไปตามสถานที่วิเวกต่างๆ ต่อไป จนกระทั่งถึงบ้านป่าตาว อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร (เมื่อก่อนเป็นจังหวัดอุบลราชธานี) และได้พำนักจำพรรษาที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๔๙๕) อยู่ที่วัดถ้ำหินแตก

ในปีนั้น หลวงพ่อจำพรรษาร่วมกับพระเถระหลายรูป มีพระเถียงกับพระทองดีรวมอยู่ด้วย ท่านได้นำหมู่คณะประพฤติปฏิบัติอย่างอุกฤษฏ์ บางวันเดินจงกรมนั่งสมาธิกันตลอดวันตลอดคืน โดยให้ข้อคิดแก่ศิษย์ว่า

“อย่าพากันติดในสมมติบัญญัติจนเกินไป ที่ว่าเป็นกลางวัน กลางคืนนั้น มันเป็นการสมมติของชาวโลกเท่านั้นเอง เมื่อก่อนโดยปรมาตถธรรมแล้ว ไม่มีกลางวันกลางคืน ไม่มีข้างขึ้นข้างแรม

ฉะนั้น เรามาสมมติกันใหม่ ให้กลางวันเป็นกลางคืน ให้กลางคืนเป็นกลางวันก็ได้ ถ้าเราคิดได้ว่า กลางวันหรือกลางคืนก็ไม่แตกต่างกัน เราก็จะทำความเพียรโดยไม่อ้างเวลา”

วันหนึ่ง หลวงพ่อสังเกตเห็นพระที่ยังฉันทยานางอย่างอยู่เป็นประจำ จึงถามว่า

“ท่านเถียง ฉันทยาพวกนี้นานแล้วหรือ?”

“กระผมฉันมาหลายปีแล้วครับ”

“แล้วมันดีขึ้นไหม?”

“พอทุเลาลงบ้างครับ”

หลวงพ่อนิ่งอยู่ชั่วครู่แล้วพูดขึ้นว่า

“เฮ้อ...ฉันทยาพวกนี้ก็นานแล้ว ยังไม่เห็นว่ามันจะหายสักที...เอามันโยนทิ้งไปซะ แล้วมาฉันทยานานใหม่กัน คือฉันทอาหารให้น้อย นอนให้น้อย และพูดให้น้อย แล้วทำความเพียร เดินจงกรมนั่งสมาธิให้มาก ลองทำดูนะ ถ้ามันไม่หาย เราก็ยอมตายไปซะ...”

ชาวบ้านป่าตาวในสมัยนั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวนาที่ค่อนข้างยากจน แม้จะมีจิตศรัทธาต่อการทำบุญกุศล แต่ก็ขัดสนเรื่องความเป็นอยู่บ้าง จึงอุปัฏฐากพระสงฆ์ตามมีตามได้ อาหารบิณฑบาตโดยมากเป็นข้าวเหนียวเปล่าๆ วันใดมีกล้วยสุกหรือพริกเกลือ ถือว่าเป็นวันพิเศษสำหรับพระที่ถ้าห็นแตกเลยทีเดียว

แม้จะอดอยากขาดแคลนสักปานใด หลวงพ่อกับศิษย์ก็คงปากบั่นห่มนุ่งเพียรเจริญภาวนาอย่างไม่ย่อท้อ กลับน้อมเอาความยากไร้มาเป็นครูผู้สอนให้มีความอดทน ไม่เห็นแก่ปากแก่ท้อง แต่วันหนึ่งก็มีสิ่งมาทดสอบความมุ่งมั่นของท่าน

บริเวณสำนักที่หลวงพ่อกำลังอยู่นั้น ด้านทิศเหนือเป็นแอ่งน้ำใหญ่มีปลาชุกชุมมาก เวลาฝนตกหนักน้ำล้นฝั่ง ปลาต่างตะเกียกตะกายตามน้ำมา เพื่อจะเข้าไปในแอ่งน้ำใหญ่ บางตัวเร็วแรงดีก็ข้ามคันหินธรรมชาติที่กั้นเป็นขอบแอ่งน้ำขึ้นไปได้ แต่บางตัวหมดกำลังเสียก่อน ก็นอนดิ้นกระเสือกกระสนหายใจพะงาบๆ อยู่บนคันหินนั้น หลวงพ่อสังเกตเห็นได้ช่วยจับมันปล่อยลงไปในแอ่งน้ำอยู่บ่อยๆ

เช้าวันหนึ่งก่อนจะออกบิณฑบาต หลวงพ่อเดินไปดูปลาเพื่อจะช่วยชีวิตมันดังทุกวัน พบปลาติดเบ็ดดินทูนทรายอยู่หลายตัว คิดจะช่วยมัน แต่ก็จวนใจ เพราะเบ็ดมีเจ้าของ ซึ่งเขาอาจไม่พอใจก็ได้หากไปทำเช่นนั้น จึงได้แต่เพียงยืนมองดูด้วยความสลดใจแล้วคิดไปว่า เพราะความหิวแท้ๆ ที่ทำให้เจ้าต้องกินเหยื่อที่เขา

ล่อไว้ จึงได้คิดเตือนตนเองว่า “เรานี้ก็เหมือนกัน ถ้าฉันอาหารโดยไม่พิจารณา ก็จะเป็นเหมือนปลา กินเหยื่อแล้วติดเบ็ด”

เมื่อพิจารณาธรรมจากปลาติดเบ็ดแล้วก็ออกบิณฑบาต ครั้นกลับมาถึงวัด ชาวบ้านนำต้มยำปลามาถวาย หลวงพ่อรู้ว่าต้องเป็นปลาติดเบ็ดที่เห็นเมื่อเช้านี้แน่ๆ และอาจเป็นตัวที่เราเคยช่วยชีวิตมันก็ได้

พอชาวบ้านยกหม้อต้มยำปลามาประเคน หลวงพ่อก็รับแล้ววางไว้ไม่ยอมฉัน เพราะนึกสงสารปลา และยังคิดยาวไกลไปอีกว่า... “หากเรายินดีฉันของเขาในวันนี้ ต่อไปปลาในแอ่งน้ำจะถูกฆ่าหมด”

เมื่อพิจารณาได้เช่นนั้น ก็ยกหม้อแกงส่งให้พระทองดี ซึ่งนั่งอยู่ข้างๆ พระทองดีสังเกตเห็นหลวงพ่อกำลังไม่ฉัน ก็ไม่ยอมฉันเหมือนกัน ชาวบ้านเห็นดังนั้น จึงถามว่า

“ท่านอาจารย์ไม่ฉันต้มปลาหรือครับ?”

“ไม่ฉันหรอก...สงสารมัน” หลวงพ่อตอบ

โยมคนนั้นถึงกับอึ้งไปชั่วครู่ แล้วจึงพูดว่า

“ถ้าเป็นผมหิวๆ อย่างนี้คงอดไม่ได้แน่”

นับตั้งแต่นั้น ชาวบ้านก็ไม่มารบกวนปลาในแอ่งน้ำนั้นเลย และพวกเขายังถือกันว่า มันเป็นปลาของวัดที่ควรช่วยกันรักษาด้วย

ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ (พรรษาที่ ๑๕) หลวงพ่อกับลูกศิษย์ยังคงพำนักอยู่ที่บ้านป่าตาวต่อเป็นปีที่สอง แต่ในพรรษาหลวงพ่อได้ปลีกตัวไปอยู่ตามลำพังบนภูอกอย ซึ่งอยู่ห่างจากถ้ำหินแตกประมาณสามกิโลเมตร ตอนเช้าหลวงพ่อจะลงมาบิณฑบาต แล้วแวะฉันอาหารร่วมกับพระเณรที่วัดถ้ำหินแตกทุกวัน ครั้นฉันเสร็จก็กลับขึ้นสู่ภูอกอยตามเดิม

แม้หลวงพ่อไม่ได้ร่วมจำพรรษากับลูกศิษย์ แต่ก็ได้ตั้งกติกาข้อวัตรเคร่งครัดไว้ควบคุมพระเณรแทนตัวท่าน เมื่อถึงวันอุโบสถหลวงพ่อจะลงมาร่วมสังฆกรรม พร้อมทั้งให้โอวาทแก่ศิษย์และญาติโยม ในระหว่างพรรษานั้น หลวงพ่อต้องประสบกับการเจ็บป่วยอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นบททดสอบสำคัญที่ท่านฝ่าฟันมาด้วยความอดทนและปัญญา

วันหนึ่ง ขณะทำความเพียรอยู่บนภูอกอย ท่านรู้สึกปวดฟันมาก รวมทั้งเหงือกก็อักเสบบวมขึ้นทั้งข้างล่างและข้างบน จึงหยิบเอาว่านสมุนไพรมาฝนกับน้ำแล้วฉันตามมีตามได้ แต่ความเจ็บปวดก็เพียงแต่ทุเลาลงเล็กน้อยเท่านั้น

หลวงพ่อก็ตั้งจิตพิจารณาว่า “เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา ไม่มีใครหลีกเลี่ยงหนีความเจ็บป่วยนี้ไปได้” แล้วพยายามแยกกายกับใจออกเป็นคนละส่วน...แม้กายจะมีอาการเจ็บป่วย แต่ก็ไม่ปล่อยให้ใจป่วยด้วย เพราะหากปล่อยให้ใจกังวลในร่างกาย ก็จะเป็น

ทุกข์ถึงสองชั้น หลวงพ่อเฝ้าดูและต่อสู้กับความรู้สึกเจ็บปวดนี้ นานถึงเจ็ดวัน อาการเห็งอกบวมจึงทุเลาและหายไป

พอออกพรรษา หลวงพ่อลงมาพักที่วัดถ้ำหินแตก แล้วให้พระเณรแยกย้ายกันไปภาวนาในป่าตามลำพัง โดยกำหนดให้เจ็ดวันมารวมกันที่วัดครั้งหนึ่ง หลวงพ่อพาลูกศิษย์ประพฤติปฏิบัติเช่นนั้นจนกระทั่งถึงปลายเดือนสามของปี พ.ศ. ๒๔๙๗ แม่พิมพ์ (มารดาของหลวงพ่อ) พร้อมกับผู้ใหญ่ลา (พี่ชาย) และญาติมิตรชาวบ้านก่ออีกห้าคน ได้เดินทางนิมนต์หลวงพ่อให้กลับไปโปรดญาติโยมที่บ้านก่อบ้าง

หลวงพ่อก็พิจารณาเห็นว่า ถึงเวลาสมควรแล้ว ที่จะให้ให้ธรรมานุเคราะห์แก่ผู้มีพระคุณ จึงรับนิมนต์ และให้แม่พิมพ์กับญาติมิตรขึ้นรถกลับไปก่อน จากนั้น หลวงพ่อได้เรียกลูกศิษย์มาประชุมกัน แล้วมอบให้พระเที่ยง พระทองดีกับพระเณรบางส่วนอยู่ดูแลสำนัก (ต่อมาพระเที่ยงได้ติดตามไปอยู่กับหลวงพ่อที่ป่าพงส่วนพระทองดีไปศึกษาปริยัติธรรมที่กรุงเทพฯ)

เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้ว หลวงพ่อกับพระเณรอีกส่วนหนึ่งก็อำลาชาวบ้านป่าตาว ออกเดินทางกลับสู่มาตุภูมิ

๑๔ หนองป่าพง

ยามบ่ายของวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ หลวงพ่อกับคณะเดินทางมาถึงดงป่าพง ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านก่อก่ไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๓ กิโลเมตร คืบแรกคณะพระธุดงค์ได้พักที่ริมหนองน้ำชายป่า

ดงป่าพงในสมัยนั้น มีสภาพเป็นป่าที่บรกร้าง ชุกชุมด้วยไผ่ป่า ในอดีตป่าพงเป็นดงใหญ่ มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ชาวบ้านเรียกดงดิบนี้ว่าหนองป่าพง เพราะใจกลางป่ามีหนองน้ำใหญ่ที่มีกอพงขึ้นอยู่หนาแน่น

ต่อมาบริเวณผืนป่าส่วนใหญ่ถูกทำลายหมดไป ยังคงเหลือเพียงส่วนที่เป็นบริเวณของวัดในปัจจุบันเท่านั้น สาเหตุที่ป่าส่วนนี้ไม่ถูกบุกรุกถากถาง เพราะชาวบ้านเชื่อถือกันว่ามีอำนาจลึกลับแฝงเร้นอยู่ในดงนั้น เพราะปรากฏอยู่เสมอว่า คนที่เข้าไปทำอะไร

ตัดไม้หรือล่าสัตว์ เมื่อกลับออกมามักมีอันต้องล้มตายไปทุกราย โดยที่หาสาเหตุไม่ได้ ชาวบ้านจึงพากันเกรงกลัวภัยมีดนั้น ไม่มีใครกล้าเข้าไปทำลาย หรืออาศัยทำกินในป่านี้เลย ดงป่าพงจึงดำรงความเป็นอยู่อย่างสมบูรณ์

วันถัดมา ผู้ใหญ่ลาพี่ชายหลวงพ่อ มานิมนต์ให้เข้าไปสำรวจหาที่พักในป่าใหญ่ ญาติโยมพาหลวงพ่อเดินบุกป่าฝ่าหนามเข้าไปอย่างยากลำบาก กระทั่งถึงดงมะม่วงใหญ่ (อยู่ด้านทิศใต้ของโบสถ์ในปัจจุบัน) หลวงพ่อเดินสำรวจดูรอบๆ บริเวณนั้น แล้วบอกให้ชาวบ้านช่วยปรับที่บนจอมปลวกเก่าๆ ใช้เป็นที่พัก ส่วนพระเถรและผู้ติดตามก็กางกลดอยู่รายรอบ

คืนต่อมา ผู้ใหญ่ลาได้พากำนันและชาวบ้านกลุ่มหนึ่งมาพบหลวงพ่อ เพื่อปรึกษาหารือเรื่องสถานที่ หลังจากสนทนากันสักครู่หนึ่ง หลวงพ่อได้ถามกำนันและญาติโยมว่า

“ที่นี่สมควรเป็นที่พักสงฆ์ไหม?”

“สมควรมากเลยครับ” ทุกคนตอบอย่างยินดี

หลายวันต่อมา ชาวบ้านก่อก่และบ้านกลาง ก็มาร่วมแรงร่วมใจกันสร้างกุฏิเล็กๆ ให้สี่หลัง ใช้หญ้าคามุงเป็นหลังคา กั้นฝาด้วยใบชาด ปูพื้นด้วยฟากไม้ไผ่และซุดบ่อน้ำให้หนึ่งบ่อ

หลังจากมีกฏีพอกันแตกกันฝนได้บ้างแล้ว หลวงพ่อก็พาหมู่คณะมุ่งบำเพ็ญภาวนาอย่างพากเพียร แม้ขณะนั้นจะลำบากยากไร้ปัจจัยเครื่องอาศัยแทบทุกอย่าง แต่ก็ไม่ได้ทำให้พระเณรย่อท้อ หรือหวั่นไหวเลย หลวงพ่อเล่าถึงความเป็นอยู่ในครั้งนั้นให้ฟังว่า

“ครั้งแรกก็อยู่ด้วยกันสี่รูป ได้รับความทุกข์ยากลำบากสารพัดอย่าง แต่การประพฤติปฏิบัติเข้มข้นมาก การอดทนนี้ยกให้เป็นทีหนึ่ง ฉันข้าวเปล่าๆ ก็ไม่มีใครบ่น เจริญ ไม่มีใครพูด”

หลวงพ่อก็ให้ข้อคิดเรื่องการฉันข้าวเปล่าๆ แก่ศิษย์ว่า ชาวบ้านบางถิ่นให้ข้าวเหนียวก้อนเล็กๆ แก่สุนัขกินในวันหนึ่งๆ เท่านั้น แต่มันก็อยู่ได้ ตื่นเร็วว่องไวไม่เกียจคร้าน ผิดกับสุนัขที่กินดีจะนอนขี้เกียจทั้งวัน

พระกรรมฐานก็เช่นเดียวกัน ถ้าอยู่ในถิ่นกันดารอาหารขาดแคลนบ้าง จะเป็นผู้ขยันภาวนา ไม่เห็นแก่หลับนอน แต่ทางตรงกันข้าม หากมีความเป็นอยู่สุขสบายเกินไป คิดอยากได้อะไรก็ได้ตั้งปรารถนา มักจะติดสุข เห็นแก่กินแก่นอน ถูกนิเวศน์ครอบงำ ละทิ้งการภาวนา หลวงพ่อจึงผูกคติธรรมขึ้น ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญของการดำเนินชีวิตในป่าพงว่า

“กินน้อย พุดน้อย นอนน้อย คือ นักปฏิบัติ
กินมาก พุดมาก นอนมาก คือ คนโง่”

๒๐ สุนัขก็อยู่ด้วยไม่ได้

หลังจากหลวงพ่อกับคณะพำนักอยู่ที่ดงป่าพงได้เดือนกว่า แม่พิมพ์มารดาของหลวงพ่อ ซึ่งมาอุปฐากช่วยเหลืองานวัด พร้อมกับฝึกหัดภาวนาอยู่เป็นประจำ ได้เกิดศรัทธาในปฏิปทาของ พระลูกชายและเลื่อมใสในคำสอนของพุทธศาสนา มาก จึงชักชวนญาติมิตรอีกสามคนมาบวชชีที่ป่าพง และได้ร่วมทุกข์ยากลำบากกับพระในรุ่มนุกเบิกนั้นด้วย

วัดหนองป่าพงในสมัยนั้น ผู้คนเข้าวัดน้อยมาก เพราะอยู่ในถิ่นกันดาร ไม่มีใครรู้จัก รวมทั้งชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ และไม่สนใจความเป็นอยู่ของพระป่า หลวงพ่อกับคณะจึงต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นับตั้งแต่เรื่องอาหาร ขบฉัน ซึ่งหลวงพ่อพินความหลังให้ฟังว่า

“สมัยนั้น แม่สุนัขก็อยู่ด้วยไม่ได้ ไม่ใช่มันถูกเตะถูกตีหรือว่ามันไม่มีอะไรจะกิน เพราะอาหารของพระ ก็แทบไม่พอจะฉันอยู่แล้ว เมื่อพระฉันเสร็จ ก็เดินกลับกุฏิกันหมด สุนัขวิ่งตามไป พระท่านก็ขึ้นกุฏิปิดประตูเงียบ สุนัขมันก็กลัว ไม่รู้จะอยู่กับใคร มันจึงอยู่ไม่ได้ แต่คนอยู่ได้ คิดแล้วก็สลดสังเวชเหมือนกัน”

บางวันไปบิณฑบาตได้กล้วยมาสามลูก หลวงพ่อจะหั่นกล้วยเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วแบ่งกันฉันอย่างทั่วถึง โดยไม่ทิ้งแม้แต่เปลือก หากมีน้ำพริกมาด้วย วันนั้นถือว่าโชคดี แม่ชีจะเก็บผักก่าโตๆ มาถวายเป็นอาหาร แล้วแบ่งน้ำพริกกันคนละนิดฉันกับผักนั้นด้วยความรู้สึกที่ดีกว่าทุกวัน

ผ้าไตรจีวร ขัดสนมาก ต้องเก็บเอาเศษผ้าที่ทิ้งแล้วมาใช้ สิ่งของเครื่องอาศัยต่างๆ เช่น สบู่ ผงซักฟอก รองเท้า เทียนไข ไม้ขีดไฟ ไม่มีเลย ยามค่ำคืน อาศัยแสงเดือนแสงดาวที่ส่องลอดไปไม้ลงมาแทนแสงโคมไฟส่องทางเดินจงกรม บางครั้งพระเถรเหยียบบุงบ่อยๆ แต่ไม่ปรากฏว่ามีใครเคยถูกงูกัด

หลวงพ่อกเล่าว่า “คืนข้างแรมมีดดีดดีด เวลาจะลงจากกุฏิ ก็พนมมือยกขึ้นเหนือหัว สาธุ ด้วยอำนาจแห่งคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ สัพเพ สัตตา สุขिता โหนตุ ขอสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง จงเป็นสุขๆ ทุกตัวตนเถิด อย่าเข้ามาใกล้นะ เวลากลางคืนมันมีดอย่างนี้ มองไม่เห็นอะไร ไม่มีไฟส่อง เดี่ยวเหยียบเอาจริงๆ นะ”

มีพระรูปหนึ่ง มีพระลงจากกุฏิไปศาลาในตอนกลางคืน พอเดินไปได้ไม่กี่ไกล ชนเอาต้นจิวหนามหน้าซ้าหมด แต่ไม่มีใครปริปากบ่นถึงความทุกข์ยากนั้น

ในสมัยนั้น ป่าพงมีไข้มาลาเรียชุกชุมมาก พระเถรรวมทั้งแม่ชีป่วยเป็นไข้มาลาเรียกันแทบทุกรูป ยารักษาที่มีและดีที่สุด ในยามนั้นคือน้ำบอระเพ็ดต้ม แม่ชีขึ้นสูงจนตัวลั่น ไม่มีใครยอมไปหาหมอ ต่างใช้ความอดทนต่อสู้กับภัยนั้นเรื่อยมา

หลวงพ่อก็มักพูดให้กำลังใจแก่พระเถรว่า “อดทนเอานะ พระกรรมฐานไม่ต้องกลัว ถ้าตาย ผมจะเผาให้ ถ้าผมตายก็ให้เพื่อนเผาผมด้วยนะ อย่าไว้เลย มันทุกข์”

ครั้งหนึ่ง พระป่วยเป็นไข้มาลาเรียอย่างหนัก พอตกกลางคืนหนาวจับลั่น อาการหนักขึ้นเรื่อย จึงรำพึงกับตัวเองว่า “เราคงต้องตายวันนี้แน่!” เมื่อคิดวกไปวนมาหลายรอบ คิดได้ว่า ถ้าเราอยู่ที่กุฏินี้ คงจะตายอยู่คนเดียว ไม่มีใครรู้ ออกไปหาเพื่อนดีกว่า คิดได้ดังนั้นแล้ว ก็วิ่งออกไป ทั้งที่ไฟส่องทางไม่มี

พระรูปนั้น วิ่งไปบนใบไม้แห้ง ชนกิ่งไม้หักไปตลอดทาง เกิดเสียงดังผิดปกติ หลวงพ่อจึงออกมาดู แล้วถามว่า

“ใคร...เป็นอะไร?”

“ผมเองครับ...ผมป่วยหนัก เลยจะออกมาหาเพื่อน”

“เออ...ถูกแล้ว...คนป่วยต้องมาหาหมอ จะให้หมอไปหาคนป่วยจะถูกหรือ?”

จากนั้น ก็ช่วยกันพยาบาลพระรูปนั้นตามมีตามได้ ถึงกระนั้นก็ไม่ปรากฏว่า พระเถรวัดหนองป่าพงป่วยเป็นไข้มาลาเรียตายสักที

อยู่ต่อมา หลวงพ่อป่วยเป็นมาลาเรียหนักมาก ทำนออกมานอนบนแคร่ไตรัมไม้หน้ากุฏิ อาการไข้สูงขึ้นเรื่อยๆ จนเนื้อตัวเขียวคล้ำ พระเถรไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะหลวงพ่ไม่ให้เอ่ยถึงโรงพยาบาลและหมอ จึงพากันฝนยาสมุนไพรให้ท่านนั้นแล้วนั่งเฝ้าอยู่อย่างนั้น

สักพักหนึ่ง อาการไข้ขึ้นถึงที่สุด หลวงพ่อลุกขึ้นนั่งโยกไปโยกมาแล้วคว่ำขันน้ำยาสมุนไพรที่ตั้งไว้ข้างตัว ยกขึ้นเทราดศีรษะของท่านเอง หลวงพ่อก็เที่ยงนั่งอยู่ข้างๆ จับไว้ไม่ทัน เนื้อตัวหลวงพ่อบีบยกปอนไปหมด จากนั้นท่านก็นั่งสมาธินิ่งเงียบไป

หลายวันต่อมา อาการของหลวงพ่อดีขึ้น แต่โรคภัยกลับหันไปเล่นงานลูกศิษย์แทน ไม่เว้นว่าเป็นพระเถรหรือแม่ชี ป่วยหนักกันแทบทุกคน

ครั้งหนึ่ง หลวงพ่อจันทร์ อินทวิโร (พระครูบรรพตวรกิต เจ้าอาวาสวัดป่าบึงเขหลวง สาขาที่ ๒ ของวัดหนองป่าพง) ซึ่งเป็นศิษย์รุ่นแรกๆ และได้อยู่ร่วมเคียงข้างหลวงพ่อดำตลอด วันหนึ่งหลวงพ่ोजันทรป่วยเป็นไข้มาลาเรียนอนจมอยู่หลายวัน หลวงพ่อก

เห็นป่วยนานผิดสังเกตุ จึงไปเยี่ยมดูอาการที่กุฏิ เพื่อพูดคุยให้กำลังใจ แล้วได้ถามว่า... “ท่านจันทร์ต้องการอะไรไหม? ถ้าเป็นของที่พอหาได้ ผมจะหามาให้”

หลวงพ่ोजันทรตอบทันทีว่า

“กระผมอยากฉันต้มไก่ใส่หัวขาคีรีบ”

“มันก็มีแล้ว...ว...ว” หลวงพ่อลากเสียง

ต่อมา หลวงพ่ोजันทรออกไปอยู่วัดสาขาแล้ว เมื่อมีโอกาสมาเยี่ยมหลวงพ่ที่ป่าพง ถ้าวันไหนได้นั่งฉันอาหารร่วมกัน แล้วมีชาวบ้านนำต้มไก่มาถวาย หลวงพ่อมักจะพูดสัพยอกหลวงพ่ोजันทรอยู่เสมอว่า

“เออ...วันนี้ผมขอต้มไก่ถวายท่านอาจารย์จันทร์ด้วยนะ...ผมเป็นหนี้ท่านตั้งแต่สมัยท่านป่วยเป็นไข้มาลาเรียคราวนั้น ยังไม่ได้ใช้หนี้ท่านเลย...” พูดแล้วหลวงพ่ก็หัวเราะไปด้วย ทำเอาหลวงพ่ोजันทรและพระเถรในโรงฉันอมยิ้มไปตามๆ กัน

กิตติศัพท์ของพระรุดงค์กรรมฐานในดงป่าพงเริ่มถูกกล่าวขวัญในหมู่ชนทั่วไป ทำให้มีผู้มาฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงพ่อกันมากขึ้นตามลำดับ หลวงพ่อก็ได้ถือหลักการ “สอนคนด้วยการทำให้ดู... ทำเหมือนพูด... พูดเหมือนทำ” ท่านจะเป็นผู้นำในการประพฤติข้อวัตรต่างๆ เพื่อให้ศิษย์ได้เห็นเป็นแบบอย่าง

ข้อวัตรปฏิบัติของวัดหนองป่าพงยุคนั้น เริ่มต้นวันใหม่เวลาสามนาฬิกา ระฆังจะถูกตีดังก้องกังวาน ปลุกพระและสามเณรให้รีบลุก แล้วนำบริขารมาไว้ที่ศาลา พร้อมกับไปรับเอาบาตรและกาน้ำของครูบาอาจารย์มาจัดเตรียมไว้ให้เรียบร้อย

เมื่อทุกคนเข้าสู่ศาลา มักพบหลวงพ่อนั่งสมาธิอยู่ก่อนเสมอ ช่วงเช้ามีตพระเถรส่วนใหญ่จะถูกความง่วงครอบงำ แต่หลวงพ่

จะนั่งตัวตรงสงบนิ่ง ไม่เคยโยกเยกให้ศิษย์ได้เห็น เมื่อรู้ว่าใครนั่งสัปหงกท่านจะเตือนด้วยเสียงดังๆ แล้วบอกอุบายแก้ไขให้

กิจวัตรต่างๆ เช่น ตีสามทำวัตรเช้า บ่ายสามโมงทำความสะอาดสถานที่ หกโมงเย็นทำวัตรเย็น ฟังหลวงพ่อบานหนังสือบุพพลิกษาฯ อบรมเรื่องพระวินัยและการประพฤติปฏิบัติ วันพระงดนอน นั่งสมาธิเดินจงกรมตลอดทั้งคืน กิจวัตรเหล่านี้หากใครขาดถึงสามครั้ง จะถูกลงโทษด้วยวิธีต่างๆ เช่น ให้กราบสงฆ์ในที่ประชุมทุกรูป เพื่อสารภาพผิด

หลวงพ่อบำรุงจิตต่อตนเองและศิษย์มาก ท่านนำพระเอกรปฏิบัติอย่างจริงจัง ให้หลีกเลี่ยงการคลุกคลี มีธุระจำเป็นจริงๆ จึงพูดกัน ขณะพูดต้องมีสติใช้เสียงเบาที่สุด เมื่อเข้าใจกันแล้วหยุดเงียบ การทำกิจวัตรร่วมกัน จึงมีแต่เสียงที่เกิดจากการทำงานเท่านั้น

การทำกิจวัตรทุกอย่าง พอระชังตั้งขึ้น หลวงพ่อไปถึงที่ทำงานก่อนเสมอ ท่านทำงานทุกอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับลูกศิษย์ เริ่มจากตักน้ำในบ่อขึ้นมาใช้ กวาดลานวัด ทำความสะอาดศาลาโรงฉัน เสร็จจากกิจส่วนรวม ก็กลับไปเดินจงกรมที่กุฏิ ท่านเดินทั้งกลางวันกลางคืน จนทางจงกรมลึกลงไปคล้ายร่องน้ำ

เมื่อถึงวันพระ หลวงพ่อบานั่งสมาธิตลอดคืน หากมีใครแอบหลับไปนอน รุ่งขึ้นต้องอบรมไม่ยอมให้กลับกุฏิ ถึงเวลา

ทำกิจอย่างอื่นให้ทำต่อโดยไม่ต้องพักผ่อน หากวันไหนมีเสียงตักน้ำหรือสับแก่นขนุน ต้มน้ำซักผ้าผิดเวลา ตกเย็นมาหลวงพ่อบานั่งสมาธิจนตีกิ่งดิน บางที่ถึงตีสาม ฟังเทศน์จบทำวัตรเช้าต่อเลย

พระเถระจึงต้องคอยสะกิดเตือนกันตลอดเวลา เพราะต่างขยาดเทศน์กัณฑ์ใหญ่ ใครจะทำอะไร มีกิจจำเป็นขนาดไหนก่อนลงมือทำ ต้องกราบเรียนหลวงพ่อก่อน จะทำไปโดยพลการไม่ได้ หากรู้ว่าใครทำอะไรผิด ท่านไม่ยอมปล่อยให้ข้ามวันข้ามคืน ต้องเรียกตัวมาตักเตือน หรือไม่ก็อบรมเป็นส่วนรวม ดังนั้น ทุกคนจึงสำรวมระวังเพราะกลัวว่า จะต้องทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนด้วย

แม้แต่การเดินเข้ามาในที่ประชุม การวางยามวางบริหารต้องทำให้เบาที่สุด ใครเปลอสติทำเสียงดัง เป็นถูกดู เพราะเสียงจะไปรบกวนคนอื่น เสียมารยาทนักปฏิบัติ

หลวงพ่อบานั่งเตือนพระเถระอยู่เสมอว่า “อย่าให้ผู้อื่นต้องคอยมาบังคับในการทำความดี”

การประพฤติปฏิบัติในสมัยนั้น ดำเนินไปอย่างราบรื่นและอยู่ร่วมกันด้วยความเห็นอกเห็นใจ เมื่อมีสิ่งใด จะมากหรือน้อยก็แบ่งปันกันอย่างทั่วถึง หลวงพ่อให้คติเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“ภิกษุสามเณรเรา ถ้าใครมีความเห็นแก่ตัว คิดจะเอารัต-เอาเปรียบผู้อื่นละก็อ ผมว่า...เราที่มันโง่มันโง่กว่าชาวบ้านเขานัก

พวกโยมเขาหาเงินทองมาด้วยความยากลำบาก ด้วยหยาดเหงื่อ แรงงานของเขาเอง แต่เขายังเสียดสละทรัพย์ซื้ออาหารและเครื่องใช้ ไม่สอยมาถวายพระได้ พระเรานี้ได้มาโดยไม่ต้องออกแรงอะไร เมื่อได้มาแล้วไม่อยากจะแบ่งเพื่อน เก็บไว้ใช้ไว้กินคนเดียว ผม ว่ามันน่าอายโยมเขานะ”

ดังนั้น สิ่งของเครื่องใช้ทุกอย่าง เมื่อได้มา จะถูกรวมไว้ใน เรือนคลังสงฆ์ โดยหลวงพ่อบริจาคเอง และของทุกชิ้นที่รับไป จะต้องถูกใช้จนหมดสภาพจริงๆ จึงมาขอของใหม่ได้

ส่วนเรื่องอาหาร เมื่อบิณฑบาตกลับมา ให้นำอาหารทุกอย่าง มารวมกัน แล้วปั้นข้าวเหนียวเป็นก้อนขนาดพออ้อมเก็บไว้ในบาตร ที่เหลือนอกนั้น ส่งไปโรงครัว เพื่อให้แม่ชีพิจารณาเห็นว่าควรแก่ พระหรือไม่ แล้วจึงจัดใส่สำหรับส่งคืนมาถวายพระ

การแจกอาหาร เริ่มแจกจากพระเถระลงไปตามลำดับจนถึง สามเณรและปะขาว เหลือนอกนั้นจึงเป็นของแม่ชี ดังนั้น อาหาร บางอย่างจึงแบ่งได้ไม่ทั่วถึง มีพระพรชาน้อยรูปหนึ่งเวลาฉัน จะนั่งอยู่ท้ายแถว ไม่ค่อยได้อาหารมากนัก วันหนึ่งกลับจาก บิณฑบาตจึงใช้ข้าวเหนียวหุ้มไข่ต้มจนมิดแล้วซ่อนไว้ในบาตร

วันนั้น ก่อนแจกอาหารพระเถระทุกรูปแปลกใจ ที่เห็นหลวงพ่อลงจากอาสนะ แล้วเดินตรวจบาตรทุกใบไปเรื่อยๆ พอถึงบาตร

ของพระรูปนั้น ท่านหยุดเพราะเห็นก้อนข้าวปริออก มีไข่ขาวๆ ซ่อน อยู่ข้างใน หลวงพ่ोजึงถามขึ้น... “ก้อนข้าวใครพักไข่?”

พระเถระในโรงฉันหันไปมองยังจุดเดียวกัน พระรูปนั้นนั่ง ตัวสั่นหน้าซีดด้วยความกลัวและละอาย นับแต่นั้นมาก็เข็ดขยาด หลาบจำไม่ทำอีก

หลวงพ่อบริจาคแบบคายสอนศิษย์ บางคนพูดเรียบๆ ให้ ฟัง ธรรมะเข้าไม่ถึงใจ ต้องทำให้กลัวหรือละอายเสียก่อนจึงได้ผล บางทีท่านก็เร่งเร้าให้กล้า...คือกล้าแกร่งในการทำดี เพียรประพฤติ ปฏิบัติเพื่อถอดถอนกิเลสออกจากใจ บางครั้งสอนให้กล้า...คือ กล้าการกระทำความชั่วที่ผิดศีลผิดธรรม และที่เน้นมาก ซึ่งท่าน กล่าวว่ายู่เสมอคือ “การปล่อยวาง”

พระรูปหนึ่ง ซาบซึ่งคำสอนเรื่องปล่อยวางมาก จึงพยายาม วางเฉยต่อทุกสิ่งทุกอย่าง แม้ลมพัดหลังคาถูกตีไปข้างหน้า ท่าน ก็เฉย ฝนรั่ว แดดส่อง ท่านก็ขยับหนี ไปทางนั้นที่ทางนี้ที่ ท่าน คิดในใจว่า หลังคารั่วเป็นเรื่องภายนอก จะรั่วก็รั่วไป...ปล่อยวาง ไม่ใส่ใจ เรื่องของเราคือการทำจิตใจให้สงบและว่างเท่านั้น

ตามปกติหลวงพ่อก็จะเดินตรวจกุฏิทุกหลังเป็นประจำเพื่อ สอดส่องการกระทำของศิษย์ พระเถระมักทิ้งร่องรอยความประพฤติ ไว้ที่กุฏิเสมอ เช่น ดูได้จากทางจงกรม ความสะอาดของกุฏิ ทางเข้า

ออก การตากผ้า การรักษาบริวาร การปิดเปิดประตูหน้าต่าง และ
จำนวนสิ่งของเครื่องใช้ ฯลฯ

บ่ายวันหนึ่ง หลวงพ่อเดินไปพบหลังคากุฏิตกลงมา จึงถาม
ว่า “เอ...นี่กุฏิใคร?”

“กุฏิผมเองครับ” พระรูปที่กำลังฝึกปล่อยวางกราบเรียน

“หลังคาตกลงมากองอยู่ที่นี่ ทำไมไม่ซ่อมแซมมันล่ะ?”

“ก็หลวงพ่อสอนให้ปล่อยวางไม่ใช่หรือครับ ผมก็เลยไม่
สนใจมัน”

พระรูปนั้นตอบแล้วนี้ก็สงสัย จึงเรียนถามท่านอีกว่า

“ผมไม่ยึดมั่นถือมั่น ปล่อยวางขนาดนี้ ยังไม่ถูกหรือครับ?”

“การปล่อยวางไม่ใช่เป็นอย่างนี้ ที่ท่านทำนี้ เรียกว่า ปล่อยทิ้ง
เป็นลักษณะของคนไม่รู้เรื่อง ฝนตกหลังคารั่ว ต้องขยับไปทางไหน
แดดออกขยับมาทางนี้ ทำไมต้องขยับหนีล่ะ ทำไมไม่ปล่อย ไม่
วางอยู่ตรงนั้น”

ในการสอนศิษย์นั้น หลวงพ่อทุ่มเทอย่างจริงจัง ด้วยหวัง
ให้ศิษย์เข้าถึงความเป็นสมณะที่แท้จริง ท่านจึงพยายามฝึกฝนพระ
เถระในหลายรูปแบบ ทั้งดูดำ ปล่อยประโลม และบางครั้งก็
เคี่ยวเข็ญแบบเอาเป็นเอาตาย ดังคำพูดของท่านที่ว่า

“ไม่ดีก็ให้มันตาย ไม่ตายก็ให้มันดี”

แต่ท่านไม่เพียงแต่สอนด้วยวาจาเท่านั้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่
แนะนำพร่ำสอนออกไป หลวงพ่อจะปฏิบัติให้ปรากฏเป็นแบบอย่าง
ทุกคราไป

สำหรับการรับกุลบุตรเข้าอยู่ร่วมสำนัก หลวงพ่อได้วางระเบียบ
ไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อทดสอบศรัทธาก่อน เบื้องแรกต้องบวช
ปะขาวถือศีลแปด เรียนรู้และฝึกหัดข้อวัตรปฏิบัติก่อนหนึ่งปี
จากนั้นก็บวชเป็นสามเณรอีกหนึ่งปีแล้วจึงได้บวชพระ ทั้งนี้เพื่อ
กลั่นกรองเอาเฉพาะผู้ตั้งใจมาปฏิบัติจริงๆ สาธุศิษย์ที่ผ่านการ
ฝึกสอนจากหลวงพ่อ จึงล้วนแต่มีความมั่นคงในข้อวัตรปฏิบัติ
และได้กลายเป็นขุมกำลังที่สืบสานเจตนารมณ์ของหลวงพ่อใน
ปัจจุบัน

๒๒ พ่อหนู

การที่หลวงพ่อกำลังพาหนักในดงป่าฟางนั้น สร้างความยินดีให้แก่ญาติพี่น้องและชาวบ้านที่เลื่อมใสศรัทธามาก แต่ขณะเดียวกันก็มีกระแสต่อต้านจากชาวบ้านบางส่วนเหมือนกัน จึงมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นเสมอ

วันหนึ่ง ชาวบ้านบางคนไปพูดใส่ร้ายหลวงพ่อกว่า “เป็นพระหวงน้ำ” ไม่ยอมให้ชาวบ้านเอาถังลงตักน้ำในบ่อ พอดีเรื่องนี้รู้ไปถึงพ่อหนู ผู้นิยมปะการมกับพระ และเคยมาฟังธรรมจากหลวงพ่อกหลายครั้ง แต่ก็ยังคิดและพูดโต้แย้งอยู่เสมอ

วันนั้น เมื่อมีคนพูดเรื่องหลวงพ่อกหวงน้ำให้ฟัง พ่อหนูโกรธมาก จึงกล่าวกับเพื่อน “พระอะไร? แค่น้ำในบ่อก็หวงถึงขนาดไม่ยอมให้ตัก ที่ข้าวชาวบ้านล่ะ ทำไมมาบิณฑบาตเอาของเขาไปทุกวัน...ยังงี้ไม่ได้ๆ ทำไมเป็นอย่างนี้ จะต้องไปถามดู ถ้าเป็นความจริง

จะนิมนต์ให้หนีไปอยู่ที่อื่น” ว่าแล้วก็ผลุนผลันเดินตรงไปวัดหนองป่าพง พอมาถึงวัดก็เข้าไปหาหลวงพ่อก แล้วก็คาดคั้นเอาความจริง หลวงพ่อกจึงอธิบายให้ฟัง

“ที่ไม่ให้ตักน้ำในบ่อ ก็เพราะว่า ชาวบ้านชอบเอาถังที่ซึ่งกบขังปลามาตักน้ำ ทำให้น้ำสกปรก ถ้าใช้ถังสะอาดๆ ก็จะไม่ว่าอะไร จึงต้องเขียนป้ายติดไว้ว่า บ่อน้ำนี้สำหรับพระ ห้ามโยมใช้ แต่อาทมาก็ได้ตักน้ำใส่โอ่งไว้ให้ชาวบ้านได้ดื่มได้ใช้แยกไว้ต่างหากด้วย ไม่ใช่จะห้ามกันอย่างเดียว”

พ่อหนูรู้ความจริงเช่นนั้น ก็คลายความไม่พอใจลงบ้าง แต่ก็ยังไม่เคารพศรัทธาในตัวหลวงพ่อกนัก หลังจากสนทนากันไปหลายเรื่อง หลวงพ่อกได้บอกพ่อหนูว่า “มีอะไรก็ให้พูดอย่างเปิดอกไม่ต้องเกรงใจ จะได้ว่ารู้เรื่องกันสักที”

“ถ้าผมพูดอย่างเปิดอก เกรงว่าหลวงพ่อกจะโกรธผม เพราะคำพูดของผมมันไม่เหมือนคนอื่นเขา” พ่อหนูออกตัว

“พูดตามสบายเถอะ อาตมาไม่โกรธหรอก”

เมื่อหลวงพ่อกเปิดทางให้ พ่อหนูซึ่งรอโอกาสนี้มานานแล้ว จึงนึกในใจว่า...เมื่อท่านรับรองเช่นนี้ หากเราพูดแรงๆ ไป ถ้าท่านโกรธ เราจะต่อว่าให้สาสมเลยว่ พระกรรมฐานอะไร ช่างไม่มีความอดทนเสียเลย แล้วพ่อหนูก็เริ่มระบายความเห็นออกมา...

“หลวงพ่อกเคยพูดว่า ผมเป็นคนหลงผิด แต่ผมว่าหลวงพ่อนั้นแหละหลงผิดมากกว่า เพราะศาสนาทุกศาสนาไม่มีจริง เป็นเรื่องที่คนแต่งขึ้น สมมติขึ้น เพื่อให้คนอื่นหลงเชื่อตามและของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ก็ไม่มีแต่ของสมมติทั้งนั้น เช่น ควายนี้เราก็สมมติชื่อให้มัน ถ้าเราจะเรียกมันว่าหมูก็ได้ ควายก็ไม่ว่าอะไร... คน ลัทธิ สิ่งของทุกอย่างก็สมมติเอาทั้งนั้น แม้แต่ศาสนาก็เป็นเรื่องสมมติเหมือนกัน ทำไมหลวงพ่อกจะต้องกล่าวบาปกรรม จนต้องหนีเข้าป่าเข้าดง ไปทรมานร่างกายให้ลำบากเปล่าๆ

ผมไม่เชื่อเลยว่า บาปบุญมีจริงๆ เป็นเรื่องหลอกเด็กมากกว่า กลับไปอยู่วัดตามบ้านตามเมืองเหมือนพระอื่นๆ เสียเถอะ หรือทางที่ดีก็ควรสึกออกมาซะ จะได้รับความสุขและรู้รสกาม ดีกว่าอยู่อย่างทรมานตัวเองอย่างนี้ ไม่เห็นมีประโยชน์อะไร”

พ่อหนูสรุปแนวความคิดของตน แล้วถามหลวงพ่อก

“ผมคิดของผมอย่างนี้...หลวงพ่อกละมีความเห็นอย่างไร”

หลังจากปล่อยให้พ่อหนูพูดจนสนใจแล้ว หลวงพ่อกซึ่งนั่งนิ่งรับฟังอยู่นาน จึงกล่าวขึ้น

“คนที่คิดอย่างโยมนี่ พระพุทธเจ้าท่านทิ้ง โปรดไม่ได้หรอก เหมือนบัวใต้ตม...ถ้าโยมหนูไม่เชื่อว่า บาปมีจริง ทำไมไม่ทดลองไปลักไปปล้น หรือไปฆ่าเขาดูเล่า จะได้ว่ารู้ว่าเป็นอย่างไร”

“อ้าว...จะให้ผมไปฆ่าเขาได้อย่างไร เดี่ยวญาติพี่น้องเขาก็ตามล่าผม หรือไม่ก็ติดคุกนะซี”

“นั่นแหละผลของบาปรู้มัย”

พ่อหนูซ้กลังเล เมื่อเจอเหตุผลอย่างนี้ แต่ยังคงแอบไปไว้เชิงว่า...

“บางที่บาปอาจจะจริงก็ได้ แต่บุญล่ะ...หลวงพ่อกมาอยู่ป่าทรมานตัวเองอย่างนี้ ไม่เห็นว่าจะจะเป็นบุญตรงไหนเลย?”

“โยมหนูจะคิดอย่างนั้นก็ได้ แต่อาตมาจะเปรียบเทียบให้ฟังที่อาตมาประพาศตามพระธรรมวินัยอยู่เช่นนี้ ถ้าบาปไม่มีบุญไม่มีก็เสมอกัน แต่ถ้าบาปมีบุญมี อาตมาจะได้กำไร... คนหนึ่งเสมอกันหรืออาจได้กำไร กับคนที่ไม่มีแต่ทางขาดทุน ใครจะดีกว่ากัน”

พ่อหนูเริ่มคล้อยตามบ้าง จึงเผยความนึกคิดแท้จริงของตนเองออกมา...

“ไอ้เรื่องบาปเรื่องบุญนี้ ผมคิดจนปวดศีรษะมานานแล้ว จะเชื่อก็ยังไม่แน่ใจ ไปถามพระรูปไหน ก็พูดให้ผมเข้าใจไม่ได้ แต่ที่หลวงพ่อกอ้างเหตุผลมานี้ ผมก็พอจะรับได้บ้าง แต่ถ้าบาปบุญไม่มีจริง หลวงพ่อกจะให้ผมทำอย่างไร?”

“ทำยังไงก็ได้” หลวงพ่อกตอบ

“ถ้าบาปไม่มีจริง ผมตายไป ผมจะมาไล่เตะท่านนะ?”

“ได้! แต่ข้อสำคัญ โยมหนูต้องละบาป แล้วมาบำเพ็ญบุญ
จริงๆ จึงจะรู้ว่าบาปบุญมีจริงหรือไม่”

“ถ้าอย่างนั้น หลวงพ่อเทศน์โปรดผมด้วย...ผมจะได้รู้จัก
วิธีทำบุญ”

“คนเห็นผิดอย่างโยมนี่ โปรดไม่ได้หรอก เสียเวลาเปล่าๆ”

เมื่อถูกหลวงพ่อบีบเอาเช่นนี้ พ่อหนูผู้มากด้วยปฏิภาณ
และโหวท จึงย้อนกลับไปว่า

“คนในโลกนี้ ใครมีปัญญาและวิชาความรู้เลิศกว่าเขาทั้งหมด...

พระพุทธเจ้าใช่ไหม...ถ้าพระพุทธเจ้าเป็นผู้เลิศจริง...หลวงพ่อก็คือ
เป็นศิษย์พระพุทธเจ้า...ส่วนผมเป็นศิษย์พญามาร เมื่อเทศน์
โปรดผมไม่ได้ ก็โง่กว่าพญามารชี้”

“ถ้าโยมอยากต้องการเช่นนี้จริงๆ ก็ขอให้ตั้งใจฟัง จะให้
ธรรมะไปคิดพิจารณา แล้วทดลองปฏิบัติตามดู จะเชื่อหรือไม่
ก็ตาม แต่ให้ทำดูก่อน”

“เรื่องศาสนาที่พระสงฆ์เคยสอนมา โยมไม่เชื่อใช่ไหม?”

“ใช่...ผมไม่อยากจะเชื่อใครเลย นอกจากตัวเอง”

“ถ้าไม่เชื่อคนอื่นแล้ว ก็ไม่ต้องเชื่อตนเองด้วย” หลวงพ่อก
ยกข้อเปรียบเทียบ

“โยมเป็นช่างไม้ใช่ไหม...เคยตัดไม้ผิดหรือเปล่า?”

“เคยครับ”

“เรื่องอื่นๆ ก็เหมือนกัน โยมเคยคิดถูก ทำถูก หรือว่าคิดผิด มาใช่ไหม?”

“ใช่...ทำถูกก็มี ทำผิดก็เคย” พ่อหนูยอมรับ

“ถ้าอย่างนั้น ตัวเราเองก็ยังเชื่อไม่ได้ เพราะมันพาทำผิด ผิดผิด คิดผิดได้เหมือนกัน...”

พ่อหนูรู้สึกพอใจต่อเหตุผลของหลวงพ่อบ้าง จึงขอคำแนะนำว่า “ผมควรจะประพฤติตนอย่างไรดี?”

“อย่าเป็นคนคิดสงสัยมาก และอย่าพูดมากด้วย” หลวงพ่อตอบสั้นๆ

หลังจากวันนั้น พ่อหนูจะไปอยู่ที่ไหน คำพูดของหลวงพ่อดิตดุติดใจตามไปทุกหนทุกแห่ง ทั้งที่พยายามไม่ให้ใจคิด แต่ก็ต้องคิด เมื่อคิดๆ ไป ก็ยิ่งเห็นจริงตามคำสอนของหลวงพ่อและของพระพุทธเจ้ามากขึ้นทุกที พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้อย่างไร ก็เป็นอย่างนั้น ไม่มีทางคัดค้านได้เลย

ต่อมา พ่อหนูจึงคลายพยศ ลดมานะ ละทิฐิ ทิ้งนิสัยหัวรั้น หัวแข็ง เข้ามาฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อ แล้วรักษาศีลทำ

อย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งฝึกหัดปฏิบัติภาวนา จนกลายเป็นพ่อหนูคนใหม่ ที่มีอัธยาศัยดี ช่วยกิจการงานวัดอย่างแข็งขันด้วยความจริงใจตลอดมา

นอกจากปัญหาของพ่อหนูแล้ว ก็มีเหตุการณ์ไม่ดีหลายอย่างที่หลวงพ่อดีต้องใช้ความอดทนและปัญญา รวมทั้งใช้สันติวิธีเข้าแก้ปัญหา

ชาวบ้านบางกลุ่มโลภจัด พยายามจะบุกกรุกเข้าครอบครองป่าพงเป็นที่ทำกิน แต่เมื่อมีพระพำนักอยู่ ก็ทำอะไรได้ไม่สะดวก จึงวางแผนขับไล่ โดยจะใช้ผู้หญิงเป็นเครื่องมือ ชาวบ้านบางคนรู้ข่าวจึงมาราบเรียนหลวงพ่อ

“หลวงพ่อดีให้พระไปบิณฑบาตบ้านนั้นองค์เดียวนะ มีคนเขาจะให้สาวๆ มาดักกอด แล้วให้ร้องว่า ลูกพระข่มขืน”

หลวงพ่อดีบอกกับโยมคนนั้นอย่างอารมณ์ดีว่า

“เออ...ให้ผู้หญิงกอดสักทีก็ดีเหมือนกัน” ท่านได้ไปบิณฑบาตที่บ้านนั้นแทนพระรูปที่ไปประจำ แต่ไม่มีอะไรเกิดขึ้น เรื่องราวค่อยๆ เงียบหายไป

บางวันมีคนขี้เกียจมั่งง่าย เมื่อเห็นผักผลไม้ในวัดเกิดอยากได้ แต่ไม่เอากปลุกเอง ตอนแรกๆ ทำที่เข้ามาขอ แต่หลายครั้งชักอ้าย จึงใช้วิธีแอบมาขโมย หลวงพ่อดีอุบายจับตัวขโมยมาได้

แล้วอบรมสั่งสอน... “คราวหลังอย่าทำเช่นนี้อีกนะ มะละกอนี้
เอาไปกินก็ได้แค่วันสองวันแค่นั้นแหละ ถ้าเราขยันปลูกเอาเอง จะ
ได้กินตลอดไป ต้องพยายามทำมาหากินด้วยความสุจริต จะได้
ไม่เดือดร้อน และจะได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลานด้วย”

ต่อมา ชาวบ้านแอบเอาสุนัขและแมวมาปล่อยในวัด พอ
รู้ตัวเจ้าของ หลวงพ่อเชิญเขามาที่วัด แล้วชี้แจงเหตุผลให้ฟัง...

“ที่วัดของเรามีกระรอก กระแต มีไก่ป่า และสัตว์หลายอย่าง
อาตมาอยากสงวนเอาไว้ เพื่อลูกหลานเขาจะได้ดูได้เห็นบ้าง ถ้า
ไม่ทำอย่างนั้น มันก็จะสูญพันธุ์ไป แล้วจะเหลืออะไรไว้ให้เขา
พวกหมาพวกแมวที่โยมเอามาทิ้งที่นี่ หากปล่อยไว้ มันก็จะกัดกิน
สัตว์ป่าตายหมด ขอให้พวกเราเอามันกลับคืนไปซะ แล้วมาช่วย
กันรักษาสัตว์ป่าเอาไว้”

ส่วนทางด้านฝ่ายพระสงฆ์สำนักอื่น ในสมัยนั้นยังมีความ
เข้าใจผิดต่อพระที่ป่าพงเหมือนกัน ถึงขนาดบอกให้ชาวบ้าน เอา
ขี้วัวแห้งกับเถาวัลย์ใส่บาตรให้หลวงพ่อ แต่ท่านไม่ได้โต้ตอบ โดย
ถือหลักว่า “เขาเกลียด ให้ทำดีตอบแทนเขา” พอถึงฤดูเข้าพรรษา
หลวงพ่อก็พาพระเถรไปกราบคารวะ หรือหากมีสิ่งของเครื่องใช้
ก็นำไปถวายแก่พระเหล่านั้นด้วย ต่อมาเหตุร้ายต่างๆ นั้นได้
คลี่คลายไปในทางที่ดี

๒๓ ร่มเงาวัดหนองป่าพง

นับวันร่มเงาวัดหนองป่าพงยิ่งแผ่กว้างออกไป สาธุชนทั้ง
ใกล้ไกลต่างหลั่งไหลมาตามกิตติศัพท์แห่งศีลสัตย์ของพระป่า
เมื่อมาพบเห็นการประพฤติปฏิบัติยิ่งเกิดศรัทธา ชาวบ้านบางกลุ่ม
จึงขอมิมนต์หลวงพ่อไปพิจารณาตั้งวัดป่าในถิ่นของตนบ้าง

ต่อมา วัดสาขาจึงกำเนิดขึ้นในจังหวัดอุบลราชธานี และ
จังหวัดอื่นๆ หลายแห่ง หลวงพ่อได้จัดส่งหลวงพ่อเที่ยง โชติธรมโฆ
หลวงพ่อจันทร์ อินทวิโร และศิษย์อาวุโสออกไปเป็นประธานสงฆ์
ในสาขาต่างๆ ตามลำดับ

สำหรับที่วัดหนองป่าพง พระเถรที่จำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ใน
ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ หลวงพ่อจึงกำหนดกติกาส่งฆ์ขึ้นเพื่อใช้เป็นรากฐาน
ของข้อวัตรปฏิบัติในวัดหนองป่าพงและสาขา ซึ่งถือว่ากติกานี้คือ
ตัวแทนส่วนหนึ่งของหลวงพ่อในปัจจุบัน

กตिकासงฆ์จะช่วยควบคุมความประพฤติของพระเถรให้อยู่ในขอบเขตของพระธรรมวินัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าสู่ความบริสุทธิ์ในสมณเพศ เช่น การห้ามรับเงินทอง และห้ามผู้อื่นเก็บไว้เพื่อตน ห้ามซื้อขายแลกเปลี่ยน ไม่ขอของจากคนมิใช่ญาติมิได้ปวารณา หากได้รับวัตถุทานให้เก็บไว้เป็นกองกลาง ห้ามบอกและเรียน ตีรจฉานวิชา บอกเลข ทำน้ำมนต์ หมอยา หมอดู ทำวัตถุมงคล เป็นต้น

ในยุคนั้น หลวงพ่อยังคงนำศิษย์ประพฤติปฏิบัติอย่างเข้มข้น สม่่าเสมอ...พอห้าโมงเย็น ประตูวัดจะถูกปิดทันที ไม่ให้ใครเข้า ออก ป่าทั้งป่าเงียบสงัด แม้จะมีพระเถรร่วมร้อยรูป แต่ไม่มีเสียงพูดคุย หกโมงเย็น ทุกคนต้องนั่งสมาธิพร้อมกันที่ศาลา จะลุกขึ้นไปไหนไม่ได้ จนกว่าจะถึงเวลาเลิก

บางครั้งหลวงพ่อก็พาสวนทางกิเลส เช่น ฤดูร้อนให้ปิดประตูหน้าต่างศาลาแล้วนั่งสมาธิ อากาศจะร้อนอบอ้าวจนเหงื่อไหลไทรหมากาย ก็ไม่อนุญาตให้ลุกจากที่ แต่หากเป็นฤดูหนาวให้เปิดหน้าต่างให้โล่ง นั่งสมาธิอยู่ในความหนาวเย็นอย่างนั้น

ท่านพาทำเช่นนี้ เพราะต้องการให้ศิษย์มีความอดทนไม่อ้างหนาวร้อนหรืออ้างเวลา แล้วหลีกเลี่ยงการภาวนา รวมทั้งเป็นการขัดชินกิเลส ไม่ให้ทำตามความอยากของตนเอง ถึงฤดูแล้งไปไม้ และพื้นดินแห้งเหมาะแก่การอยู่โคนไม้ บางปีหลวงพ่อก็พาพระ

เถรออกเดินธุดงค์ไปตามสถานที่ต่างๆ แต่บางครั้งก็ธุดงค์กันในวัด ให้ทางกลด นั่งสมาธิ เดินจงกรมอยู่ตามร่มไม้ ไม่ต้องขึ้นกุฏิ

หลวงพ่อก็เข้มงวดกวาดขันต่อตนเองและศิษย์ตลอดมา จนกระทั่งในช่วงหลังๆ ท่านมีอายุมากขึ้น และต้องต้อนรับญาติโยมเกือบตลอดทั้งวัน พระเถรจึงร่วมประชุมตกลงกันยกข้อวัตรให้หลวงพ่อ คือขอร้องให้ท่านไม่ต้องทำกิจวัตรบางอย่าง เช่น ตักน้ำ กวาดลานวัดกับลูกศิษย์ลูกหา แต่หลวงพ่อก็ไม่วางธุระเสียทั้งหมด ท่านยังคงดูแลศิษย์อย่างใกล้ชิดเสมอมา

ต่อมา หลวงพ่อได้ฝึกหัดให้ศิษย์รู้จักการปกครองกันเองในระบบสงฆ์ โดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของท่านแก่ศิษย์อาวุโส เป็นผู้นำหมู่คณะประพฤติข้อวัตรต่างๆ โดยท่านคอยควบคุมดูแลอีกชั้นหนึ่ง

การประพฤติปฏิบัติของพระกรรมฐานในป่าพงในยุคนั้น ดำเนินไปอย่างสงบและมั่นคง แม้หลวงพ่อก็ไม่ได้ร่วมปฏิบัติในกิจวัตรทุกอย่างเช่นเดิม แต่สานุศิษย์อาวุโสซึ่งถอดแบบมาจากหลวงพ่อ ก็สามารถนำหมู่คณะปฏิบัติได้อย่างเรียบร้อย

ศิษย์ชาวต่างประเทศ

ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ท่านอาจารย์สุเมโธ (ศิษย์ชาวต่างประเทศรูปแรก) ได้ยินกิตติศัพท์ความเคร่งครัดในข้อวัตรปฏิบัติของหลวงปู่ จึงกราบลาพระอุปัชฌาย์ของท่านที่จังหวัดหนองคาย เดินทางมาฝากตัวเป็นศิษย์กับหลวงปู่ ท่านได้เมตตารับไว้ แต่ตั้งเงื่อนไขว่า

“ท่านจะมาอยู่กับผมก็ได้ แต่มีข้อแม้ว่าผมจะไม่หาอะไรมาบำรุงท่านให้ได้ตามอยาก ท่านต้องทำตามระเบียบข้อวัตร เหมือนที่พระเถรไทยเขาทำ”

ตลอดระยะเวลา ๔ ปีที่ป่าพง ท่านอาจารย์สุเมโธได้รับการฝึกฝนเคี่ยวเข็ญด้วยอุบายต่างๆ จากหลวงปู่ ท่านเล่าให้ฟังว่า “บางครั้งหลวงปู่จะดุหรือตักเตือนผมในที่สาธารณะ ทำให้ผมอายมาก ครั้งหนึ่งท่านเล่าให้โยมทั้งศาลาฟังเรื่องที่ผมทำไม่สวย

ไม่งาม เช่นการฉันข้าวด้วยมือเปล่าแต่เปิบไม่เป็น ชยุมอาหารขึ้นมาเต็มกำมือ แล้วโปะใส่ปากใส่จมูกเลอะเทอะไปทั้งหน้า พระเถรและโยมหัวเราะกันลั่นศาลา ผมนั้นทั้งโกรธทั้งอาย แต่ก็ทนได้และพิจารณาว่า นี่เป็นความกรุณาของหลวงปู่ ที่ช่วยเปิดเผยความเย่อหยิ่งของผม ซึ่งมันเป็นจุดบอดที่เรามักจะมองไม่เห็น และยังเป็นอุบายที่ท่านจะทดสอบอารมณ์เราว่า มีพื้นฐานที่จะรองรับธรรมะได้มากน้อยแค่ไหน..”

“ทุกเช้าเวลาหลวงปู่กลับจากบิณฑบาต จะมีพระเถรหลายองค์ไปรอล้างเท้าท่าน ระยะเวลาแรกๆ ที่ผมไปอยู่วัดป่าพง เห็นกิจวัตรนี้ที่ไร ก็นึกก่อนขอตพระเถรเหล่านั้นอยู่ในใจ แต่พออยู่นานเข้า ผมก็เป็นไปด้วย เช้าวันหนึ่งก่อนที่ผมจะรู้ตัวว่าเป็นอะไร ผมก็ปราดเข้าไปอยู่หน้าพระเถรองค์อื่นเสียแล้ว ขณะก้มล้างเท้าถวายท่าน ผมได้ยินเสียงนุ่มๆ กลั้วเสียงหัวเราะของหลวงปู่ว่า สุเมโธยอมแล้วหรือ..”

“เช้าวันหนึ่งผมกำลังกวาดใบไม้ที่ลานวัด อารมณ์ไม่ดี รู้สึกหงุดหงิดขัดเคือง และรู้สึกว่าจะตั้งแต่มาอยู่ที่วัดป่าพงเจอแต่ทุกข์พอดีหลวงปู่เดินมายังผม ท่านยิ้มให้พร้อมกับพูดว่า วัดป่าพงทุกข์มาก แล้วท่านก็เดินกลับไป ผมสงสัยว่าทำไมหลวงปู่พูดอย่างนี้ กลับไปทบทวนพิจารณาได้สติว่าทุกข์ไม่ได้เกิดจากวัดป่าพงแต่เกิดจากจิตใจของเราเอง..”

ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้มีชาวอเมริกันอีกสองคนเข้ามาบวชที่วัดหนองป่าพง แต่อยู่ได้ราวหนึ่งปีทั้งคู่ก็ลาสิกขาไป คนหนึ่งเป็นนักเขียน ได้จัดบันทึกคำสอนของหลวงปู่แล้วไปพิมพ์เผยแพร่ ทำให้ชื่อเสียงของหลวงปู่เป็นที่รู้จักในหมู่ชาวต่างประเทศยิ่งขึ้น ส่วนอีกคนเป็นนักจิตวิทยา ชอบวิพากษ์วิจารณ์ครูบาอาจารย์ต่างๆ เว้นไว้แต่หลวงปู่องค์เดียวที่เขาเคารพเทิดทูนมาก หลังลาสิกขาบทเมื่อได้พบชาวต่างประเทศที่กำลังแสวงหาครูอาจารย์ เขามักแนะนำให้มาพบหลวงปู่ ทำให้พระฝรั่งในวัดหนองป่าพงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ผู้คนที่เข้ามาวัดหนองป่าพง ต่างสิ่งที่เห็นพระฝรั่งปฏิบัติกรรมฐานเคร่งครัดอยู่เคียงข้างกับพระไทย จึงเกิดความสงสัยว่าหลวงปู่สอนชาวต่างประเทศได้อย่างไร ในเมื่อท่านไม่คุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ และลูกศิษย์ฝรั่งเองก็ไม่คุ้นเคยภาษาไทย หลวงปู่ชี้แจงว่า “ที่บ้านโยมมีสัตว์เลี้ยงหรือเปล่า อย่างหมา แมว หรือวัวควายอย่างนี้ เวลาฝึกหัดมัน โยมต้องรู้ภาษาของมันด้วยไหม?”

“ถึงแม้มีลูกศิษย์เมืองนอกมาอยู่ด้วยมากๆ อย่างนี้ ก็ไม่ได้เทศน์ให้เขาฟังมากนัก พาเขาทำเอาเลย ถ้าทำไม่ดีก็ไม่ได้ของไม่ดี พาเขาทำดู เมื่อทำจริงๆ ก็เลยได้ดี เขาก็เลยเชื่อ...”

ครั้งหนึ่งเมื่อถูกถามปัญหาเช่นนี้ ท่านตอบแบบขำๆ ว่า “ไม่ยากหรอก ดิ่งไปดิ่งมาเหมือนควาย เตี้ยมันก็เป็นเท่านั้นแหละ”

ศิษย์ชาวออสเตรเลียรูปหนึ่งเล่าถึงบทเรียนอันดุเดือดว่า

“วันหนึ่งผมมีเรื่องขัดใจกับพระรูปหนึ่ง รู้สึกโกรธหงุดหงิดอยู่ทั้งวัน รุ่งเช้าไปบิณฑบาต ก็เดินคิดไปตลอดทาง ขากลับเดินเข้าวัด พอดีสวนทางกับหลวงปู่ ท่านยิ้มและทักผมว่า กู๊ดมอร์นิง ซึ่งทำให้อารมณ์ของผมเปลี่ยนทันที จากความหงุดหงิดกลายเป็นปลื้มทันที

...ถึงเวลาสวดมนต์ทำวัตรเย็น หลวงปู่ให้ผมเข้าไปอุปัฏฐากถวายการนวดที่กุฏิของท่าน ผมรู้สึกตื่นเต้นดีใจมากกับโอกาสที่หาได้ยากเช่นนั้น เพราะเราเป็นพระใหม่ แต่ขณะที่กำลังถวายการนวดอยู่อย่างตั้งใจ หลวงปู่ก็ถีบเปรี้ยงเข้าที่ยอดดอกที่กำลังพองโตของผมจนลึ้มกันกระแทกพื้น ท่านดูใหญ่เลยว่า จิตใจไม่มั่นคง พอไม่ได้ตั้งใจก็หงุดหงิดขัดเคือง เมื่อได้ตามปรารถนาก็ฟูฟอง ผมฟังท่านดูไปหลายๆ อย่างแล้ว ก็ไม่โกรธและไม่เสียใจ รู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่าน ที่ช่วยชี้กิเลสของเรา ไม่เช่นนั้นเราคงเป็นคนหลงอารมณ์ไปอีกนาน...”

นอกจากจริยาวัตรอันงดงามของหลวงปู่แล้ว บรรยาการของวัดหนองป่าพง และกิริยามารยาทของพระเถร ยังเป็นแรงดลใจให้ผู้พบเห็นเกิดความศรัทธาอย่างยิ่ง ดังท่านอาจารย์ชาวต่างชาติรูปหนึ่งเล่าว่า

“พอผ่านเข้าประตูวัดหนองป่าพงเป็นครั้งแรก ความประหลาดใจและความประทับใจก็เกิดขึ้น เมื่อเห็นบริเวณสถานที่ แม้จะเป็นป่ามีต้นไม้หนาแน่น แต่ทางเดินก็ดูสะอาด ไม่มีอะไรเกะกะสายตา

...จากนั้นก็ไปเห็นกุฏิศาลาสะอาดเรียบร้อยที่สุด รู้สึกว่าวัดหนองป่าพงนี้ ระเบียบวินัยดีมากจริงๆ พอตกตอนเย็นเห็นพระเณรออกมาทำกิจ ท่านเรียบร้อยดี มีกิริยาสำรวม ไม่ตื่นเต้นอะไรเลย ผมเคยไปวัดอื่น พอพระเณรเห็นพวกฝรั่งก็ปรี๋เข้าหา เข้ามาพูดภาษาอังกฤษ ถ้ามารู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง ทำเหมือนกับว่า พวกฝรั่งมีอะไรดีอย่างนั้น

...แต่ที่วัดหนองป่าพง บรรดาพระสงฆ์ ญาติโยม ผ้าขาวแม่ชี ไม่เห็นมีใครสนใจกับฝรั่งอย่างผม นั่งท่านก็สำรวม เดินก็สำรวม มีกิจอะไรต้องทำก็ทำไป ถ้ามกั้เงยหน้ามาพูดด้วย ไม่มีอาการตื่นเต้นอะไรเลย มีความรู้สึกว่าคุณเหล่านี้ต้องมีของดีแน่ เกิดศรัทธาขึ้นมาก...”

ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จำนวนศิษย์ชาวต่างประเทศในวัดหนองป่าพงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หลวงพ่อจึงตั้งวัดป่านานาชาติขึ้นที่ป่าช้าบ้านมุงหวาย ซึ่งอยู่ห่างจากวัดหนองป่าพงราว ๗-๘ กิโลเมตร เพื่อปูพื้นฐานให้พระชาวต่างชาติได้รู้จักปกครองกันเอง โดยมอบให้ท่านอาจารย์สุเมธฺธูแล

ประธานสงฆ์วัดป่านานาชาติในสมัยแรก ประสบปัญหาในการปกครองหมู่คณะมาก เพราะคนฝรั่งมีความเชื่อมั่นในตัวเอง และกล้าแสดงออก จึงสร้างปัญหาให้ประธานสงฆ์ต้องเป็นทุกข์อยู่เสมอ เมื่อเรื่องถึงหลวงพ่อ ท่านจะแนะนำให้ทั้งสองฝ่ายละวางทิฐิมานะ ให้ปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น สำหรับประธานสงฆ์ หลวงพ่อจะแนะนำวิธีปกครองให้ว่า “ลูกศิษย์ของเรามีเรื่องขัดแย้งกัน ก็ให้พิจารณาให้ดี อย่าตัดสินว่าผู้มาใหม่ไม่ดี อย่าไปว่าคนนั้นดี คนนี้ไม่ดี ต้องใช้เวลาดูไปนานๆ ก่อน ดูอุปนิสัยของเขาไปนานๆ อย่าไปคิดว่า ดีหรือไม่ดีเลยทันที เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างมันไม่แน่นอน ต้องใช้เวลาดูไปก่อน...”

ศิษย์ชาวต่างประเทศ ต่างเคารพปัญญาบารมีของหลวงพ่อเป็นอย่างยิ่ง ท่านเต็มไปด้วยเมตตาธรรมและอารมณ์ขัน เบิกบานแจ่มใสอยู่เป็นนิจ มีความสามารถพิเศษในการสื่อสารและแก้ปัญหาแก่ศิษย์ได้อย่างดีเยี่ยม ชาวต่างประเทศจึงเกิดศรัทธาเข้ามาศึกษาและปฏิบัติธรรมที่วัดหนองป่าพงและวัดป่านานาชาติ เป็นจำนวนเพิ่มขึ้นตามลำดับ

๒๕ จาริกสู่ตะวันตกครั้งที่ ๑

ปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ท่านอาจารย์สุเมโธ เดินทางไปเยี่ยมบ้านเกิดที่อเมริกา ขากลับได้แวะพักที่พุทธวิหารธรรมประทีป กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ขณะพักอยู่ที่พุทธวิหารแห่งนั้น สมาชิกมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งอังกฤษ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้จัดตั้งพุทธวิหาร ได้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในปฏิปทาของท่านอาจารย์สุเมโธ จึงนิมนต์ให้ท่านพำนักอยู่เพื่อเป็นผู้นำในการประพฤติปฏิบัติ ท่านอาจารย์สุเมโธไม่ได้ตอบรับคำ แต่ได้ชี้แจงว่า จะนำเรื่องนี้ไปกราบเรียนหลวงพ่อชา ซึ่งเป็นครูบาอาจารย์เสียก่อน

หลังจากนั้นไม่นาน ประธานมูลนิธิฯ คือ นายยอร์ช ชาร์ป ก็ได้เดินทางมาเมืองไทย เพื่อนิมนต์หลวงพ่อไปเผยแผ่พุทธธรรม และพิจารณาความเป็นไปได้ของการจัดตั้งสำนักสาขาในประเทศอังกฤษ หลวงพ่อไม่ได้รับนิมนต์ทันที แต่อนุญาตให้ประธาน

มูลนิธิฯ พำนักอยู่ที่วัดหนองป่าพงระยะหนึ่ง โดยให้ปฏิบัติตนเหมือนคนวัด คือ พักที่ศาลา กินข้าวในกะละมังวันละมื้อ และทำกิจวัตรเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ เพื่อให้ทำความเข้าใจในความเป็นอยู่ของพระป่า รวมทั้งเพื่อทดสอบดูความอดทนและความจริงใจกันก่อน เมื่อพิจารณาเห็นว่ามีความมุ่งมั่นจริง หลวงพ่อจึงรับนิมนต์จากประธานมูลนิธิฯ นั้น

๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ หลวงพ่อได้เดินทางไปเผยแผ่พุทธธรรมที่ประเทศอังกฤษ โดยมีท่านอาจารย์สุเมโธ เป็นผู้ติดตาม หลวงพ่อได้เขียนบันทึกประจำวัน กล่าวถึงความรู้สึกส่วนตัวและเล่าถึงภารกิจ รวมทั้งเหตุการณ์ต่างๆ ในระยะสองเดือนกว่าที่ต่างประเทศ ไว้ในสมุดบันทึกด้วยลายมือของท่าน ดังได้คัดมาบางตอนว่า

จินตนาการที่เกิดขึ้นใหม่ ในการเดินทางจากเมืองไทยสู่กรุงลอนดอน ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ทั้งหลายก็เหมือนกับแสงของพระจันทร์พระอาทิตย์ เมื่อถูกเมฆหมอกเข้าครอบงำก็เป็นอย่างหนึ่ง เมื่อปราศจากเมฆหมอกก็เป็นอย่างหนึ่ง

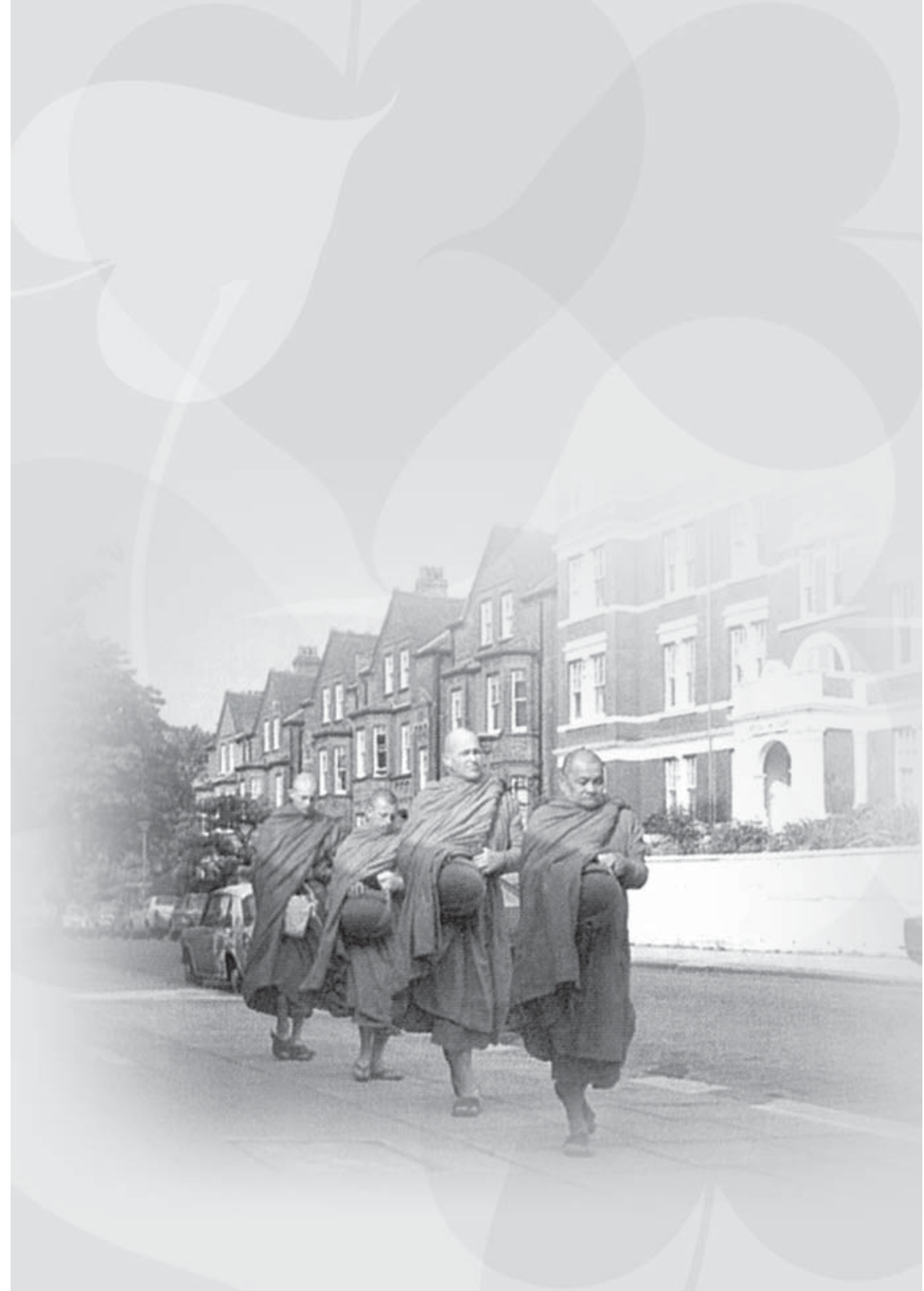
เป็นเหตุให้คิดว่า การเรียนธรรม การรู้ธรรม การเห็นธรรม การปฏิบัติธรรม การเป็นธรรมเหล่านั้นนั้น เป็นคนละส่วนไม่ใช่สิ่งเดียวกัน และทำให้จินตนาการต่อไปอีกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า เมื่อเรายังไม่รู้ประเพณี คำพูด การกระทำของเขา ทุกอย่างเราไม่ควรถือตัวในที่นั้น

และคิดต่อไปอีกขณะเมื่ออยู่บนกลีบเมฆนั้นว่า ซาติ ตระกูล
ความรู้ คุณธรรมเป็นอย่างไร ก็เป็นสิ่งที่แปลกมาก เพราะเรื่องนี้ดู
เหมือนเราได้ประสบมาก่อนแล้ว ตอนที่เราได้ถวายชีวิตในพระพุทธ
พระธรรม พระสงฆ์...ว่าเราได้มาเมืองนอกนี้...นี่คือ เมืองนอกใน
(วัฏฏะ) ไม่ใช่เมืองนอกนอก การเห็นเมืองนอกในพระพุทธเจ้าไม่
สรรเสริญ พระพุทธเจ้าสรรเสริญผู้เห็นเมืองนอกนอก

ความคิดของเรา มันคิดบวกคิดลบกันอย่างนี้เรื่อยไป จนถึง
กรุงลอนดอน และก็ได้ปรับกาย วาจา ใจ ให้เข้ากับเขาได้เป็น
อย่างดีไม่มีอะไร

สิ่งที่แปลกนั้นก็คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ส่วนใจนั้นปกติ
อยู่ตามเดิม เพราะได้เตรียมมานานแล้ว ต่างแต่ไม่แปลก แปลก
แต่ไม่ต่าง คิดต่อไปว่า ประชาชนในยุโรปนี้ เขาได้ถึงจุดอิมของ
วัตถุทั้งหลายแล้ว แต่ยังไม่รู้จักพอ เพราะขาดจากธรรม เปรียบ
ได้เหมือนผลไม้พันธุ์ดี เกิดอยู่ในสวนที่มีดินดี แต่ขาดคนดูแล
รักษา จึงทำให้ผลไม้ทั้งหลายเหล่านั้นไร้คุณค่าเท่าที่ควรจะได้
เหมือนมนุษย์ไร้คุณค่าจากการเกิดมาเป็นมนุษย์ฉะนั้น

๖ พฤษภาคม ๒๕๒๐ บินต่อถึงเมืองการาจี้ ปากีสถาน
บินผ่านอิตาลี ถึงลอนดอน นายยอร์ช ชาร์ป และนางพรีดา วินท์
ได้เอารถมารับที่สนามบินฮีทโรว์

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการเดินทางในวันที่ ๖ ในขณะที่บินอยู่ เครื่องบินได้เกิดอุบัติเหตุยางระเบิด ๑ เส้นบนอากาศ พนักงานการบินจึงได้ประกาศให้ผู้โดยสารเตรียมตัวรัดเข็มขัด มีพื้นปลอมม ต้องถอดออก แม้กระทั่งแว่นตาหรือรองเท้า เครื่องบริหารทุกอย่าง ต้องเตรียมพร้อมหมด ผู้โดยสารทุกคนเมื่อเก็บบริหารทุกอย่างเสร็จแล้ว ต่างคนต่างก็เฝ้าคิดว่านี่เป็นครั้งสุดท้ายของพวกเราทุกคน เสียแล้ว

ขณะนั้นเราก็ให้คิดว่า เป็นครั้งแรกที่เราได้เดินทางมาเมืองนอกเพื่อสร้างประโยชน์แก่พระศาสนา จะเป็นบุญอย่างนี้เที่ยวหรือเมื่อระลึกได้เช่นนี้แล้ว ก็ตั้งสัตย์อธิษฐานมอบชีวิตให้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วก็กำหนดจิตรวมลงไว้ในสถานที่ควรอันหนึ่ง แล้วได้รับความสงบเยือกเย็นดูคล้ายกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น พักที่ตรงนั้น จนกระทั่งเครื่องบินได้ลดระดับลงมาถึงแผ่นดินด้วยความปลอดภัย ฝ่ายคนโดยสารต่างก็ปรบมือด้วยความดีใจ คงคิดว่าเราปลอดภัยแล้ว

สิ่งที่แปลกก็คือ ขณะเมื่อเครื่องบินเกิดอุบัติเหตุ ต่างคนก็ร้องเรียกว่า... “หลวงปู่ช่วยปกป้องพวกเราทุกคนด้วย” แต่เมื่อพื้นอันตรายแล้วเดินลงจากเครื่องบิน เห็นประนมมือไหว้พระเพียงคนเดียวเท่านั้น นอกนั้นไหว้แอร์โฮสเตสทั้งหมดในที่นั้น... นี่เป็นสิ่งที่แปลก

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๒๐ วันนี้ประมาณ ๗ โมงเช้า เราได้นั่งอยู่ในที่สงบเงียบจึงได้เกิดความรู้ในการภาวนาหลายอย่าง จึงได้หยิบเอาสมุดปากกาขึ้นมาบันทึกไว้ภายในวิหารธรรมประทีปด้วยความเงียบสงบ ธรรมะที่เกิดขึ้นนี้เราเรียกว่า “มโนธรรม” เพราะเกิดขึ้นด้วยการปรากฏในส่วนลึกของใจว่า การที่มาบวชเจริญรอยตามพระพุทธองค์นั้นเรายังไม่ได้ทำอะไรๆ ได้เต็มที่ เพราะยังบกพร่องอยู่หลายประการอันเกี่ยวกับพุทธศาสนาคือ หนึ่ง สถานที่ สองบุคคล สามกาลเวลา

เราจึงได้คิดไปอีกว่า เมื่อสร้างประโยชน์ตนได้เป็นที่พอใจแล้ว ให้สร้างประโยชน์บุคคลอื่น จึงจะได้ชื่อว่ากระทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงมีความเห็นว่า กรุงลอนดอนนี้แห่งหนึ่งจัดเรียกได้ว่าเป็นปฏิรูปเทศ คือ ประเทศอันสมควรในการที่จะประกาศพระศาสนา จึงได้จัดให้ศิษย์ฝรั่งอยู่ประจำเพื่อดำเนินงานพระศาสนาต่อไป

วิธีสอนธรรมนั้นให้เป็นที่ไปในทำนองที่ว่า ทำน้อยได้มาก ทำมากได้น้อย ให้เห็นว่าความเย็นอยู่ในความร้อน ความร้อนอยู่ในความเย็น ความผิดอยู่ในความถูก ความถูกอยู่ในความผิด ความสุขอยู่ที่ความทุกข์ ความทุกข์อยู่ที่ความสุข ความน้อยอยู่ที่ความใหญ่ ความใหญ่อยู่ที่ความน้อย สกปรกอยู่ที่สะอาด สะอาดอยู่ที่สกปรก อย่างนี้เสมอไป นี้เรียกว่าสังขธรรม หรือสังขาสตรี

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๒๐ วันนี้เป็นวันแรกที่ได้ออกบิณฑบาต ในกรุงลอนดอนพร้อมด้วยพระสุเมโธ อเมริกัน พระเชมธมโธ อังกฤษ และสามเณรชินทุดโต ซึ่งเป็นสัญชาติฝรั่งเศส พระโพธิญาณเถระเป็นหัวหน้า

การออกบิณฑบาตวันแรกได้ข้าวพอลิม ผลแอปเปิ้ล ๒ ใบ กล้วยหอม ๑ ใบ ลัม ๑ ใบ แดงกว่า ๑ ลูก แครอท ๒ หัว ขนม ๒ ก้อน ดีใจซึ่งได้อาหารวันนั้น เพราะเข้าใจว่าเป็นอาหารของพระพ่อ คือเป็นมูล (มรดก) ของพระพุทธเจ้านั่นเอง และเป็นอาหารที่บิณฑบาตได้ เมืองนี้ยังไม่เคยมีพระบิณฑบาตเลย เพราะเขามีความอายกันเป็นส่วนมาก แต่ตรงข้ามกับเรา คำว่า อาย นี้เราเห็นว่าอายต่อบาป อายต่อความผิดเท่านั้น ซึ่งเป็นความหมายของพระพุทธองค์ นี่เป็นความเห็นของเรา จะถูกหรือผิดขออภัยจากนักปราชญ์ทั้งหลายด้วย

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๒๐ ตอนเย็นวันนี้เองได้ถูกถามปัญหา และตอบคำถามพวกเขาเป็นปัจจุบันหลายอย่าง แต่เราก็ไม่สนใจในการตอบปัญหานั้นตามเคย มีผู้หญิงฝรั่งคนหนึ่งได้ถามปัญหาว่า คนตายแล้วไปอยู่ที่ไหน และความรู้ (วิญญาณ) นั้นเป็นอยู่อย่างไร

เราได้ตอบว่า ปัญหานี้พระพุทธเจ้าไม่ทรงให้ตอบ เพราะเรื่องนี้ไม่ใช่เหตุ กระนั้นก็จะขออนุญาตตอบปัญหานี้ฉลองศรัทธาลักหน่อย

ในขณะนั้นเรานั่งอยู่บนธรรมาสน์ มีเทียนจุดไว้ ๒ เล่ม เราจึงถามว่าโยมมองเห็นเทียนนี้ไหม เขาก็ตอบว่าเห็น เราจึงว่านี่แหละ โยมเมื่อมีไส้อยู่ก็มีไฟอยู่ฉนั้นนั้น จากนั้นก็ได้หยิบเทียนเล่มหนึ่งขึ้นมาแล้วก็เป่าให้ดับด้วยปาก แล้วถามเขาว่า เปลวของไฟนี้หายไป ในทิศไหน เขาตอบว่าไม่รู้ รู้แต่ว่าเปลวไฟดับไปเท่านั้น

แล้วเราก็ถามเขาว่า แก่ปัญหาอย่างนี้พอใจไหม เขาก็ตอบว่ายังไม่พอใจในคำตอบนี้ เราก็ตอบเขาไปอีกว่าถ้าอย่างนั้น เราก็คงไม่พอใจในคำถามของโยมเหมือนกัน เขาทำตาถลิ่งขึ้น สะบัดหน้า แล้วก็หมดเวลาพอดี

หลวงปู่เขียนสรุปตอนท้ายในสมุดบันทึกว่า...

เราเป็นพระอยู่แต่ในป่ามานาน นึกว่าไปเมืองนอกจะมีความตื่นเต้น ก็เปล่า เพราะพระพุทธเจ้าตามควบคุมเราอยู่ทุกอิริยาบถ มิหนำซ้ำยังให้เกิดปัญญาขึ้นอีกด้วย เหมือนบัวในน้ำไม่ยอมให้น้ำท่วมฉนั้นนั้น พิจารณาตรงกันข้ามเรื่อยไป

และได้เที่ยวไปดูในมหาวิทยาลัยต่างๆ แล้ว จึงคิดว่า มนุษยศาสตร์ทั้งหลาย มันคงเห็นชัดเจนว่า มีแต่ศาสตร์ที่ไม่คมทั้งนั้น ไม่สามารถจะตัดทุกข์ได้ มีแต่ก่อให้เกิดทุกข์ ศาสตร์ทั้งหลายเหล่านั้นเราเห็นว่า ถ้าไม่มาขึ้นต่อพุทธศาสตร์แล้วมันจะไปไม่รอดทั้งนั้น

ความรู้สึกในเหตุการณ์ที่ได้ไปเมืองนอกในคราวนี้ก็หน้าขบขัน เหมือนกัน เพราะเราเห็นว่าอยู่เมืองไทยมาก็นานแล้ว คล้ายๆ กับ พญาลิงให้คนหยอกเล่นมาหลายปีแล้ว ลองไปเป็นอาจารย์กบในเมืองนอกดูสักเวลาหนึ่งจะเป็นอย่างไร เพราะภาษาของเขาเราไม่รู้ ก็ต้องเป็นอาจารย์กบอย่างแน่นอน แล้วก็เป็นที่ไปตามความคิด อย่างนั้น

กบมันไม่รู้ภาษาของมนุษย์ แต่พอมันร้องขึ้นมาแล้ว คนชอบไปหามันจังเลย...เลยกลายเป็นคนไปสอนคนบ้าอีกเสียแล้ว ก็ดีเหมือนกันปริญญาของพระพุทธเจ้ามันไม่ต้องไปสอบกับเขาหรอก...

ฉะนั้น พระไปเลยเป็นเหตุให้ได้ตั้งสาขาสองแห่งคือ กรุงลอนดอน และฝรั่งเศส เพื่อให้คนบ้าศึกษา ก็ขบขันดีเหมือนกัน

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๐ เดินทางกลับจากกรุงลอนดอน

๒๖ จาริกสู่ตะวันตกครั้งที่ ๒

ในครั้งแรกของการไปเผยแผ่พุทธธรรมยังต่างประเทศ ชาวอังกฤษบางคนเรียนถามหลวงพ่อกว่า “ชีวิตของพระเป็นอย่างไร?...ทำไมชาวบ้านถึงได้เลื่อมใส โดยที่พระไม่ได้ทำอะไร?”

หลวงพ่อบีบตอบแบบอุปมาว่า... “ถึงบอกให้ก็ไม่รู้หรอก มันเหมือนกับนกที่อยากรู้เรื่องของปลาในน้ำ ถึงปลาบอกความจริงว่า อยู่ในน้ำเป็นอย่างไร นกก็ไม่มีทางจะรู้ได้ ตราบใดที่นกกังไม่เป็นปลา” พวกเขาเหล่านั้นพอใจในคำตอบของหลวงพ่อกมาก

หลังจากกลับสู่เมืองไทยแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ หลวงพ่อก็ได้รับหนังสือจาก บี.บี.ซี. แห่งประเทศอังกฤษ ติดต่อขอเข้าถ่ายทำภาพยนตร์เกี่ยวกับพุทธศาสนาที่วัดหนองป่าพง ตอนท้ายของหนังสือฉบับนั้น มีข้อความอยู่ประโยคหนึ่ง ซึ่งเขาเห็นว่า “หวังว่าท่านอาจารย์ คงจะเป็นปลาที่เห็นประโยชน์ (เกื้อกูล) แก่นก”

ในต้นเดือนตุลาคมปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ชาวต่างประเทศได้เข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับชีวิต ข้อวัตรปฏิบัติและกิจวัตรประจำวันของพระกรรมฐานที่วัดหนองป่าพง หลังจากนั้นไม่นานหนังสือสารคดีเรื่องนี้ก็ได้แพร่หลายสู่สายตาของคนคนโลก

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ทางมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งอังกฤษ ได้ติดต่อนิมนต์หลวงพ่อ ให้จาริกไปเผยแผ่ธรรมะที่ประเทศอังกฤษอีกครั้ง หลวงพ่อกับพระอาจารย์ปภากร จึงได้เดินทางสู่ประเทศอังกฤษ ในวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒

การไปอังกฤษครั้งนี้ ได้รับความสนใจจากชาวต่างประเทศมากขึ้นกว่าครั้งแรกหลายเท่า และหลวงพ่อยังได้ไปดูสถานที่ซึ่งมีคนถวาย เพื่อจัดตั้งเป็นสำนักสาขาถาวร สถานที่แห่งใหม่เป็นป่าธรรมชาติของเมืองหนาว อยู่ใกล้ทะเลสาบ มีทัศนียภาพสวยงามอยู่หลังหนึ่ง ต่อมาพระชาวตะวันตกศิษย์ของหลวงพ่อได้ย้ายจากแฮมป์สเทท กลางกรุงลอนดอน ซึ่งเป็นที่พักแห่งแรก ไปอยู่สำนักใหม่ที่หมู่บ้านชิตเฮิร์ต เมืองปีเตอร์สฟิลด์ มณฑลซัสเซกซ์ตะวันตก ปัจจุบันนี้มีชื่อว่า วัดปาจิตตวิเวก

หลวงพ่อพักอยู่ที่ซีกเซกซ์ระยะหนึ่ง แล้วเดินทางสู่สหรัฐอเมริกา กับพระอาจารย์ปภากร ได้ไปพักที่สำนักกรรมฐานของนายแจ็ค คอร์ดฟีลด์ (อดีตพระสุญโญ) ซึ่งเป็นศิษย์เคยบวชอยู่ที่วัดหนองป่าพง ระยะเวลาเก้าวันที่หลวงพ่อพักอยู่สำนักนั้น ได้

อบรมกรรมฐานแก่ชาวอเมริกัน ซึ่งได้รับความสนใจจากพวกเขาเหล่านั้นมาก

หลวงพ่อเล่าถึงประสบการณ์ครั้งหนึ่งในอเมริกาให้ญาติโยมฟังว่า “อาตมาเคยไปสหรัฐฯ เขาให้ไปพูดในบ้านชาวคริสต์ ก็พูดตามภาษาเรานั้นแหละ เมื่อพูดจบลง คริสต์แก่ๆ คนหนึ่งถามว่า

ท่าน...ศาสนาพุทธอยู่เมืองไทย แต่ทำไมขโมยเยอะ?

ใช่...จริง...ยอมรับร้อยเปอร์เซ็นต์เลย...แต่ว่า ขโมยเหล่านั้นไม่ใช่ศาสนา...มันเป็นคน...คนเป็นขโมย...ไม่ใช่ศาสนาเป็นขโมย...คนที่สอนศาสนาก็ไม่ให้ทำอย่างนั้น...ศาสนาก็ไม่ให้ทำอย่างนั้น...แต่คนทำ...ไม่ใช่ศาสนาทำ...เขาตบมือให้เหมือนกัน...

อาตมาจึงถามบ้างว่า สหรัฐฯ มีขโมยหรือเปล่า? เขาไม่ยอมคำตอบเหมือนกัน เพราะขโมยก็เยอะเหมือนกัน”

หลวงพ่อได้แนะนำหลักการปฏิบัติและสนทนาตอบปัญหาธรรมแก่ผู้สนใจในสถานที่หลายแห่งในอเมริกา ซึ่งเป็นที่ยอมรับและซาบซึ้งแก่ชาวต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง หลังจากพำนักอยู่ที่อเมริการะยะหนึ่ง หลวงพ่อได้เดินทางย้อนกลับมาอังกฤษ ได้อยู่ดูแลการเคลื่อนย้ายสำนัก จากที่เก่าคือวิหารแฮมป์สเทท ไปยังสำนักใหม่ที่มณฑลซัสเซกซ์ตะวันตก

หลวงพ่อก็ใช้เวลาในการไปเผยแพร่ธรรมะครั้งนี้สองเดือน แล้วได้กลับสู่ประเทศไทย เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒

การเดินทางไปประกาศธรรมะในต่างประเทศของหลวงพ่อกับทั้งสองครั้งนั้น ทำให้หลักธรรมปฏิบัติของพุทธศาสนาได้เผยแพร่ออกไปอย่างกว้างไกล ยังผลให้มีสำนักปฏิบัติธรรมที่มีลักษณะคล้ายวัดป่าในเมืองไทยเกิดขึ้นหลายแห่งในซีกโลกตะวันตก เป็นสถานที่ฝึกหัดปฏิบัติและให้หลักการดำเนินชีวิตที่ดึงมาแก่ผู้คนในถิ่นนั้น

ปัจจุบันมีสำนักสาขาของวัดหนองป่าพงในต่างประเทศกว่าสิบแห่ง ตั้งอยู่ในประเทศต่างๆ เช่น อังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์ อิตาลี ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา เพื่อสืบเจตนารมณ์ของหลวงพ่อดังที่ท่านเขียนไว้ในสมุดบันทึก ตอนจาริกสู่ต่างประเทศว่า “ต้องยอมเสียสละทุกอย่างให้แก่พระศาสนา เพื่อประชาชนเป็นจำนวนมาก ในเวลานี้ ดอกบัวกำลังจะบานในทิศตะวันตกอยู่แล้ว...”

ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ หลวงพ่อก็มีอาการผิดปกติทางร่างกายเกิดขึ้น เริ่มจากรู้สึกว่า ร่างกายโง่งง การทรงตัวไม่ค่อยดี ต้องใช้ไม้เท้าช่วยค้ำยันเวลาเดิน และมีอาการปวดเมื่อยบริเวณต้นคอ

นับตั้งแต่นั้นมา ความผิดปกติทางร่างกายมีมาตลอดและทรุดลงเรื่อยๆ แต่หลวงพ่อก็ยังคงทำหน้าที่ของครูอาจารย์อย่างไม่บกพร่อง พยายามอบรมสั่งสอนศิษย์อยู่ทุกโอกาส เมื่อมีเวลาว่างก็ออกไปเยี่ยมเยียนพระเถรตามสาขาทั้งใกล้ไกล ตลอดจนต้อนรับญาติโยมที่มานมัสการ โดยไม่เห็นแก่ความสุขสบายส่วนตัว

ครั้งหนึ่ง ขณะอบรมพระเถรอยู่ในโบสถ์ หลวงพ่อกล่าวถึงความรู้สึกของท่านว่า “ทุกวันนี้ ผมอยู่ได้เพราะความเบิกบาน ถึงจะเจ็บป่วยไข้ จิตใจก็มีแต่ความเบิกบานตลอดเวลา”

บางครั้ง หลวงพ่อมีอาการทรุดหนัก แต่เมื่อลูกศิษย์ลูกหา มาเยี่ยม ท่านจะนั่งพูดคุยด้วยหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ลูกศิษย์ต่างวิตกเรื่องการอาหารของหลวงพ่อ แต่ท่านกลับเป็นห่วงการประพฤติปฏิบัติของศิษย์มากกว่า

หลวงพ่อบรรยายถึงสังขารร่างกายของท่านว่า ตอนที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ตามป่าเขา นั้น ได้ทรนร่างกายตนเองมาก หุ่นเชีวจิตใจปฏิบัติอย่างหักโหม แต่ร่างกายก็ทรนทานมาก ไม่แตกดับเสียตั้งแต่ตอนนั้น เมื่อมันทนสู้อยู่ได้ถึงทุกวันนี้ นับว่าดีมากแล้ว

กลางเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ อาการอาหารของหลวงพ่อ ทรุดลงมาก ศิษย์จึงกราบนิมนต์ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลสำโรงสมุทรปราการ ขณะนั้นหลวงพ่อยังพอเดินเองได้แต่ต้องพยุงบ้าง ผลการตรวจของแพทย์พบว่า ช่องภายในสมองมีขนาดโตผิดปกติ เป็นโรคน้ำไขสันหลังสมองคั่ง คณะแพทย์ได้ผ่าตัดรักษา หลังผ่าตัดอาการทรงตัวดีขึ้นบ้าง แต่ความจำไม่ค่อยดี

เมื่อกลับมาถึงวัดหนองป่าพง อาการทรงตัวกลับแยลงอีก แขนขาข้างซ้ายยกไม่ค่อยถนัด บางครั้งมีอาการอ่อนเพลีย พูดไม่มีเสียง เดินไม่ไหว ต้องนั่งรถเข็น อาการต่างๆ เป็นมากขึ้น รับประทานอาหารได้น้อยลง

ต้นเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ศิษย์จึงต้องนิมนต์ท่าน เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้า-

อยู่หัวฯ โปรดเกล้าฯ รับหลวงพ่อไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์ ผลการตรวจแพทย์ได้วินิจฉัยอาการป่วยของหลวงพ่อว่า มีสาเหตุจากเนื้อสมองเสื่อมจากเส้นเลือดอุดตัน และเนื้อสมองตายเป็นหย่อมๆ รวมทั้งเป็นเบาหวาน

ผลการรักษาระยะแรกอาการดีขึ้นบ้าง นั่งได้นานๆ และลุกเดินได้บ้าง แต่พอประมาณเดือนธันวาคมของปีนั้น เกิดอาการชักกระตุก แขนขาซ้ายไม่มีแรง จากนั้นอาการทั่วไปไม่ดีขึ้นเลย ท่านพระอาจารย์เลี่ยม จิตธมฺโม (รักษาการเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง) จึงตัดสินใจนิมนต์หลวงพ่อกลับวัดหนองป่าพง หลังจากได้พักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์นานประมาณ ๕ เดือน

เมื่อกลับถึงวัดหนองป่าพง ได้เข้าพักในกุฏิพยาบาลซึ่งสร้างขึ้นด้วยพระราชทรัพย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และคณะศิษย์ได้ร่วมสมทบโดยเสด็จพระราชกุศล

พระอาจารย์เลี่ยม จัดพระเถรผลัดเปลี่ยนเวรกัน อุปัฏฐากหลวงพ่อ และทางโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี ได้จัดแพทย์และบุรุษพยาบาลมารักษาพยาบาลโดยตลอด

แม้หลวงพ่จะอาหารหนัก แต่บรรยากาศของวัดหนองป่าพง คงสงบและมั่นคง วัตรปฏิบัติของพระเถรดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีคณะพระเถระร่วมกันปกครองหมู่คณะแทนหลวงพ่อ และ

ทุกๆ ปี จะมีการประชุมใหญ่ในวันที่ ๑๗ มิถุนายน (วันคล้ายวันเกิดของหลวงปู่) พระสงฆ์จากทุกสำนักสาขาทั้งในและต่างประเทศ จะเดินทางร่วมปฏิบัติบูชารำลึกถึงคุณของหลวงปู่ รวมทั้งร่วมประชุมกันในวันนั้น

หลวงปู่ได้อยู่เป็นมิ่งขวัญแก่ศิษย์เรื่อยมา แม้สังขารร่างกาย จะไม่อำนวยต่อการทำหน้าที่ของครูอาจารย์ แต่คุณธรรมของท่าน ยังแผ่ความร่มเย็นอยู่ในใจศิษย์ ยังผลให้พระสงฆ์เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติบูชา และร่วมกันรักษาข้อวัตรปฏิบัติของหลวงปู่ไว้อย่างมั่นคง จำนวนสาขาและพระสงฆ์ทั้งในและต่างประเทศเพิ่มขึ้นตามลำดับ

พระมหาเถระผู้ทรงคุณธรรมรูปหนึ่งทางปักซีใต้ ได้กล่าวกับคณะศิษย์วัดหนองป่าพงที่ไปเยี่ยมคารวะท่านว่า “ท่านอาจารย์ชานอนป่วยให้ลูกศิษย์ได้บุญ”

อาการของหลวงปู่ทรุด และเสื่อมลงเรื่อยๆ ตามลักษณะธรรมดาของสังขารร่างกาย ที่ตั้งอยู่บนความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และความไม่ใช่ตัวตน ครูบาอาจารย์บางท่านกล่าวว่า แม้หลวงปู่อาพาธหนักจนพูดไม่ได้ แต่ท่านยังแสดงธรรมอบรมศิษย์อยู่เสมอ หลวงปู่ใช้ร่างกายที่เสื่อมโทรมด้วยความชราและโรคภัยนี้ สาธิตให้ศิษย์ได้เห็นภัยในวัฏสงสาร และเห็นความเสื่อมสิ้นไปของสังขารร่างกายว่า เรามีความแก่ ความเจ็บไข้เป็นธรรมดา ไม่มีใครจะล่วงพ้นสิ่งเหล่านี้ไปได้

หลังปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไปไม่กี่วัน หลวงปู่เกิดอาการหอบและอ่อนเพลียมาก จึงต้องเข้าโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี อีกครั้ง แพทย์วินิจฉัยว่า มีน้ำท่วมปอด หัวใจวายจากเส้นเลือดอุดตัน ร่วมกับภาวะไตวายเฉียบพลัน แพทย์ถวายการรักษาเต็มที่ แต่อาการไม่ดีขึ้น

คือวันที่ ๑๕ มกราคม หลังจากทราบข่าวอาการของหลวงปู่ครั้งนี้ สุดวิสัยจะเยียวยารักษาได้ คณะสงฆ์ร่วมกับท่านผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี และคณะแพทย์พยาบาล จึงนิมนต์หลวงปู่กลับวัดหนองป่าพง

๒๘ เข้ามิดของวันครู

สี่ทุ่มกว่าของคืนวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๕ หลวงพ่อกลับถึง กุฏิพยาบาลในวัดหนองป่าพง แสงไฟในห้องหลวงพ่อสว่างขึ้น หลังจากถูกปิดสนิทไว้หลายวัน เพราะหลวงพ่อเข้าโรงพยาบาล เมื่อมองผ่านหน้าต่างกระจกใสเข้าไปในห้อง พบร่างหลวงพ่อนอนสงบนิ่งอยู่บนเตียง

หมู่บรรพชิตที่ฟังฟังร่ำเงาวัดหนองป่าพง ยืนเรียงรายรอบๆ กุฏิ ดวงตาทุกคู่จ้องมองยังร่างบูรพาจารย์ ด้วยความรู้สึกอาลัยอาวรณ์ เพราะต่างตระหนักดีว่า ราตรีนี้จะมีการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ลมหนาวต้นปีใหม่ พัดโชยแผ่วผ่านบานประตูห้องพยาบาล อากาศยามดึกทิวความเยือกเย็นยิ่งขึ้น พระอุปัฏฐากคลี่ผ้าห่มคลุมร่างให้หลวงพ่อยังคงทำหน้าที่ของตนอยู่อย่างสงบ...เสียงเครื่องตรวจคลื่นหัวใจไฟฟ้าแสดงค่าความถี่การเต้นของหัวใจ หลวงพ่อที่ซ้าลงทุกขณะ

ภิกษุหลายรูปนั่งสมาธิที่ระเบียงกุฏิ ต่างน้อมเอาเหตุการณ์สำคัญเฉพาะหน้ามาเป็นมรณสติ สรรพสิ่งทั้งมวลล้วนตกอยู่ภายใต้กฎแห่งความเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะมนุษย์ผู้ยากดีมีจน หรือ เจริญจนผู้อำภัพอับเฉา กระทั่งภูผาป่าไม้ ต่างสิ้นสุดลงตรงจุดเสื่อมสลายทั้งสิ้น

ดึกสงัดของคืนนั้น หลวงพ่อยังคงนอนหายใจระรวย ไบหน้า และแวตปราศจากร่องรอยของความทุกข์ทรมาน หรือห่วงใยในชีวิตสังขาร ลมหนาวยามดึกพัดกรรโชกหนักขึ้น ต้นไม้โยกไหวตามแรงลมอย่างมีชีวิตชีวา แต่ทว่า ลมอ่อนจากภายในกายหลวงพ่อกำลังอ่อนแรงลงทุกขณะ ดังคำปรารภเกี่ยวกับกายสังขารของท่านที่กล่าวไว้ที่ถ้ำแสงเพชรว่า “...ต่อไปนี้ก็จะไม่ได้เห็น ลมมันก็จะหมด เสียงมันก็จะหมด มันเป็นตามเหตุตามปัจจัยของสังขาร... เรียกว่า ชะยะวะยัง คือความสิ้นไปเสื่อมไปของสังขาร...เสื่อมไปดังก้อนน้ำแข็งที่ละลายเป็นน้ำ... เราเกิดมา ก็เก็บเอาความเจ็บ ความแก่ ความตาย มาพร้อมกัน...”

เข้ามิดของวันครุ...ลมหนาวสงบนิ่ง แมกไม้ไม่ไหวติง สรรพ
สิ่งในป่าพงพลันเงียบงัน... หลวงพ่อได้ละสังขารไปด้วยอาการสงบ
จบการเดินทางอันยาวนานในวัฏสงสารลงอย่างงดงาม หลวงพ่อ
มรณภาพเวลา ๐๕.๒๐ น. ของวันพฤหัสบดีที่ ๑๖ มกราคม
พ.ศ. ๒๕๓๕ สิริอายุรวม ๗๔ ปี

หลวงพ่อกว้างไกลแต่เพียงร่างกายเท่านั้น ส่วนคำสอนและ
ข้อวัตรปฏิบัติของท่าน มิได้สูญหายไปไหน ยังคงเป็นร่มเงาแห่ง
โพธิญาณ ที่แผ่ปกคลุมให้ความร่มเย็นแก่สานุศิษย์ต่อไปอีก
ชั่วกาลนาน.

กราบหลวงพ่อ

ประนมมือไหว้พระ	โพธิญาณ
หลวงพ่อบุญชานาคราย	พ่อเจ้า
ประคุดแห่งอีสาน	สะอาดสว่าง สงบเฮ
หนองป่าพงยงเหย้า	อยู่รู้เจริญธรรม
วารินชำราบพื้น	พสุธา
ธรรมแห่งหลวงพ่อบุญชานาคราย	เช่นนั้น
แผ่ไปทุกทิศ	นุทิศ
จากจิตสู่จิตชั้น	ช่วงข้ามช่วงเชื่อม
“ทุกข์มีเพราะยึด” ตั้ง	อึดตา
“ทุกข์ยึดเพราะอยาก” หา	เหตุตั้ง
“ทุกข์มากเพราะพลอย” พา	ตนเชิด
เป็นเหยื่อกิเลสรัง	จิตเต้าตามรอย
“ทุกข์น้อยเพราะหยุด” ตั้ง	ยึดตน
“ทุกข์หลุดเพราะปล่อย” ผล	ผัสสะห้า
คำหลวงพ่อบันดาล	ดวงจิต
กราบพระโพธิญาณเกล้า	กราบแก้วกมลเสมอฯ

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
ศุกร์ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๕

ศูนย์เผยแผ่มรดกธรรม
พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

วัดหนองป่าพง

ต.โนนผึ้ง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

โทรศัพท์ (๐๔๕) ๒๖๗-๕๖๓

โทรศัพท์/โทรสาร (๐๔๕) ๒๖๘-๐๘๔

www.ajahn-chah.org

www.watnongpahpong.org

E-mail: dhamma@ajahn-chah.org

ขอเชิญสมทบทุนเข้ากองทุนมรดกธรรมพระโพธิญาณเถร

- ธนาคารกรุงเทพ สาขาวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
บัญชีสะสมทรัพย์ ชื่อ “วัดหนองป่าพง โครงการมรดกธรรม”
เลขที่บัญชี ๒๕๗-๔-๒๕๐๕๘-๑
- ธนาคารดี ปณ. วารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐
ในนามเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง
วงเล็บมุมซอง สมทบเข้ากองทุนมรดกธรรมฯ